

T. C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TİCARİ TEMSİLCİNİN TEMSİL YETKİSİ

Ahmet Selçuk GÜNTİN

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi YAŞAR CAN GÖKSOY

İZMİR - 2018

TEZ ONAY SAYFASI

YEMİN METNİ

Yüksek Tezi olarak sunduğum “Ticari Temsilcinin Temsil Yetkisi” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Ahmet Selçuk GÜNTİN

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
Ticari Temsilcinin Temsil Yetkisi
Ahmet Selçuk GÜNTİN

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı
Özel Hukuk Programı

Ticari temsilciler, tacirin ticari işletmesinin yürütülmesinde faaliyetlerinden yararlandığı kişilerdir. İşletme sahipleri açısından, ticari işletmelerin hacimleri ve işleyişleri dikkate alındığında ticari temsilcilerin faaliyetlerinden yararlanması bir zorunluluk hali oluşturabilmektedir. Kanun koyucu bu ihtiyaç sebebiyle, tacir yardımcılarında biri olan ticari temsilci kurumunu Ticaret Hukuku bakımından bir bütün olarak ticari işletme konusu altında ele alıp düzenleme yapmıştır.

Ticari temsilci, işletme sahibi tarafından tek taraflı irade beyanıyla atanan tacir yardımcısıdır. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda, 547-550, 553 ve 554 maddelerinde düzenlenmiştir.

Ticari temsilcinin temsil yetkisi, diğer tacir yardımcılarının yetkileriyle kıyaslandığında en geniş yetkili tacir yardımcısıdır. Bu sebeple tacirin bir başka kendisi olarak da bilinen ticari temsilci kanun koyucu tarafından yetkileri detaylı bir şekilde düzenlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ticaret, Temsil, Hukuk

ABSTRACT
Master's Thesis
Commercial Representative's Power of Attorney
Ahmet Selçuk GÜNTİN

Dokuz Eylül University
Graduate School of Social Sciences
Department of Private Law
Private Law Program

Commercial agents are those in which the trader exploits his activity in the execution of the trading company. With regard to entrepreneurs, taking into account the volume and activity of trading companies, it may be necessary for agents to benefit from their activities. For this reason, the legislator has treated and regulated the commercial representation belonging to the merchants as a whole.

A sales representative is the substitute who is appointed by the entrepreneur with a unilateral declaration of intent. The Turkish Code of Obligations No. 6098 regulates Articles 547-550, 553 and 554.

The representative of the commercial agent is the widest authorized dealer in comparison to the powers of other commercial assistants. For this reason, the authorization of the dealer is also regulated by the legislator, also referred to as another.

Keywords: Trade, Representation, Law.

TİCARİ TEMSİLCİNİN TEMSİL YETKİSİ

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	İİ
YEMİN METNİ	İİİ
ÖZET	İV
ABSTRACT	V
İÇİNDEKİLER	VI
KISALTMALAR	Xİ
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TİCARİ TEMSİLCİ

1.1. TÜRK HUKUKUNDA TEMSİL KAVRAMI	2
1.1.1. Temsil Kavramı	2
1.1.2. Temsile İlişkin Düzenlemeler	3
1.1.3. Temsil ve Yönetim Arasındaki Farklar	4
1.2. TEMSİL ÇEŞİTLERİ	5
1.2.1. Doğrudan Temsil-Dolaylı Temsil Ayrımı	5
1.2.2. Aktif Temsil-Pasif Temsil Ayrımı	6
1.2.3. Kanuni Temsil - İradi Temsil	6
1.3. TİCARİ TEMSİLCİ KAVRAMI	8
1.3.1. Yasal Düzenleme Ve Tanım	8
1.3.2. Ticari Temsilcinin Atanması	10
1.3.2.1. Ticari Temsilcinin Sadece Ticari İşletmeler İçin Atanabilmeleri	11
1.3.2.2. Ticari Temsilci Atamaya Yetkili Kişiler	12
1.3.2.3. Adi Ortaklığa Temsilci Atanması	13
1.3.2.4. Anonim Ortaklığa Ticari Temsilci Atanması	14
1.3.2.5. Diğer Tüzel Kişi Ve Donatma İştirakinde Ticari Temsilci Atanması	16
1.3.2.5.1. Diğer Tüzel Kişi Tacirler Bakımından Ticari Temsilci Atanması	16
1.3.2.5.2. Donatma İştiraki Bakımından Ticari Temsilci Atanması	16
1.3.2.6. Ticari Temsilci Olarak Atanabilecek Kişilerin Temel Özellikleri Ve Ticari Temsilci Olarak Atanamayacak Kişiler	17

1.3.2.6.1. Ticari Temsilci Olarak Atanacak Kişilerin Temel Özellikleri	17
1.3.2.6.1.1. Ticari Temsilcinin Gerçek Kişi Olması	17
1.3.2.6.1.2. Ticari Temsilcinin Ayırtım Gücünün Bulunması	18
1.3.2.6.2. Ticari Temsilci Olarak Atanamayacak Kimseler	18
1.3.2.6.2.1. İşletme Sahibinin Ticari Temsilci Olarak Atanamaması	18
1.3.2.6.2.2. Organ Olması Nedeniyle Temsil Yetkisini Haiz Bir Kimsenin Ticari Temsilci Şeklinde Atanamaması	19
1.3.2.6.2.3. Devlet Memurlarının Ticari Temsilci Olarak Atanamaması	19

İKİNCİ BÖLÜM

TİCARİ TEMSİL YETKİSİ, KAPSAMI, SINIRLANDIRILMASI

2.1. TİCARİ TEMSİLCİNİN KANUNDAN DOĞAN TEMSİL YETKİSİNİN KAPSAMI VE BU YETKİNİN SINIRLARININ KANUN TARAFINDAN ÇİZİLMİŞ OLMASININ SEBEBİ	20
2.1.1. Temsil Yetkisinin Kötüye Kullanılması	28
2.1.1.1. Hileli Anlaşma	28
2.1.1.2. Üçüncü Kişinin Ağır Kusuruna Dayalı Kötüye Kullanım	28
2.1.2. Ticari Temsilcinin Şahsi Sorumluluk Sebebi	29
2.2. TİCARİ TEMSİLCİNİN KANUNDAN DOĞAN TEMSİL YETKİSİNE KANUN İLE GETİRİLMİŞ OLAN SINIRLAMALAR	30
2.2.1. TBK m. 548 Hükmünün Tanıtılması Ve Temel Özellikleri	30
2.2.2. Ticari Temsilcinin Yapabileceği Ve Yapamayacağı İşlemler	34
2.2.2.1. Ticari Temsilcinin Yapabileceği İşlemler	34
2.2.2.1.1. Satım ve Eser Sözleşmeleri	34
2.2.2.1.2. Hizmet Sözleşmeleri	35
2.2.2.1.3. Taşınmaz Kirası ve Şerhi	35
2.2.2.1.4. Bağışlamalar	35
2.2.2.1.5. Kefalet Sözleşmeleri	35
2.2.2.1.6. Tasarruf İşlemleri	36
2.2.2.1.7. Ticari Temsilcinin Temsil Yetkisi Vermesi	37
2.2.2.1.8. Ticari Temsilcinin Kambyo Taahhüdünde Bulunması	37
2.2.2.1.9. Ticari Temsilcinin Usul Hukukuna İlişkin İşlemleri	40

2.2.2.2. Ticari Temsilcinin Yapamayacağı İşlemler	41
2.2.2.2.1. İşletme Amacına Aykırı İşlemler	41
2.2.2.2.2. İşletme Sahibinin Özel Yaşamıyla ilgili İşlemler	41
2.2.2.2.3. İşletme Sahibi Ticaret Ortaklıklarının Ortaklarını Borç Altına Sokan İşlemler	42
2.2.2.2.4. İşletmenin Hukuki Yapısı ile İlgili İşlemler	42
2.2.2.2.5. İşletmenin Hukuki Yapısı ile İlgili Olmayan İşlemler	42
2.3. TİCARİ TEMSİLCİNİN TEMSİL YETKİSİNİN İRADİ SINIRLANDIRILMASI VE İRADİ SINIRLANDIRMANIN KANUNDAN DOĞAN SINIRLARI	43
2.3.1. Ticari Temsilcinin Temsil Yetkisinin İç İlişkide Sınırlandırılması	43
2.3.2. Ticari Temsilcinin Temsil Yetkisinin Dış İlişkide Sınırlandırılması	44
2.3.2.1. Ticari Temsilcinin Kanundan Doğan Temsil Yetkisine Kanun İle Getirilmiş Olan Sınırlamalar	44
2.3.2.1.1. Ticari Temsilcinin Temsil Yetkisinin Şube ile Sınırlandırılması	44
2.3.2.1.2. Ticari Temsilcinin Temsil Yetkisinin Birlikte Temsil Yetkisi İle Sınırlandırılması	47
2.3.2.1.3. Ticari Temsil Yetkisinin Diğer Sınırlandırmaları	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TİCARİ TEMSİLCİNİN AZLİ VE TEMSİL YETKİSİNİN SONA ERMESİ İLE TİCARİ TEMSİLCİNİN HUKUKİ SORUMLULUĞU

3.1. TİCARİ TEMSİLCİNİN TEMSİL YETKİSİNİN SONA ERMESİNE NEDEN OLMAYAN DURUMLAR	52
3.1.1. İşletme Sahibinin Ehliyetini Yitirmesi	52
3.1.2. Ticari Ortaklıklarında Ortak Değişimi Ve Tür Değiştirme	52
3.1.3. İşletmenin Unvanının Ve Konusunun Değişmesi	53
3.2. Ticari Temsilcinin Geri Alınması	53
3.2.1. Geri Alma Kavramının Kanunda Düzenlenme yeri	53
3.2.2. Ticari Temsilcinin Temsil Yetkisini Geri Almaya Yetkili Kişi Veya Organ	54
3.2.2.1. Temel Kural	54

3.2.3. Ticari Temsilcinin Temsil Yetkisinin Geri Alınma Tarzı Ve İleriye Etkili Olması	55
3.2.3.1. Geri Alınmanın Temsilciye Varması Gereken Bir İrade Beyanı Olması	55
3.2.3.2. Geri Almanın Üçüncü Kişilere Bildirimle Olanaklı Olup Olmadığı Sorunu	55
3.2.3.3. Geri Almanın Şekli	55
3.2.3.4. Ölümüne Bağlı Tasarrufla Geri Almanın Gerçekleştirilmesi	56
3.2.3.5. Geri Almanın İleriye Etkili Olması	56
3.2.4. Ticari Temsil Yetkisinin Kısmen Geri Alınması Ve Geri Almanın Hukuki Niteliğini Etkilemesi	56
3.2.5. Geri Almanın Temsil Yetkisini Ve Temel İlişkiyi Etkilemesi	56
3.2.5.1. Geri Alınmanın Temsil Yetkisi Üzerindeki Etkileri	56
3.2.5.2. Geri Almanın Temel İlişki Üzerindeki Etkileri	58
3.3. Ticari Temsilciliği Azil Dışında Sona Erdiren Nedenler	58
3.3.1. Ticari Temsilciden Kaynaklanan Nedenler	58
3.3.1.1. İstifa	58
3.3.1.2. Ticari Temsilcinin İflası	59
3.3.1.3. Ticari Temsilcinin Ölümü	59
3.3.1.4. Ticari Temsilcinin Ehliyetini Yitirmesi	59
3.3.1.5. Ticari Temsilcinin İşletme Sahibi ya da Ortaklığın Temsil Organı Statüsünü Elde Etmesi	60
3.3.2. İşletme Sahibinden Kaynaklanan Nedenler	60
3.3.2.1. İşletme Sahibinin İflası ve Konkordatosu	60
3.3.2.1.1. İşletme Sahibinin İflası	60
3.3.2.1.2. İşletme Sahibinin Konkordatosu	60
3.3.2.2. Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesi ve Bölünme	61
3.3.2.2.1. Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesi	61
3.3.2.2.2. Bölünme	61
3.3.2.2.3. Ticaret Ortaklıklarının (ve Diğer Tüzel Kişilerin) Sona Ermesi	61
3.3.2.2.4. Ticari İşletmelerin Ticaret Ortaklığına Sermaye Olarak Getirilmesi ve Ortaklıkların Ticari İşletme Haline Dönüşmesi	62

3.3.2.2.5. Ticari İşletmenin Kiralanması, Devri, Kapatılması ya da Esnaf İşletmesine Dönüşmesi	62
3.4. TİCARİ TEMSİLCİLİĞİN SONA ERDİREN DİĞER NEDENLER	63
3.4.1. Sürenin Sona Ermesi	63
3.4.2. Temel İlişkinin Sona Ermesi	63
3.5. Ticari Temsil Yetkisinin Sona Erdiğinin Tescil ve İlanının Külfet Niteliği	64
3.6. TİCARİ TEMSİLCİNİN HUKUKİ SORUMLULUĞU	66
3.6.1. Ticari Temsilcinin İç İlişkide Tacire Karşı Hukuki Sorumluluğu	66
3.6.1.1. Ticari Temsilcinin Genel Olarak Tacire Karşı Hukuki Sorumluluğu	66
3.6.1.2. Ticari Temsilcinin Sadakat Yükümlülüğünden Doğan Hukuki Sorumluluğu	66
3.6.1.3. Ticari Temsilcinin Rekabet Yasağından Doğan Hukuki Sorumluluğu	67
3.6.2. Ticari Temsilcinin Dış İlişkide Üçüncü Kişilere Karşı Hukuki Sorumluluğu	70
3.7. TİCARİ TEMSİLCİ İLE TİCARİ VEKİL ARASINDAKİ FARKLILIKLAR	71
SONUÇ	78
KAYNAKÇA	80

KISALTMALAR

C.	: Cilt
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
ETTK	: 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
EUHFD	: Ege Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemesi Kanunu
E.	: Esas
K.	: Karar
m.	: Madde
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
T.	: Tarih
TBK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TMK	: 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK	: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
vd.	: Ve Devamı

GİRİŞ

Ticari temsilci tacirin bağımlı ve sürekli yardımcısı olup, TBK 547 vd. maddelerinde düzenlenmiştir. Çalışmamızda ticari temsilci ve ticari temsil yetkisi, ağırlıklı olarak Türk Hukuku doktrini ve Yargıtay kararları ışığında sistematik olarak incelenmiştir.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde TBK m. 40'da yer alan genel temsil kavramı ve ticari temsilci kavramı ile ticari temsilcinin temel özellikleri, düzenlenme tarzı, kimin tarafından atanacağı ve de ticari temsilci şeklinde atanamayacak kişiler açıklanmıştır.

İkinci bölümde de ticari temsilcinin en kapsamlı kısmı olan yetkisi ve kapsamı detaylı olarak açıklanmıştır. Çalışmanın bu kısmında önce ticari temsilcinin yapamayacağı ve yapabileceği işlemlerle ticari temsilcinin kanuni ve iradi sınırlamaları üzerinde durulmuştur.

Üçüncü ve son bölümünde ise, ticari temsil yetkisinin sona ermesi ile birlikte ticari temsilcinin rekabet yasağı ve de sadakat yükümü üzerinde durulmuştur. Ticari temsilcinin nihayete ermesindeki usul ile esaslar açıklanmıştır. Son olarak da ticari temsilcinin tacirin diğer bağımlı yardımcısı olan ticari vekilden farkları üzerinde yüzeysel olarak açıklama yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TİCARİ TEMSİLCİ

Ticari temsilci konusunun temelinde temsil ilişkisi yatmaktadır. Bunun için temsil kavramının hukuk sistemimizde nerede yer aldığını ve temsil edilen ile temsilci kavramlarından bahsetmemiz gerekmektedir.

1.1. TÜRK HUKUKUNDA TEMSİL KAVRAMI

1.1.1. Temsil Kavramı

Türk Borçlar Kanunu'nun 40. ile 48. maddeleri arasında yer alan düzenlemelere göre temsil, bir kişinin hüküm ve neticeleri diğer bir kimsenin hukuk alanında doğmak üzere, o kimsenin namına ve de hesabına hukuksal alanda işlem yapabilme yetkisi¹ şeklinde tanımlanmaktadır.

Temsil, hukuk dünyasında oldukça yaygın karşılaşılan ve karmaşık ilişkileri ile ortaya çıkan bir hukuki kurumdur. Öyle ki temsil, ilişkiler bakımından temel kural niteliğine bürünmüştür². Temsil, gerçek kişiler için önemi ne kadar fazla ise tüzel kişiler için de önemi bir o kadar vardır. Temsilin gerçek kişiler için önemi maddi, ekonomik ve hukuki olarak birçok kolaylık ve avantaj sağlaması bakımından yaygın ve kullanışlı bir kurumdur. Dolayısıyla gerçek kişiler bir hukuki işlem gerçekleştirmesi gerekli bir durumda kendilerini bir temsilci aracılığıyla temsil ettirerek daha kolay ve pratik bir şekilde hukuki işlemlerini yapabilmektedir. Aşağıda da bahsedeceğimiz üzere bazen temsilcilik kurumuna gerçek kişiler zorunlu olarak başvurmak durumunda da olabilirler.

Bununla birlikte temsil, tüzel kişiler bakımından bir zorunluluğu ifade etmektedir. Temsil, tüzel kişilerin ve özellikle ticaret şirketlerinin piyasaya katılımı bakımından vazgeçilemez nitelikte bir kurumdur³. Tüzel kişilerin, gerçek kişiler gibi dış dünyada işlem yapabilmesi için esasında yine bir gerçek kişiye ihtiyaç duymaktadır. Bu sebeptendir ki üçüncü kişiler ile işlem yapabilmesi için bir temsilciye

¹ Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 17. Baskı, Ankara 2015, s.424.

² Oruç Hami Şener, **Ticari Temsilci ve Ticari Temsil Yetkisi**, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2015, s.3.

³ Şener, s.3.

ihtiyaç duymaları olasıdır.

Temsil kurumuna zorunlu olarak başvurma sebeplerinden birisi TMK m.432’de yer alan hüküm gereğidir. Bu hükme göre hakkında kısıtlama kararı verilmiş olanlara vasi atanması bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Bu durumda vasi, hakkında kısıtlama kararı verilmiş olan kişi bakımından mahkeme kararı ile atanmış olan yetkili temsilci konumundadır.

TBK m.40’da temsil, kişinin gerçekleştireceği bütün fiil ve işlemler bakımından değil sadece hukuki işlemler bakımından caizdir. Bu sebeple, maddi fiiller bakımından örneğin ikametgâh kurmak üzere temsil yetkisi verilmesi mümkün değildir⁴. Ancak sadece sözleşmeler değil tek taraflı hukuki işlemler, hukuki işlem benzeri fiiller ve yenilik doğuran haklar bakımından da temsil yetkisi verilmesi mümkündür⁵.

1.1.2. Temsile İlişkin Düzenlemeler

Türk hukukunda temsile ilişkin temel düzenlemeler TBK’nın 40-48 maddeleri arasında yer almaktadır. TBK’nın 40 ile 45. maddeleri arasında yer alan hükümler yetkili temsili, 45 ile 48. maddeleri arasında yer alan hükümler ise yetkisiz temsili düzenlemektedir. Temsile ilişkin olarak TBK’da mevcut olan temel nitelikteki bu hükümler haricinde çeşitli kanunlarda temsile ilişkin özel nitelikte hükümler bulunmaktadır. TBK’nın 547 vd. maddelerinde ticari temsilci, 551. maddesinde ise ticari vekil düzenlenmiştir.

Temsil kurumunda kanuni düzenlemeler dışında uygulanması zorunlu olan hukuki işlemler de söz konusu olabilmektedir. Dolayısıyla bu düzenlemelerden yola çıkarak getirilmesi gerekli olan belgelerin incelenmesi ve araştırılması da gerekmektedir. Örneğin anonim şirketlere ilişkin temsil hususu irdelenirken, anonim şirketin esas sözleşmesi ve temsil ilzama ilişkin yönetim kurulu/genel kurul kararları da dikkate alınmalıdır.

⁴ Eren, s.425.

⁵ Eren, s.425.

1.1.3. Temsil ve Yönetim Arasındaki Farklar

Temsil ile yönetim arasındaki farklılıklar özellikle ortaklıklar hukukunda dikkat edilmesi gereken husustur. Bu sebeple bu farklılıklardan önemli olanları açıklamamız gerekmektedir.

Tüzel kişilerin haklara ve borçlara sahip olabilmeleri ancak yetkili organları/temsilcileri tarafından gerçekleştirilecek işlemlerle mümkün olacaktır. Temsil ortaklığın dış ilişkileriyle ilgili bir kurum iken, yönetim ise ortaklığın idare edilmesi, yani tüzel kişinin iç ilişkisine ilişkin bir kurum niteliğindedir.

Tekinalp, yönetim ve temsilin farklı hukuki nitelikte ve farklı ilişkilere ait kavramlar olduğunu, yönetimin bir işlev, temsilin ise bir yetki olduğunu ifade etmektedir⁶. Akdağ-Güney ise temsil ve yönetim kavramlarının, doğuşları, sona ermeleri ve kapsamaları itibarıyla birbirlerinden farklı kavramlar olduğunu belirtmiştir⁷.

Anonim şirket ve gerçek bir kişi arasında kurulacak bir analogide, gerçek kişinin bir konu hakkında düşünüp karar alması yönetimi⁸, bu karar doğrultusunda üçüncü kişilerle işlem yapması temsili ifade edecektir. Bu çerçevede, anonim şirketler yöneticileri vasıtasıyla karar alır ve bu kararları temsilcileri vasıtasıyla uygular.

Tüzel kişilerde genel olarak yönetim ve temsil aynı kişide veya aynı organda toplanabilmektedir. Bununla birlikte, belirli maddi şartların sağlanması kaydıyla, yönetim kurulu temsil veya yönetim yetkisini üçüncü kişilere devredebilecektir. Böylece, temsil ve yönetim yetkilerinin farklı kişiler tarafından kullanılması da mümkün olacaktır.

Eski Türk Ticaret Kanunun'da yer alan yönetim ve temsil düzenlemesi 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunun'da yeniden düzenlenmiş olup birbirinden ayrılmıştır. Getirilen bu yenilikle beraber yönetim ve temsil birbirinden bağımsız olarak kullanılabilir. Yönetim veya temsil ayrı ayrı olarak üçüncü kişiye

⁶ Ünal Tekinalp, **Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları**, Vedat Kitapçılık, 2. Baskı, İstanbul 2011, s.123.

⁷ Güney Akdağ, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu**, 1. Baskı, İstanbul 2012, s.56.

⁸ Reha Poroy, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I. Vedat Kitapçılık**, 13. Baskı, İstanbul 2014, s.159.

devredilebileceği gibi birlikte de devredilmesi mümkündür.

Bütün bu değerlendirmeler sonucunda hukuk dünyası dışında kullanılan ve iç içe geçmiş olan yönetim ve temsil kurumlarının birbirinden farklı olduğunu söylememiz gerekir. Bu kapsamda, ortaklıklar hukukunda özellikle anonim ortaklığın yönetimi ile temsili farklı kişiler tarafından yürütülebilmekte ve farklı kurallara tabi olmaktadır. Bunun yanı sıra, anonim ortaklık bakımından yönetim yetkileri ile temsil yetkilerinin kullanılması dolayısıyla da farklı nitelikte kararlar ortaya çıkmakta ve bu iki yetki kapsamındaki sorumluluk rejimleri farklılaşabilmektedir.

1.2. TEMSİL ÇEŞİTLERİ

Ticari temsilcinin temelinden yer alan temsil kurumunun çeşitlerinden de bahsetmemiz gerekmektedir.

1.2.1. Doğrudan Temsil-Dolaylı Temsil Ayrımı

Temsil kurumunda en sık uygulanan türü doğrudan temsildir. Doğrudan temsil kavramı, bir kimsenin sahip olduğu temsil etme yetkisine dayanarak başka bir kimsenin nam ve de hesabına işlem yapmasıdır⁹. Bu temsil türü başkaca bir işleme gerek olmadan temsilci tarafından yapılan işlemin doğrudan temsil edilen ad ve hesabına yapılmış olması sonucunu doğurmaktadır.

Dolaylı temsilde ise doğrudan temsilden farklı olarak temsilci işlemi kendi adına fakat temsil edilen hesabına yapmaktadır. Dolaylı temsilde temsilci, üçüncü kişiyle işlem yaparken temsil olunanın haberi olmaksızın hak ve borçları devretmektedir. Bu açıdan dolaylı temsil, temsilin istisnai halini teşkil etmekte ve vasıtalı temsil¹⁰ olarak da adlandırılmaktadır.

Doğrudan temsil- dolaylı temsil ayrımının tüzel kişilerin temsili bakımından herhangi bir önemi yoktur. Şöyle ki; tüzel kişilerin iradelerini organları aracılığıyla açıklayacağını ifade eden TMK m. 50 karşısında tüzel kişi organlarının genel

⁹ Eren, s.427.

¹⁰ Oğuzman, Kemal, Öz, Turgut, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 5. Baskı, İstanbul 2006, s.165.

hükümlerde düzenlenmiş olan temsilci niteliğinde olduğunu söylemek mümkün olmayacaktır.

1.2.2. Aktif Temsil-Pasif Temsil Ayrımı

Temsil türlerinde bir diğer ayrılardan birisi de aktif temsil ve pasif temsil ayrımıdır. Bu iki temsil türü arasındaki fark, temsil konusunda temsilci tarafından veya temsilciye karşı kullanılmasında ortaya çıkmaktadır.

Temsil olunan adına irade beyanında bulunma ve işlem yapma yetkisi aktif temsil yetkisini teşkil eder¹¹. Bununla birlikte temsil yetkisinin, temsil edilen adına hukuki işlem yapma yetkisini kapsamaması halinde pasif temsil yetkisinin varlığından söz edilecektir. Öğretide genel kabul gören görüş, aksi düzenlenmedikçe aktif temsil yetkisinin pasif temsil yetkisini kapsadığı şeklindedir¹². TBK, sadece aktif temsili düzenlemiş, pasif temsile ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer vermemiştir. Fakat TBK dışında pasif temsile örnek vermek gerekirse, Tebligat Kanunu'nun 12. maddesine göre, tüzel kişilerin temsilcilerinin birden fazla olması durumunda temsilcilerden birine yapılmış olan tebligat hepsine yapılmış gibi geçerli olacaktır.

1.2.3. Kanuni Temsil - İradi Temsil

En son olarak irdedeceğimiz temsil türleri kanuni temsil, iradi temsil atımıdır. Bu ayrımın sebebi temsil ilişkisinin doğduğu hukuki kaynaktır. İradi temsil, doğrudan temsil yetkisini tevdi edenin kendi iradesinden kaynaklanmaktadır. İradi temsilin kaynağı, bir sözleşme olabileceği gibi tek taraflı bir irade beyanı veya herhangi bir hukuki işlem de olabilecektir¹³. TBK m. 40-48 arasında düzenlenmiş olan temsil, iradi temsildir. Bu sebeple kanuni temsil istisna olarak söylememiz doğru olacaktır.

¹¹ Oğuzman/Öz, s.180.

¹² Eren, s.430.

¹³ Selahattin Sulhi Tekinay, Sermet Akman ve Haluk Burcuoğlu, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 7. Baskı, İstanbul 1993, s.168.

Kanuni temsil, kendi isminden de anlaşılacağı üzere temsilin kaynağı olan bir kanun hükmünden kaynaklanmaktadır. Kanuni temsil ilişkisi bazı hallerde kanuni düzenlemenin bir sonucu olarak kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Bu anlamdaki temsil ilişkisi için verilebilecek en temel örnekler TMK m. 342’de düzenlenmiş olan velayet ilişkisi ile TMK m. 403 vd. düzenlenmiş olan vesayet bu duruma örnek olarak gösterilebilecektir. Velayet, çocuğun doğması ile TMK m. 342 gereği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Bazı durumlarda ise, kanuni temsil ilişkisi bir makamın kararı veya işlemi ile söz konusu olabilmektedir. Bu durumda da kanuni temsil ilişkisinin kaynağı doğrudan bir kanun hükmü olmakla beraber, temsil ilişkisinin ortaya çıkışı kendiliğinden değil bir makamın kararı neticesinde olmaktadır. Vesayet ilişkisinin kanuni dayanağı ise TMK’nın 403. maddesi olmasına rağmen, bu yönde tesis edilmiş bir mahkeme kararı olmaksızın bu ilişkinin ortaya çıkabilmesi mümkün olmayacaktır.

Temsil kurumunun uygulamada en çok karıştırıldığı kavram vekalet ilişkisidir. Uygulamada genellikle temsil ilişkisi ile vekâlet ilişkisinin bir arada bulunduğu görülür. İkiisi birbirinin tamamlayıcısı olmadığı gibi beraber bulunmaları da şart değildir. Vekâlet sözleşmesi kurulmadan temsil yetkisinin verilmesi veya temsil yetkisi verilmeden vekâlet ilişkisi kurulması her zaman mümkündür.

TBK’nin 502. maddesinde vekalet sözleşmesi; vekilin, vekaleti verene ait bir işi görmeyi ya da işlemi yapmayı üstlenmiş olduğu sözleşme şeklinde tanımlanmaktadır. Doktrinde genel kabul gören tanıma göre ise vekâlet; vekilin vekaleti verenin faydasına ve iradesi uygun şekilde bir iş görme yükümlülüğü üstlenmesidir¹⁴.

Vekâlet sözleşmesi ile temsil ilişkisi arasında her ne kadar birbirine benzese de aralarında önemli temel farklar vardır. Öncelikle, temsil dış ilişkiye yani üçüncü şahıslarla girilecek ilişkiye yönelik iken, vekâlet iç ilişkiye yöneliktir¹⁵. Temsil yetkisinin bir vekâlet sözleşmesi ile verilmesi de mümkündür ancak bu durumda dahi temsil yetkisi etkisini sadece dış ilişkide gösterecektir.

¹⁴ Fahrettin Aral, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Yetkin Yayınları**, 9. Baskı, Ankara 2012, s.387; Yavuz, Cevdet, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 10. Baskı, İstanbul 2012, s.521.

¹⁵ Aral, s.394.

Vekâlet bir hukuki yükümlülük doğurmakta iken temsil bir hak bahşetmektedir¹⁶, vekâlet illi bir işlem iken temsil yetkisi hukuki sebepten bağımsızdır¹⁷. Temsil ile vekâlet arasındaki bir diğer önemli fark ise bu kavramların hukuki niteliklerinden kaynaklanmaktadır. Temsil; tek taraflı hukuksal bir işlemken vekâlet eksik iki tarafa borç yükleyen bir tür sözleşmedir¹⁸.

Sonuç olarak bütün bu hususlar değerlendirildiğinde temsil ile vekaletin birbirinden farkı kavramlar olduğunu görmekteyiz.

1.3. TİCARİ TEMSİLCİ KAVRAMI

1.3.1. Yasal Düzenleme Ve Tanım

“Ticari temsilci”nin ve geniş manada tacir yardımcılarının temsil yetkisinin birtakım hususlarda genel hükümler ile tanzim edilmiş olan “temsil yetkisi”nden¹⁹ farklılık gösterdiği barizdir. Doğrudan güncel hukuki düzenlemede, “ticari temsil yetkisi ile ... temsil etmek üzere” ifadesinde geçen “ticari temsil yetkisi” lafzı (TBK m. 547/I), önceleri yasada mevcut olmayan bir ayrım yaratmaktadır²⁰. Burada birtakım noktalarda temsile dair genel düzenlemeler geçerlidir, fakat üçüncü şahısların güvenliklerini sağlayacak bazı hususlar da getirilmektedir²¹. Bu noktadaki düzenlemelerin ticaret hukukunun doğuşuna neden olan, güvenlik gereksinimlerinden kaynaklanmış olduğu da açıktır²². Ticari temsil yetkisinin, bu biçimde tanzim edilmesinin sebebi ise üçüncü şahısların güvenlerinin korunmasıdır²³.

¹⁶ Aral, s.394.

¹⁷ Aral, s.394.

¹⁸ Aral, s.394.

¹⁹ Bu farklılık göz önünde bulundurularak doktrinde, TBK’nin genel hükümlerinde düzenlenmiş olan temsil ilişkisinin “basit temsil” ibaresi ile nitelendirilmiş olduğu görülmektedir (Bu yönde bk. Şener, Oruç Hami: “Postmortal Temsil Yetkileri ve Ticari Mümessillik”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 11 (2009), Sayı: 1, s. 113-170, s. 113, . Bu ayrım kabul edilir ise, “ticari temsil”in vasıflı temsil şeklinde kabul edilmesi mümkün hale gelecektir ve incelenen özellikleri bunun vasıflı olarak, nitelendirilmeyi de haklı kılmaktadır.

²⁰ Ertan Demirkapı, **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun Ticari Temsilciye İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt: 12, Özel Sayı: 2010, s. 826.

²¹ Demirkapı, s.826.

²² Demirkapı, s.826.

²³ Demirkapı, 826; Feyzioğlu, s.410.

Ticari temsil yetkisi kavramının Türk Hukuk Sisteminde çokça kullanılan bir kavramdır. Bu manada ticari temsilcinin de “borçlar hukuku”ndan farklı olan bir temsil yetkisine malik bulunduğu ve bunun sebebinin ise ticari mümessile öteki tacir yardımcılarına nisbeten kapsamlı bir hareket alanının sağlanması olduğu ifade edilmektedir²⁴. “Temsil yetkisi”nin sınırlandırılması konusunda iyi niyetli üçüncü kişileri etkilememesi borçlar hukukunda diğer temsil türlerine göre ticari temsil yetkisinin farkını ortaya koymaktadır. İradi²⁵ bir şekilde atanan bir temsilcinin, sahip olduğu temsil yetkisinin sınırlarının ve de kapsamının kanun tarafından²⁶ belirlendiği bunun yanı sıra temsil edilenin iradesinin ise iyi niyetli üçüncü şahıslara karşı bu hususta sınırlandırıldığı görülmektedir. Bunlara ilaveten temsil yetkisinin nihayete ulaşmasına dair de bazı özel tanzimler getirilmektedir²⁷. Netice olarak ise, kapsamlı manada “bağımsız tacir yardımcıları”nın, dar manada da “ticari temsilci”nin kullanmış olduğu yetkinin, ticari temsil şeklinde nitelendirilmesi mümkündür²⁸.

Ticari temsilci, işlem yapar iken kural olarak “doğrudan temsil” yetkisini kullanır bu nedenle de iş ve işlemleri gerçekleştirir iken mevcut temsil ilişkisinin belirtilmesi gerekir²⁹. Ticari temsilciye tanınmış olan ticari temsil yetkisi, temsil olunanın namına ve de hesabına yasal işlemlerin ifa edilmesini konu alır³⁰. Ticari temsilcinin işletme sahibi namına gerçekleştirdiği işlemlere binaen işletme sahibinin mesul olmasının, ticaret siciline tescil edilmesine gerek olmadığını TBK m.547/II açıkça düzenlemiştir.

TBK m. 547’de ticari temsilcinin kanun koyucu tarafından tanımının yapıldığını görmekteyiz. Bu tanıma göre:

“Ticari mümessil, işletme malikinin, ticari işletmeyi idare etmek ve de işletmeye dair işlemlerde ticaret unvanı altında, ticari temsil yetkisiyle kendisini temsil etmek üzere, açıkça veya zımni şekilde yetkilendirdiği kişidir.”

Bu tanımlamadan anlaşılabacağı gibi ticari temsilci tacirin iradi temsilcisidir. Tanımdan çıkaracağımız bir diğer sonuç ise ticari temsilcinin basit bir temsilci

²⁴ İmregün, s.117.

²⁵ Kırca, s.34.

²⁶ Kırca, s.35; Karayalçın, s.482; İmregün, s.117.

²⁷ Demirkapı, s.827.

²⁸ Demirkapı, s.827.

²⁹ Feyzioğlu, s.426.

³⁰ Demirkapı, 828.

olmadığıdır. Şöyle ki; ondan daha geniş ve sınırlanamaz yetkilerle donatılmış olması onu tacirin “alter ego”su (bir diğer kendisi) yapmıştır³¹.

1.3.2. Ticari Temsilcinin Atanması

Ticari işletme için ticari temsilcinin tayini hususunda yeni ve de eski düzenlemeler açısından bir değişiklik söz konusu değildir. Ticari temsilciyi atamaya yetkisi bulunan kişinin işletme sahibi olduğuna dair düzenlemelerde farklılık yoktur. Dolayısıyla ticari temsilciyi atamaya yetkili kişinin işletme sahibi değil işletmeyi işleten olduğunu söyleyebiliriz.

İşletme sahibi ile işletenin ayrı kişiler olması durumunda kanunun lafzi yorumundan ticari temsilciyi işletme sahibi tarafından atanabileceği anlaşılmaktadır. Bu nedenle de tayinin, Türk Ticaret Kanunu’nun hükümlerine uygun olan şekilde tacir tarafınca yapılabileceği belirtilebilir³².

Ticari mümessilin tayini açıkça ya da zımnen yani “örtülü” biçimde olabilir. Gerek yeni düzenleme gerekse eski düzenleme açısından ortak ticari mümessilin tayini şekle bağlı değildir. Ancak Türk hukukunda bazı yazarlar tarafından belirtilen düzenleme eleştirmektedir. Bu manada ilk olarak “mevzuatta yer geçen pekçok düzenlemede, ticari mümessilin atanmasının yazılı olması koşuluna bağlanmış olmasına rağmen örtülü atamanın da kanuni olarak olanaklı olduğu ve bunun sebebinin iyi niyetli üçüncü şahısların korunması olduğu” Ulusoy / Domaniç tarafından belirtilmektedir³³.

Doktrinde diğer bazı yazarlarsa, temsil yetkisinin “yazılı” olarak verilmesinin zorunluluk olduğunu belirtmektedirler. Bu yazarlardan olan İmregün, ticari temsilcinin atamasının yazılı şekilde yapılmasının gerektiğini kabul etmektedir³⁴. Teoman, ise ticari mümessile verilen yönetim (idare) yetkisinin zımnen (örtülü olarak) verilebilmesinin olanaklı olduğunu³⁵ buna karşın temsil

³¹ Şener, s.8; Ülgen, Hüseyin/ Helvacı, Mehmet/ Kendigelen, Abuzer/ Kaya, Arslan/ Ertan Nomer, Fusun, **Ticari İşletme Hukuku**, XII Levha Yayın Yayıncılık, 5. Tıpkı Baskı, İstanbul 2015, s.677; Feyzioğlu, Feyzi Necmettin, **Ticari Mümessiller ve Diğer Ticari Vekiller**, Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı’nın Anısına Armağan, İstanbul 1978, s.411.

³² Tamer Bozkurt, **Ticari İşletme Hukuku**, On İki Levha Yayıncılık, 8. Bası, İstanbul 2013, s. 218.

³³ Hayri Domaniç, Erol Ulusoy, **Ticaret Hukukunun Genel Esasları**, İstanbul 2007, s. 363-364.

³⁴ Oğuz İmregün, **Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri**, İstanbul 1989 s.118.

³⁵ Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.680.

yetkisinin sadece yazılı şekilde verilebileceğini ifade etmektedir. Ticaret siciline ticari temsilcinin atandığının tescil edilmesinin zorunluluğu korunmuş bulunmaktadır³⁶.

Ticari mümessil, taciri temsil yetkisini sürdürdüğü müddetçe kendi namına ya da bir başka kimse namına temsilcisi olduğu müessesenin aynısını yapamaz (TBK. m. 553). Ticari mümessil atanacağına ilişkin Türk hukukunda zorunluluk getiren bir kaide olmasa dahi istisnai olarak, merkezi ülke haricinde olan ticari işletmeler ülkemizdeki şubeleri için ikamet yeri Türkiye’de olan tam yetkiye sahip bir ticari temsilci tayin etmek zorundadırlar (TTK. m. 40, f.4).

Ticari temsilci ile ilgili hükümler genellikle üçüncü kişilerle ilgilidir. Dolayısıyla tacir ile ticari temsilci arasındaki ilişkinin örneği olan düzenleme olarak rekabet yasasını görmekteyiz.

Tüzel kişilerce işletilmekte olan işletmelerdeyse, tüzel kişinin yetkili organları tarafından ticari temsilci tayin edilir. Anonim şirketlerinde, bu yetki yönetim kurulları tarafınca kullanılır (TTK. m. 368). Limitet şirketlerinde ise, sözleşmede zıddı yönde bir kaide olmadığı müddetçe ticari temsilci genel kurul kararı ile atanır (TTK. m. 631/1), fakat sözleşmeyle “şirket müdürü” de ticari temsilciyi tayine yetkili kılınabilir. Kollektif şirketlerde de bu durum şirket ortaklarının oybirliği şeklinde alacakları bir kararla gerçekleşir³⁷.

1.3.2.1. Ticari Temsilcinin Sadece Ticari İşletmeler İçin Atanabilmeleri

TBK 547’den anlaşılacağı üzere, ticari temsilci, ancak ticari işletmeler için atanabilirler, TBK 547’de, ticari işletmeyi yönetmekten ve de işletmeye dair muamelelerde ticaret unvanının altında ticari temsil yetkisiyle işletme sahibini temsil etmekten bahsedilmiştir. Artık esnaf işletmesi için ticari temsilci atanmasını sağlayan eski BK 449/III TBK ile kaldırıldığından dolayı olanaklı değildir. Böylelikle ticari temsilci kurumu, ticari ilişkilerle sınırlandırılmakta ve tamamen ticari bir karaktere sahip olmaktadır³⁸.

Mahkeme ticari temsilciden kaynaklı uyuşmazlıklarda ön sorun olarak ticari temsilciyi atayanın tacir olduğunu resen gözetecek³⁹.

³⁶ Bozkurt, s.217.

³⁷ Bozkurt, s.218.

³⁸ Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.678; Şener, s.8

³⁹ Şener, s.10.

1.3.2.2. Ticari Temsilci Atamaya Yetkili Kişiler

Gerçek Kişi Tacir Tarafından Ticari Temsilci Atanması ve de İradi Temsil Yasağı; ticari temsilcinin atanması bakımından, bizzat ticari işletmeyi işleten tarafından ticari temsil yetkisi verilmesi yeterlidir.

Bir ticari işletmeyi ürün kirası ile kiralayan kişi tacir sıfatını elde eder ve dolayısıyla işletmenin sahibi olmamasına rağmen, ticari temsil yetkisi verebilir¹⁶.

Ticari temsil yetkisi verebilmek bakımından, ayrıca ticari işletmeyi işletenin fiil ehliyetine sahip olması veya (kural olarak) kanuni temsilci tarafından temsil edilmesi zorunludur⁴⁰. Yani ticari temsil yetkisi, ancak ticari işletmenin sahibi veya kanuni temsilcisi tarafından verilebilir.

İradi temsilciye ticari temsilci atama konusunda özel (açık) bir yetki verilmiş olsa dahi, yine de onun tarafından ticari temsilci ataması olanaksızdır⁴¹.

Kanun koyucu ticari temsilin temel özelliklerini ve özellikle geniş kapsamını dikkate alarak, onun sadece işletme sahibi tarafından atanabileceğini öngörmüştür. Bu bakımdan TBK m.547 emredici niteliktedir. İradi temsilcinin vermiş olduğu ticari temsil yetkisine göre, işlemler yapan temsilci sonra da tacirin örtülü veya açık rızası ile ticari temsilci olması mümkündür.

Ayrıca TTK 12/II ve 14/I'e göre, tacir sayılan kişiler, ticari temsilci atayabilirler. Çünkü ticari temsilci aracılığıyla kendisini temsil ettirme, tacir için bir hak (nimet) niteliğini haizdir⁴². TTK 12/II ve 14/I'de öngörülen kişiler, doğrudan tacir sayıldıklarından, tacir olmanın hem külfetlerine katlanırlar hem de nimetlerinden yararlanırlar.

Buna karşılık ticari temsilci atama bir hak niteliğini haiz olduğundan, TTK 12/III'e göre tacir gibi sorumlu olanlar, hiçbir şekilde ticari temsilci atayamazlar. Çünkü bunların tacir olmanın nimetlerinden yararlanmaları söz konusu olamaz. Bunlar sadece tacir olmanın külfetlerine katlanırlar. Şayet bunlar tarafından ticari

⁴⁰ Şener, s.11; Sabih Arkan, **Ticari İşletme Hukuku**, 18. Baskı, Ankara 2013, s.170; Mahmut Birsal T., **Ticari Mümessil Tarifinde Şahsi Unsur**, Batider 1963, Cilt: II, Sayı: I, s.2-3; Kırcı, İsmail, **Ticari Mümessillik**, Ankara 1996, s.49-50; Hasan Pulaşlı, Hasan, **Şirketler Hukukundaki Temsil ile Borçlar Kanunundaki Ticari Mümessil ve Vekil Ayrımı**” **Türkiye Noterler Birliği Hakemli Hukuk Dergileri**, 2014, Cilt: I, Sayı: 2, s.9.

⁴¹ Şener, s.12; Ancak karşı yönde bk. Birsal, s.8-9; Kırcı, s.50. Bu yazarlara göre ticari temsilciye açık yetki verilmesi halinde, bu yetki uyarınca ticari temsilci atayabilmeleri olanaklıdır.

⁴² Şener, s.14; Kırcı, s.51.

temsilci atanırsa, atanan bu kişi hiçbir şekilde ticari temsilci sıfatını elde edemez. Bunların atayacağı ticari temsilciler, TBK 40 vd. anlamında basit temsilci sayılabilirler⁴³.

İşyeri merkezleri Türkiye dışında olan ticari işletmeler, ikametgahı Türkiye’de bulunan tam yetkiye sahip bir ticari temsilciyi tayin etmek zorundadırlar.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nda madde 28\I. gereğince devlet memurları, ticari mümessil olarak atanamaz.

1.3.2.3. Adi Ortaklığa Temsilci Atanması

“Adi ortaklığa” ve de adi ortaklık esasına dayanan öteki ortaklıklara ticari temsilcinin tayini; adi ortaklıklara ticari temsilcinin tayini, TBK m.547 gereğince ancak adi ortaklık ticari işletme işletiyorsa olanaklıdır⁴⁴.

Buna göre adi ortaklıkta, bir esnaf işletmesi işletmek amacı ile kurulmuşsa, ticari temsilci atanamaz. Ticari temsilci atanması TTK m.223’de ifade edildiği üzere olağanüstü bir işlemdir. Ortakların tamamı ile geręekleřtirilir.

Adi ortaklığa bir ticari temsilci atanabilmesi ve yapılan tüm işlemlerin ortakları bir arada tutabilmesi için, yönetici ortağına ticari temsilci atama yetkisinin bütün ortakların oybirliğiyle verilmesi gerekir. Dolayısıyla bir yetki belgesi düzenlenmemesi ve bu yetki belgesinde ticari temsilcinin yetkisinin açıkça belirtilmesi gerekir.

Gizli adi ortaklığa gizli ortağın ticari temsilci atanması ile yönetme yetkisine sahip olması olabilir. Gizli ortak ticari temsilciliği kabul etmekle örtülü olarak onayını açıklamaktadır.

Kurucular ortaklığı arasında da adi bir ortaklık vardır. Yani ortaklar ileride belirli bir ticaret kurmak amacı ile bir araya gelebilir, belirli sermaye paylarını yerine getirmeyi üstlenmeleri durumunda da aralarında adi ortaklık vardır. Kurucular ortaklığında adi ortaklık kuralları uygulanır. Adi ortaklıklardaki ilke ve esaslar çerçevesinde kurucular ortaklığına da ticari temsilci atanması olanaklıdır.

⁴³ Şener, s.14; Kırca, s.51.

⁴⁴ Şener, s.21.

Ön ortaklık, bir ticaret ortaklığına ilişkin ortaklık sözleşmesinin düzenlenip , noterden imzaların tasdik ettirilmesinden ticaret siciline tesciline kadar geçen dönemde ortaklar arasındaki ilişkiye verilen isimdir. Bu durumda ortaklıkta tüzel kişi söz konusu değildir. Bir ticaret ortaklığı ancak ticaret siciline tescille tüzel kişilik kazanabilir.

Ön ortaklıkta da ticaret temsilcisi atanması olabilir. Ön ortaklıkta özel durumlar söz konusu olmadıkça, dış ilişki de adi ortaklık kuralları, iç ilişkilerde ilgili ticaret ortaklığına ilişkin kurullar uygulanır. Bir kollektif ortaklık kurulmuşsa eğer, ticari temsilci iç ilişkide TTK m.223'e göre oybirliği ile atanır. Dış ilişkide ise adi ortaklık kuralları geçerli olacağından TBK m.637/III' deki ilke ve esaslar uygulama alanı bulur⁴⁵.

1.3.2.4. Anonim Ortaklığa Ticari Temsilci Atanması

Anonim ortaklığa atanan ticari mümessil, kendisine ortaklığa veya ortaklığa ait bir işletmeyi yönetmek üzere geniş yetki devri yapılmış olan tacir yardımcısını ifade eder. Ticari temsilci, TBK'da yer alan temsil yetkisi kapsamındaki her türlü işlemi yapabilecektir. Bu çerçevede ticari temsilci, kredi almak, şirkette çalışan işçilerle hizmet sözleşmesi akdetmek, bu sözleşmeleri feshetmek, şirket için her türlü gayrimenkulü kiralamak ve kiraya vermek gibi birçok işlem sayılabilir⁴⁶. Ticari mümessilin şirkete karşı açılan davalarda şirketi temsil etme yetkisinin bulunduğu da çoğunlukla kabul edilmektedir⁴⁷. Ticari temsilcinin temsil yetkisi, murahhas üyeler ve murahhas müdürlerde olduğu gibi sadece şube işleriyle veya birlikte temsil kaydıyla sınırlandırılabilir.

TTK m. 368'de, anonim ortaklıkta ticari temsilci veya ticari vekil atama yetkisini ortaklık yönetim kuruluna verildiğini açıkça düzenlemiştir. Bu madde, ETTK'da ticari temsilci ve ticari vekil atanmasına ilişkin olan maddeden oldukça farklı bir nitelik arz etmektedir. ETTK'da ticari vekil ve de ticari temsilci atanma yetkisi⁴⁸ ana sözleşmede aksine bir kaide olmadığı müddetçe genel kurul yetkisine

⁴⁵ Şener, s.24.

⁴⁶ Arkan, s.168.

⁴⁷ Arkan, s.160.

⁴⁸ Madde 545 - Mukavelede aksine bir hüküm olmadığı müddetçe ticari temsilciler ile bütün işletmeyi

bırakılmışken, TTK ile bu yetki yönetim kuruluna bırakılmıştır.

TTK m. 375/1'in (d) bendi TTK m. 368 ile birlikte ele alındığında ticari vekil ve ticari temsilci tayin yetkisinin ancak yönetim kurulunda olduğu görülecektir⁴⁹. Bu kapsamda, Murahhas üye ve müdürlerle paralel şekilde şirketi temsil ve ilzama yetkili olan ticari temsilciyi ve de ticari vekilleri atama yetkisi sadece “yönetim kurulu”na ait olmaktadır. Bununla birlikte, ticari temsilciye göre sınırlı temsil yetkisine sahip olan ticari vekillerin ticari temsilci tarafından da atanabileceği ifade edilmektedir⁵⁰.

Ticari temsilci olarak atanacak kişinin gerçek kişi olması gerektiği öğretide genellikle kabul edilmektedir⁵¹. Arkan bu durumun sebebini ticari mümessil ile tacir arasındaki güven ilişkisinin varlığı olarak göstermektedir⁵².

Ticari temsilci olarak atanacak kişinin tam ehliyetli olması gerekmekte, ayırt etme gücünü haiz olması ticari temsilci olarak atanması için yeterli görülmektedir⁵³. Ticari temsilcinin atanması bakımından herhangi bir şekil şartı öngörülmemiştir⁵⁴. Bu atamanın açık veya zımni şekilde yapılması mümkündür⁵⁵. Ticari temsilcinin bir yönetim kurulu kararıyla atanması akabinde kendisine noter tarafından düzenlenmiş bir vekâletname verilmesi uygulamada bakımından doğru olacaktır⁵⁶.

idare salâhiyetini haiz bulunan ticari vekiller, sadece umumi heyet kararı ile tâyin olunabilir. Bununla beraber her müdür, bunları azletmek salâhiyetine de sahiptir.

⁴⁹ Aynı yönde bkz. Şener, s.30; Güzin Üçışık, ve Aydın Çelik, **Anonim Ortaklıklar Hukuku**, Adalet Yayınevi 1. Cilt, 1. Baskı, Ankara 2013, s.471.

⁵⁰ Arkan, s.182.

⁵¹ Arkan, s.172; Karayalçın, s.412-413; Ülgen/Kendigelen/Kaya/Nomer, s.679; Şener, s.59.

⁵² Arkan, s.173.

⁵³ Ülgen/Kendigelen/Kaya/Nomer, s.679; Şener, s.63; Ayhan/Özdamar/Çağlar, s.335

⁵⁴ Şener, s.93.

⁵⁵ Arkan, s.182; Şener, s.88.

⁵⁶ Şener, s.94.

1.3.2.5. Diğer Tüzel Kişi Ve Donatma İştirakinde Ticari Temsilci Atanması

1.3.2.5.1. Diğer Tüzel Kişi Tacirler Bakımından Ticari Temsilci Atanması

TTK madde 16'ya göre, ticaret ortaklıkları yanında, gayesine varmak için ticari müessese işleten vakıflar da tüzel kişi tacir şeklinde kabul edilmektedirler (BK. 5737 sayılı Vakıflar Kanunu 26).

Gelirin yarısından çoğunu kamu görevi vasfındaki işlere sarf eden vakıflar bir ticari müessese işletmeler dahi, aynı düzenlemenin II. Fıkrasına göre tacir sayılmazlar.

TTK madde 16'ya göre, amaçlarına varmak gayesiyle ticari müessese çalıştıran dernekler de tacir sayılır. Kamuyu yararlı dernekler ,ticari işletme işletmeler bile aynı düzenlemeye göre tacir sayılmazlar. İflas tehlikesi nedeni ile kanun koyucu tarafından bu düzenleme getirilmiştir.

Özel hukuk kaidelerine göre yönetilmek ya da ticari biçimde işletilmek amacıyla devletle diğer kamu tüzel kişilikleri tarafınca kurulmuş olan kurum ve kuruluşlara kuruluş kanunları gereğince ticari mümessil atanırken; TTK 16/I'e göre, devlet, belediye, il özel idaresi, köy ve diğer kamu tüzel kişilerin kurulmuş olan bu müesseseler de tacir olarak kabul edilir.

1.3.2.5.2. Donatma İştiraki Bakımından Ticari Temsilci Atanması

TTK madde 17'ye göre, tacire dair olan hükümler, donatma iştirakine de uygulanır. Donatma iştiraki TTK 1064 vd. da düzenlenmiş bir kurumdur. Kanun koyucu donatma iştirakini tanımlar. Birden fazla kimsenin paylı mülkiyet biçiminde sahip bulundukları bir gemiyi, fayda elde etmek için kendi aralarında yaptıkları mukavele uyarınca, hepsi namına ve hesabına suda kullanmaları durumunda donatma iştiraki söz konusudur.

Donatma iştirakinde tüzel kişilik yoktur.

Gemi müdürü de bir tacir yardımcısı niteliğinde haizdir ve temsil yetkisinin kapsamı yasada özel olarak düzenlenmiştir. TTK 1070/I' de belirtildiği üzere, gemi müdürü sadece donatma iştirakinin olağan işlemlerini yapabilir fakat olağanüstü

işlemleri gerçekleştiremez. Gemi müdürünün temsil yetkisinin kapsamı ticari temsilciye göre oldukça sınırlıdır. Bu nedenle ticari temsilci ataması düşünülemez⁵⁷. Bu durum donanma iştirakinin ticari temsilci atamasına engel değildir fakat nasıl yapılacağı tartışılır. Bu sebepten iç ilişkiyi ve dış ilişkiyi birbirinden ayırmak gerekmektedir.

İç ilişkide, öncelikle donanma iştirakinin kuruluşu ilişkin sözleşmeye bakmak zorunludur. Bu sözleşmeye *donatma iştiraki sözleşmesi* denilebilir. Herhangi bir şekle tabi olmayan⁵⁸ bu sözleşmede, ticari temsilci atanmış olabilir. TTK 223' uygulanmaktadır ve bu nedenle -iç ilişkide- oybirliği ile karar almak suretiyle temsilci atanması esas geçerlidir.

Dış ilişkide, kanun koruyucu iştirakin temsiline ilişkin olarak TTK 1066' da bir kural getirilmiştir. Donanma iştirakinin temsili paydaşlar arasındaki sözleşme hükümlerine tabidir. Sözleşme hükmü yoksa, bu durumda müşterek donatanlardan her birinin aynı zamanda donatma iştirakini temsil edebileceğini de söyleyebiliriz⁵⁹.

1.3.2.6. Ticari Temsilci Olarak Atanabilecek Kişilerin Temel Özellikleri Ve Ticari Temsilci Olarak Atanamayacak Kişiler

1.3.2.6.1. Ticari Temsilci Olarak Atanacak Kişilerin Temel Özellikleri

1.3.2.6.1.1. Ticari Temsilcinin Gerçek Kişi Olması

Ticari temsilci olarak sadece gerçek kişiler atanabilir.

Kırca'ya göre, tüzel kişilerin ticari temsilci olarak atanması olanaklı olmasıdır. Çünkü ticari temsilci sıfatı, organı oluşturan kişilere değil, tüzel kişiye aittir. Dolayısıyla organı oluşturan kişilerde meydana gelen bir değişiklik, ticari temsilci olarak belirlenmiş kişinin değiştirildiği anlamına gelmez⁶⁰.

Bilgili'ye göre, ticari temsilci olarak bir tüzel kişinin atanması durumunda, tüzel kişinin organlarının değişmesi, ticari temsilciliğin devredilemeyeceği ilkesine ters düşmemektedir. Ticari temsilcilik sıfatı organ olarak görev yapanlara değil, tüzel kişiye aittir. Ancak gerçek kişilerin yanında tüzel kişiliklerin de ticari temsilci

⁵⁷ Şener, s.40; Kırca, s.64.

⁵⁸ İbrahim Özbay, Donatma İştirakinin İflası, **Ege Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2008, Cilt: .XII, Sayı: 1-2, s.158; Şener, s.41.

⁵⁹ Şener, s.43.

⁶⁰ Şener, s.60.

şeklinde atanabileceğine dair görüşler azınlık teşkil etmektedir. Ticari temsilciliğe hakim ilkelerden oluşan yapı, tüzel kişiliklerin ticari temsilci olarak atanmasıyla ilişkilendirilmektedir. Kanunun kabul gören temel düşüncesine göre, ticari temsilciliğin verilmesi ticari işletmeyi işleten ve ticari temsilci arasındaki şahsi güven ilişkisine dayanır. Bu nedenle organı oluşturan kişilerdeki değişiklikler, ticari temsilcinin değiştiği anlamına gelmez⁶¹.

1.3.2.6.1.2. Ticari Temsilcinin Ayırtım Gücünün Bulunması

Ticari temsilci taciri temsil etmektedir. Bu sebeple, temsilin gereklerine uygun olarak yaptığı tüm işlemlerde kendisini değil, taciri borçlandırır. Kanun TMK 16'da karşılıksız kazanımlar ve kişiye sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılmasında rızanın gerekmediğini açıkça ifade etmiştir. Ancak hükmün anlamına göre, sınırlı ehliyetsizi değil de, üçüncü kişiyi yükümlendiren eylemler de bu kapsamda anlaşılır⁶². Bu açıklamaların sonucu olarak ayırtım gücüne sahip olmayan tam ehliyetsizlerin ticari temsilci olarak atanması olanaksızdır⁶³.

1.3.2.6.2. Ticari Temsilci Olarak Atanamayacak Kimseler

1.3.2.6.2.1. İşletme Sahibinin Ticari Temsilci Olarak Atanamaması

TBK 547'de, ticari temsilci aracılığı ile temsil edilen ticari işletmeyi işleten ve ticari temsilcinin birbirinden farklı olması gerektiği anlamı çıkmaktadır. 'Bir kimsenin kendi kendisinin temsilcisi olamaması' ilkesi yasal olarak ifade edilmiştir. İlgili sahip olduğu hak ve fiil ehliyeti gereğince hukuki işlemleri kendisi gerçekleştirebilir⁶⁴.

Ticari temsilci, atandığı işletmeyi daha sonra (cüzi veya külli halefiyet yoluyla) iktisap ederse, ticari temsilci sıfatı sona ermektedir⁶⁵. Eğer ticari temsilci

⁶¹ Fatih Bilgili, "Tüzel Kişilerin Ticari Temsilciliği-Berlin Yüksek Mahkemesinin Bir Kararı Üzerine Düşünceler", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2004, Sayı: 50, s.37 vd.

⁶² Şener, s.65.

⁶³ Şener, s.66; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.679; Feyzioğlu, s.412.

⁶⁴ Şener, s.66.

⁶⁵ Şener, s.67.

yetkisinin tüzel kişiliğe sahip ticaret ortaklıklarında ortaklara verilmesi bir sorun teşkil etmez. Bu tür ortaklıklarda tüzel kişilik işletmenin sahibidir.

1.3.2.6.2.2. Organ Olması Nedeniyle Temsil Yetkisini Haiz Bir Kimsenin Ticari Temsilci Şeklinde Atanamaması

Organların temsil yetkisi, tüzel kişinin -tüzüğüne-, -sözleşmesine- veya – özel bir atama- eylemine dayanmaktadır(TTK 223-234, 371).

Organsal temsilin ve iradi temsilin birbirinden farklılık taşınmasından – çatışma yasağı ortaya çıkar. Yani iradi temsilci aynı anda temsilci konumunda bulunamaz⁶⁶. Organsal temsil yetkisi, ticari temsilden daha geniş kapsamlı olduğundan, bu kişiye aynı zamanda ticari temsil yetkisi verilmesini gereksiz kılar⁶⁷.

1.3.2.6.2.3. Devlet Memurlarının Ticari Temsilci Olarak Atanamaması

Devlet Memurları Kanunu madde 28’e göre, devlet memurları “Türk Ticaret Kanunu”’nca esnaf ya da tacir sayılmalarını icap ettirecek iş ve işlemlerde bulunamayıp, sanayi ve ticaret kuruluşlarında görev alamaz, ticari vekil ya da ticari temsilci veya kollektif şirketlerde ortak ya da komandite şirketlerinde komandite ortak olamazlar⁶⁸.

⁶⁶ Şener, s.70.

⁶⁷ Şener, s.70.

⁶⁸ Şener, s.77; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.679.

İKİNCİ BÖLÜM

TİCARİ TEMSİL YETKİSİ, KAPSAMI, SINIRLANDIRILMASI

2.1. TİCARİ TEMSİLCİNİN KANUNDAN DOĞAN TEMSİL YETKİSİNİN KAPSAMI VE BU YETKİNİN SINIRLARININ KANUN TARAFINDAN ÇİZİLMİŞ OLMASININ SEBEBİ

TBK m.548/II hükmünde kanun koyucu ticari temsilcinin yetkisinin kapsamını belirlerken açıkça yetkili kılınmadığı takdirde taşınmazları devredemeyeceği ya da bir hak ile sınırlandıramayacağını düzenlemiştir. Burada vurgulanmak istenen ticari temsilci işletme amacına giren her türlü işlemi yapabilirken taşınmazların gerek ticari hayattaki gerekse şahsi hayattaki önemi sebebiyle emredici hüküm ile birlikte özel yetkili kılınmasıyla bu işlemleri yapabileceğidir. Bu durum üçüncü kişilerin iyi niyetini de ortadan kaldırmaktadır. Şöyle ki üçüncü kişiler ticari temsilciden işletme sahibi adına taşınmazı devralırken özel yetkisinin olup olmadığını bilemeyeceğini söyleyip taşınmazı iyiniyetli olduğundan bahisle kazanamayacaktır. Kanun koyucu taşınmazlara yönelik bu sınırlandırmayı koyma amacıyla, taşınmazlar elden çıktığında yerine ikamesi olamayacak oluşu, ekonomik olarak değerlerinin fazla olması ve onların tedavül yeteneği diğer ekonomik mallardan farklı olması gösterilebilir⁶⁹. İşletme sahibi pek tabi ticari temsilciye açık yetki vererek bu sınırlandırmayı kaldırarak taşınmazları devir ve bu taşınmazlar üzerinde aynı hak sınırlandırmaları yapabileceği yetkiyi verebilmektedir.

TBK m.548/II'de yer alan taşınmaz kavramını eşya hukuku açısından değerlendirecek olursak; TMK m.998 ve m.704 hükümlerinden yola çıkmamız gerekecektir. Bu maddelerde yer alan taşınmaz, arazi, taşınmazlar üstündeki bağımsız ve daimi aynı haklar, ve de kat mülkiyetine konu olan bağımsız kısımlardır. Taşınmaz kavramı dışında yer almakta olan diğer kavramları da burada değerlendirmemiz gerekerek TBK m.548/II hükmü geniş yorumlanmalıdır. Tapu Sicil Tüzüğü'nün 10. Maddesinde bağımsız ve daimi haklar, süresiz ya da en az otuz sene süreli olan ve de tasarrufları kısıtlanmayan ya da izne tabi kılınmayan haklardır.

⁶⁹ Demirkapı, s.836-837; Kırca, s.117; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.686; Şener, s.213.

Dolayısıyla bu hakları devrederken de ticari temsilcinin açıkça yetkilendirilmesi gerekmektedir. Buna karşılık taşınmaz niteliğinde olmayan tescilli gemi ve tescilli uçaklar TBK m.548/II hükmü içerisinde değerlendirilmemektedir⁷⁰.

Taşınmazın devrinden anlaşılması gereken, mülkiyetin devri veya paylı mülkiyete çevrilmesidir. Burada dikkat edilmesi gereken husus işletme sahibinin taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkisi kısmen veya tamamen ortadan kalkmasıdır⁷¹. Taşınmazın kiraya verilmesi veya kira sözleşmesinin tapuya şerh verilmesi konusunda ticari temsilcinin yetkisinde olup olmadığı konusu açık değildir. Bu konuyla ilgili kira sözleşmelerinin şerhinde, bir aynı hakla taşınmazların sınırlandırılmasından ziyade, mülkiyet değişikliğinde ifanın korunması söz konusu olmaktadır⁷². TBK m.548/II hükmündeki taşınmaz devrini sadece tasarruf işlemleri olarak yorumlamamak gerekir. Ticari temsilcinin, işletmedeki taşınmazlarla ilgili işletme sahibini borç altına sokacak taahhüt işlemleri de açıkça yetkilendirilmeden yapamayacağı işlemlerdir. Bunlara örnek olarak, taşınmaz satış vaadi sözleşmeleri, taşınmazın ticaret ortaklığına sermaye olarak getirilmesi, bağışlama sözleşmeleri gösterilebilir⁷³.

TBK m.548/II'ye göre ticari temsilcinin kanunda belirtilen işlemleri yapabilmesi için işletme sahibi tarafından açıkça yetki verilmesi zorunludur. Bu yetkinin de ancak işletme sahibi veya kanuni temsilcisi tarafından verilmesi gereklidir. Dolayısıyla işletme sahibinin ticari temsilcisinin başka bir ticari temsilciye bu yetkiyi vermesi olanaksızdır.

TBK m.548/II anlamındaki açık yetki, herhangi bir şekle tabi değildir⁷⁴. Fakat yetki verilirken işletme sahibi veya kanuni temsilcisinin iradesi açık ve anlaşılır olmak zorundadır. Tanınan bu yetki ticari temsilci atanırken verilebileceği gibi atandıktan sonra da verilebilir. TBK m.548/II anlamındaki açık yetkinin ticaret

⁷⁰ Şener, s.215.

⁷¹ Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.685; Şener, s.216.

⁷² Şener, s.216, Bu hususta benzer olarak Feyzioğlu'na göre, ticari temsilci müesseseye dahil olan taşınmazları kiraya verebilir, hatta kira hakkını tapuya şerh düşürebilir. Çünkü kira sözleşmesinin tapuya şerhi onu aynı hakka dönüştürmez, sadece kira hakkına aynı hak kuvveti verir ve yeni maliklerin, şerh süresince bu sözleşmeye uyma zorunluluğunu doğurur (s.417). Aynı şekilde Arkan'a göre de, ticari temsilci tesise dahil taşınmazları kiraya verebilir ancak bu kira sözleşmelerini tapuya şerh edilmesi, kiranın şahsi hak olma özelliğini etkilemez. Ancak şahsi hakkı güçlendirir. Dolayısıyla taşınmazların kiraya verilmesi ve de bu hakkın tapu kütüğüne şerhi, TBK m.548/II içeriğine dahil değildir (Arkan, s.174.).

⁷³ Şener, s.218.

⁷⁴ Kırca, s.124; Şener, s.220.

siciline tescilinin yapılması ve de “Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi”nde ilan edilmesi zorunludur. Bu bildirim kurucu olmayıp bildirici niteliğe sahiptir.

Ticari temsilciye verilen açık yetki onun yetkilerini genişletmektedir. Kuşkusuz açık yetki verilmemiş durumda dahi geniş yetkilere sahip olan ticari temsilciye açık yetki vererek taşınmazları devir etme ve taşınmazlar üzerinde sınırlandırmalar yapabilmesini işletme sahibi kısıtlayabilir. Şöyle ki; münferit bir taşınmazın işleminin icrası için basit temsil yetkisi verilmesi olanaklıdır⁷⁵.

TBK m.548/II’nin kapsamı açıkça yetkilendirilmedikçe taşınmazları devredemez veya bir aynı hak ile sınırlandıramaz. Bunun kapsamı dışındaki taşınmazlar ile ilgili hukuki işlemleri kanunun lafzi yorumundan da anlaşılacağı üzere yapabilmektedir. Örnek olarak, taşınmazları işletme adına devralabilir, yine aynı şekilde üzerinde sınırlı aynı hak tesis edilmiş bir taşınmazı işletme adına devralabilir.

Ticari temsilcinin temsil yetkisi kapsamı dışında kalan bir diğer durum ise yukarıda da bahsettiğimiz gibi ticari temsilciliğin devredilememesidir. Bu durumu ise TBK m.547 lafzından yola çıkarak anlamaktayız. Ticari temsilci, temsil yetkisini işletme sahibi veya onun kanuni temsilcisinden alabilmektedir. Bir kişiye ticari temsilcilik verilmesi, işletme sahibinin atamış olduğu bu ticari temsilcinin şahsına özel güven duymasının bir ifadesidir⁷⁶. Bu sebeple bir ticari temsilci, ticari temsil yetkisini bir başkasına vermesi olanaklı değildir.

Ticari temsil yetkisinin verilmesi TBK hükümleri arasında özel olarak yer almadığı için TBK m.40 vd. Maddelerinde düzenlenen basit temsile ilişkin hükümler uygulanacaktır. Temsil yetkisi verilmesi, tek taraflı hukuki işlem olup karşı tarafa ulaşmasıyla temsil yetkisi elde edilmiş olmaktadır. Ayrıca temsil yetkisi verilen kişinin, söz konusu beyanı kabul etmesine gerek yoktur⁷⁷.

Ticari temsilciye bu yetkinin verilmesi açık olabileceği gibi örtülü de olabilmektedir. Temsil yetkisinin, açıkça verilmesinden anlaşılacak ticari temsilci olarak bir kişiyi atamanın sözle veya anlaşılır türde kaleme alınmış ifadelerle belirtilmesidir⁷⁸. Buna karşılık tacir, bir çalışanını bilinçli olarak, ancak açık

⁷⁵ Şener, s.221.

⁷⁶ Şener, s.228; Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.678.

⁷⁷ Kırca,s.85; Şener, s.85; Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.680.

⁷⁸ Şener, s.88; Kırca, s.88.

herhangi bir beyanda bulunmaksızın geniş ölçüde serbest bırakmak suretiyle de ticari temsilcilik yetkisi verilmesi durumu da örtülü olarak yetki verilmesi işlemi denilmektedir⁷⁹. Örtülü olarak yetki verilmesinde örneğin, ticari işletmeyi işleten, yetkisiz ticari temsilcinin kendi adına temsilen bir bono düzenlemesine sessiz kalıp, bu hareketine tahammül gösterirse, düzenlenen bu bonodan dolayı kendisine başvurulabilir.

Kanun koyucu bazı hallerde temsil yetkisinin verilmesini şekle bağlı kılmıştır.(TBK m.552/son, TTK m.106). Ancak, ticari temsil yetkisi oldukça geniş kapsamlı yetkiler içerse de şekle bağlı değildir. Ticari temsilcinin icra edeceği işlemler şekle bağlı olsa dahi atanması şekle bağlı değildir. Her ne kadar ticari temsilci atanması şekle bağlı olmasa da temsil yetkisinin varlığının ispatı açısından yazılı olarak yapılması uygulamada karşılaşılan bir durumdur.

TBK m.547/II hükmüne göre, işletme maliki ticari temsilciyi ticaret siciline tescil ettirmek mecburiyetindedir. Bu tescil şekil şartı olmayıp işletme malikinin, ticari temsilcinin eylemlerinden sorumluluğu tescilin yapıp yapılmamasına bağlı değildir. Basit temsil yetkisinden farklı olarak ticari temsilcinin Ticaret Sicili Gazetesine tescil edilmesi ticari temsilde aleniyete daha fazla önem verdiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca bu hüküm gereğince ticari temsilcilerin tescil edilebildiği, genel yetkili temsilcilerin ticaret siciline tescil edilmesi olanaksızdır.

Ticaret siciline tescil ettirmekle yükümlü olan kişiler TBK m.547/II’de açıkça işletme sahibi tarafından yapılması gerektiği belirtilmektedir. İşletme sahibi kavramından bizzat tacir veya onun kanuni temsilcisi anlaşılmaktadır. Eğer ticari temsilci miras ortaklığına atanmışsa, mirasçılardan biri tescil talebinde bulunabilir. Ticari temsilci tüzel kişiliğe sahip bir ticaret ortaklığına atanacaksa, ticaret ortaklığının yetkili organları tarafından yaptırılması gerekir⁸⁰.

⁷⁹ Şener, s.89; Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.680.

⁸⁰ Bu konuda Yargıtay Kararı için bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, E.2017/5549, K.2018/7155, T.03.07.2018; “... Alacaklı tarafınca borçlu aleyhine bonoya dayalı şekilde yapılan kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla başlatılan takiplerde davacı borçlu şirket icra mahkemesine başvurusunda; takiplere konu senetlerdeki imzaların şirket yetkilisi Adnan Sarı tarafından vekaletname ile vekil tayin edilen Hakkı Öksüz tarafından atıldığı, ancak Hakkı Öksüz’e vekaletnamede verilen yetkiler arasında kambiyo taahhüdünde bulunma yetkisi verilmediği ,bu nedenle şirketin bonolar nedeni ile borçtan sorumlu olmadığı iddiası ile takibin durdurulmasını talep ettiği, Rize İcra Hukuk Mahkemesi’nin 16.01.2017 tarih ve de 2016/255 – 2017/10 Karar sayılı kararı ile itirazın kabulü ile takibin durdurulmasına karar verilmiş olduğu, alacaklının ise ilk derece mahkemesi bu kararına karşılık istinaf yoluna başvurduğu, Samsun Bölge Adliye 4. Hukuk

Dairesi'nin 28.03.2017 tarih ve 2017/271 - 2017/515 sayılı kararıyla da ilk derece mahkemesinin kararının kaldırılmasına, borca itirazın reddine karar verildiği anlaşılmaktadır.

Mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 449/1. maddesinde ticari temsilcinin tavsifi; "ticari mümessil, bir ticarethane veya fabrika veya ticari şekilde işletilen diğer bir müessese sahibi tarafından işlerini idare ve müessesenin imzasını kullanarak bilvekele imza vazetmek üzere sarıh veya zımnî kendisine mezuniyet verilen kimsedir" biçiminde yapılmıştır.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK)'nın 547/1 maddesinde ise ticari mümessil "Ticari temsilci, işletme sahibinin, ticari işletmeyi yönetmek ve işletmeye ilişkin işlemlerde ticaret unvanı altında, ticari temsil yetkisi ile kendisini temsil etmek üzere, açıkça ya da örtülü olarak yetki verdiği kişidir." biçiminde tanımlanmaktadır.

Ticari mümessilin temsiliyet yetkisinin kapsamı ise kanunda açık şekilde belirlenmiştir. Bu hali ile ticari mümessillik, sınırları yasayla belirlenmiş iradi olan bir temsil yetkisidir. Ticari mümessil, iyi niyetli üçüncü şahıslara karşı, işletme maliki namına kambiyo taahhüdünde bulunmaya ve de yine onun namına müessesenin gayesine dahil her çeşit iş ve işlemleri yapmaya yetkili olup, açık biçimde yetkili kılınmadıkça da, taşınmazları devredemez ya da bir hakla sınırlandıramaz (BK 450; TBK 548). Ticari temsilcilik ticaret siciline tescil olunur. Fakat müessese maliki tescilden önce de mümessilin yapmış olduğu işlemde sorumludur (BK. 449/2; TBK. 542/2).

Ticari temsilci, işletme malikini temsil etmeye yetkili bir kimse olmasının yanında, aynı zamanda bu ticari müessesenin belirli yetkilere haiz idarecisi vasfını da taşır. Örnek olarak, bir bankanın genel müdürü konumundaki kimse, hukuki yönden bankanın ticari temsilcisidir; fakat idari yönden de, yürütme yine organının bir parçasıdır. Nitekim, ticari temsilciliğin bu yönü, ticari temsilciyi tarif eden BK 449/1'de '...işlerini idare ...' ibaresi ile belirtilmiştir.

Ticaret şirketleri organları vasıtası ile temsil ve idare edildiğinden, ticari temsilciyi atama yetkisi de yine organlarına aittir.

Ticaret şirketlerinde temsil ve idare yetkisine sahip olan organlar, bu ticaret şirketinin türüne göre farklılık gösterir. Fakat şu noktayı da vurgulamak gerekir ki, ticaret şirketlerinin tamamında ticari temsilci şirket ana sözleşmesi ile de atanabilir.

Mülga 6762 sayılı TTK 539/II (6102 sayılı TTK 616/1-b) ve 545. (6102 sayılı TTK 631/1) maddelerine göre, limited şirketlerinde, şirketin sözleşmesinde aksi yönde bir kaide olmadığı müddetçe, ticari temsilci atanmasına genel kurul yetkilidir. Buradan da anlaşılabileceği gibi, ticari temsilci doğrudan şirket sözleşmesi ile atanabileceği gibi, yine şirket sözleşmesinde kararlaştırılması koşulu ile bu yetkinin şirketi temsil ve idareye yetkili müdürlere bırakılması da olanaklıdır.

İşletme malikinin, ticari temsilci haricinde, vaziyete göre başka yardımcılarından da faydalanması olanaklıdır. Bu yardımcılarından ise, konumu ve de yetkileri yönünden, ticari temsilciye en fazla benzeyeni ticari vekildir.

Ticari temsilcilik gibi yine ticari vekillik de, BK'nın 32 vd. (TBK 40 vd.) maddelerince düzenlenmiş olan temsilin ticari hayatın gereksinimlerine uydurulmuş bir türüdür. Dolayısı ile ticari vekillik, ticari temsilcilik gibi tek taraflı hukuki işlem ile verilen bir temsiliyet yetkisini içerir.

BK 453/I ve de II'ye göre, "Ticari vekil, ticari temsilci sıfatını haiz olmaksızın bir ticarethane, fabrika ya da ticari şekilde işletilen diğer bir işletme sahibi tarafından işletmenin bütün işleri ya da belirli birtakım işlemleri için temsile memur edilen kişidir.

Bu yetki ise, işletmenin mutad olan işlemlerinin bütününe şamildir. Şöyle ki ticari vekil kendisine açık yetki verilmediği müddetçe istikraz edemez, kambiyo taahhütlerinde ve de muhakeme ve murafaada bulunamaz."

Aynı husus TBK 551. maddesindeyse "Ticari vekil, bir ticari müessese malikinin, kendisine ticari temsilcilik yetkisi vermeksizin, işletmesini idare etmek ya da işletmesinin birtakım işlerini yürütmek amacıyla yetkilendirmiş olduğu kimsedir.

Bu yetki de, müessesenin mutad bütün muamelelerini kapsar. Fakat, ticari vekil sarahaten yetkili kılınmadığı müddetçe, ödünç olarak para ya da benzerlerini alamaz, kambiyo taahhüdünde bulunamayıp, dava açamaz ve de açılmış olan davayı takip edemez." biçiminde düzenlenmiştir.

Bu hükümden görüleceği gibi ticari temsilcilikle ticari vekillik arasındaki farklılıkları ana hatları ile şöyle sıralayabiliriz:

Ticari temsilci, hem ticari işletme hem de esnaf işletmesi için; ticari vekilse, yalnız ticari işletme için atanabilir.

Ticari temsilci, bir müessesenin tüm işlerini yönetmekle görevlendirilmiş olduğundan, temsilcinin, işletmenin hem olağan hem de olağanüstü vasıftaki tüm muameleleri yapmaya yetkisi vardır. Buna karşın genel yetkili olan ticari vekil, işletmenin yalnız olağan (mutad) işleri ile sınırlı temsil yetkisine

Ticari temsilcinin atandıktan sonra ticaret siciline tescilini isteme süresi TBK'da yer almamaktadır. Bu sebeple TTK m.30'da yer alan düzenlemeye göre aksi belirtilmedikçe tescili isteme süresi on beş gündür. Süre temsil yetkisinin verildiği, ticari temsilcinin atandığı andan itibaren başlar⁸¹.

Yukarıda da belirtildiği gibi ticari temsilcinin ticaret siciline tescili açıklayıcı nitelikte olup geçerlilik şartı değildir⁸². TBK m. 550 ticaret siciline tescil edilmese bile ticari temsilciliğin geçerli olacağını teyit etmiştir. Bu hükümlere rağmen Yargıtay çeşitli içtihatlarında ticari temsilcinin ticaret siciline tescilini geçerlilik şartı olarak içtihat etmiştir. Fakat kanuna uygun içtihatları da bu konuda mevcuttur.

Yargıtay'ın tescilin zorunlu unsur olduğuna dair kararlarından örnek vermek gerekirse 12. Hukuk Dairesi, 15.03.2007, E. 2077, K.4742:

*“... İbraz edilmiş olan vekaletnamenin tetkikinde vekaletnamedeki kapsamlı yetkiler gereğince vekil olan bu kimsenin ticari temsilci sayılabilmesi için borçlunun ticarethane maliki olmasının yanında vekaletnamenin, ticaret siciline tescil edilmesi de zorunludur...”*⁸³.

Yargıtay'ın tescilin hem açıklayıcı olduğunu hem de ticaret siciline tescilin gerçekleştirilmemiş olmasının sonuçlarını açıklayan yerinde bir karar vermiştir. Bu karar Yargıtay İcra İflas Dairesi, 29.04.1971, E. 4882, K.4852 şöyledir:

maliktir. Olağanüstü olan işlemleri yapabilmesi için de, işletme malikinin özel yetkisine ihtiyacı vardır. Belirli bir işin veya işlemin ifası ile memur edilen sınırlı (özel) yetkili vekillerin sahip bulundukları temsil yetkilerinin kapsamıysa, kendilerine bırakılan iş veya işlemin vasfına göre belirlenir.

Ticari vekil, özel yetki verilmediği müddetçe tacir namına ikraz alamaz, kambiyo taahhütlerinde bulunamaz ve de davalı ya da davacı vasfıyla mahkemelerde taciri temsilde bulunamaz.(BK. 453/2; TBK 551/2) Ancak ticari temsilci, bu tür işlemleri dahi yapma yetkisine sahip kimsedir.

Yine, ticari temsilcinin temsil yetkisinin ticaret siciline tescil edilmesi gerekir iken (BK 449/II-III); ticari vekilin sahip olduğu temsil yetkisi sicile tescil edilemez (HGK'nun 19.06.2013 tarih ve 2013/12-2 esas, 2013/866 karar sayılı kararı).Somut olayda,bonoları keşideci sıfatı ile imzaladığı ihtilafsız olan Hakkı Öksüz'ün ticari mümessil olarak tayin edildiğine ilişkin ,Mülga 6762 sayılı TTK 539/II (6102 sayılı TTK 616/1-b) ve 545. (6102 sayılı TTK 631/1) maddelerine göre, borçlu şirket tarafından alınmış bir genel kurul kararı bulunmadığı gibi, 13.02.2014 tarihli 00738 yevmiye numaralı Pazar Noterliğince onaylanmış şirket kuruluş sözleşmesinde şirket müdürü olarak atanan Adnan Sarı'ya verilen yetkiler arasında ticari mümessil tayin etme yetkisinin bulunmadığı da anlaşılmıştır.

Borçlu şirket müdürü Adnan Sarı tarafından 25.07.2016 tarihli 0203 yevmiye numaralı Pazar Noterliğince verilen vekaletnamede Hakkı Öksüz'ün şirketin bazı işlemleri için ticari vekil olarak atandığı ve bu vekaletnamede verilen yetkiler arasında şirket adına ve hesabına kambiyo senetlerinden olan bono düzenleme yetkisinin bulunmadığı görülmüştür. Bu durumda Hakkı Öksüz tarafından düzenlenen bonoların borçlu şirketi sorumlu kılmayacağı anlaşılmaktadır...”.

⁸¹ Şener, s.101.

⁸² Kırca, s.99; Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.680; Şener, s.95-96.

⁸³ Bu karar için bk. Şener, s.107.

“... Bir ticarethane, bir fabrika ya da ticari biçimde yürütülen diğer müessesenin, Yani Ticaret Kanunu’nun 12. ve de 13. Maddelerinde ifadesini bulan bir ticari işletmenin sahibi, o ticari işletmeye ait işleri idare etmek müessesenin unvanını kullanarak bilvekele imza koymak hususlarında ahara sarahaten veya zımnen mezuniyet verebilir. Borçlar Kanunumuzun 449. Maddesinde Ticari Mümessil olarak tanımlanan bu kişi, idaresi ile vazifelendirildiği işlerin kaffesini ifa, müessese sahibini temsil ve namuna imza vazetmek yetkilerine haizdir. Müessese maliki bir gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişilik olması da mümkündür. Madde de her ne kadar müessese sahibinin ticari mümessile yetki veren vekaletnameyi ticaret siciline kaydettirmeye mecbur olduğu belirtilmiş ise de ancak kaydı ile başlayan müteakip fıkrasında ticaret siciline kayıttan önce dahi mümessilin muameleleri ile mülzem olacağını açıklamış bulunmaktadır. Ticaret siciline kayıt mecburiyetini yerine getirmemek temsil yetkisini bertaraf etmeyip iş sahibinin ticaret siciline kayıt ettirmemenin neticelerinden doğan borçlardan ve kaydın sağladığı bazı haklardan mahrum kalmasını, hakkında Ticaret Kanunu’nun 35. ve ilgili diğer maddeleri hükümlerinin ve bazı cezai müeyyidelerin uygulanması gerekebilir...”⁸⁴.

Ticari temsilcinin ticaret sicil gazetesine tescili açıklayıcı nitelikte olması onun bu sıfatı daha önceden kazanması durumunu ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla bu sıfatı kazanan ticari temsilci ticaret siciline tescil edilmemesi halinde TTK m. 33 gereğince sicil müdürü ilgiliyi tescile davet edebilir ve gerekirse cezai yaptırımları kendisine uygulayabilmektedir.

Her ne kadar TBK m.547’de ticari temsilcinin sadece tescilinden söz edilse de, TTK m.35/III’e göre tescil edilecek hususların aksi bir hüküm bulunmadıkça ilan edilmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır. Bu madde ile Ticaret hukukunda aleniyet ilkesi ile beraber işletme sahibi tarafından atanan ticari temsilcinin kim olduğu herkes tarafından bilinmesinin altı çizilmiştir. Bu durumun etki ettiği kişiler üçüncü kişilerdir.

Tescil ve ilanın üçüncü kişilere etkilerini değerlendirecek olursak; ilk olarak tescilin olumlu etkisi, TTK m.36’ya göre ticari temsilcinin atanması Ticaret Sicil Gazetesinde ilan edilmişse, ilgili üçüncü kişiler kendi şahıslarına karşı sonuç

⁸⁴ Bu karar için bk. Mustafa Reşit, Karahasan, **Türk Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri**, Cilt: V, İstanbul 2004, s.1129.

doğurmaya başlayan sicil kayıtlarını bilmedikleri iddiasında bulunamazlar. Bir diğer olumlu etkisi ise ticari temsilcilerin, işletme sahibi tarafından yetkilendirildiklerini ispat külfetinden kurtulmalarıdır. Tescil ve ilanın olumsuz etkisi ise tescili gerekli olan olay tescil edilmemiş ya da tescil edilip de ilanı zorunlu iken ilan edilmemişse, bu hususun üçüncü şahıslara karşı ileri sürülmesi olanaksızdır. Bu durumda üçüncü kişiler lehine adi karine oluşmaktadır.

İşletme sahibi tarafından ticari temsilci atanırken TBK’da yer alan irade sakatlıkları oluşmuş ve ticari temsilci ticaret siciline tescil edilip, ilan edilmişse, iyiniyetli üçüncü kişilerin bu tescil ve ilana güvenip yaptıkları işlemler hukuken geçerli olup korunur.

Ticari temsilci işletme sahibini ticari temsil yetkisini kullanarak borçlandırabilir. Uygulamada bu yetkiyi kullanırken; tacirin ticaret unvanı, kendisinin ticari temsilci olduğuna ilişkin ibare, ticari temsilcinin şahsi imzası bu üç unsurun birlikte bulunduğu durumlarda ticari temsilcin tacir adına davrandığı açıkça belli olmaktadır⁸⁵. Ticari temsilci kendi adına bir işlem yapıp bunun tacir adına yaptığını belirtmez ve açıklama ilkesine uymazsa temsilcinin bu sözleşmenin tarafı olması söz konusu olur. Ticari temsilci tarafından imzalanan bu sözleşme işletme sahibi adına hareket etme iradesinin açıkça ortaya çıkmaması işletme sahibini mi yoksa ticari temsilciyi mi bağlayacağı TBK m.40’da yer alan basit temsil hükümleri dikkate alınarak değerlendirilmesi gerekir. Bunun sonucu olarak ticari temsilci TBK m.547 hükmüne uygun davranmaması fakat işletme sahibi adına hareket ettiği durum ve şartlardan açıkça anlaşılıyorsa yapılan işlem işletme sahibini bağlayacaktır. Ticari temsilcinin işletme sahibine haklar çıkaran işlemin kimin adına yapıldığı hakkında şüphe olması halinde üçüncü kişi, işletme sahibi adına ticari temsilcinin davrandığını ispat etmek zorundadır⁸⁶. İleride değineceğimiz ticari temsilcinin kambyo senedi düzenleme yetkisi ile ilgili olarak temsilci TBK m.547’ye uygun olarak işletme sahibinin unvanı yazılmalı ve ticari temsilci bu sıfatını vurgulamalı ve bizzat kendisi imzalamalıdır⁸⁷.

⁸⁵ Şener, s.118., Kırca, s.162; Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.680;

⁸⁶ Şener, s.124.

⁸⁷ Yaşar Karayalçın, **Ticaret Hukuku I, Giriş Ticari İşletme**, 3. Baskı, Ankara 1968, s.488; Kırca, s.162; Şener, s.118.

2.1.1. Temsil Yetkisinin Kötüye Kullanılması

Ticari temsil yetkisinin, kötüye kullanımı iki biçimde karşımıza çıkmaktadır. Bunlara bakılacak olursa, birincisi hileli anlaşma diğeri ise üçüncü kişinin ağır kusuruna dayalı kötüye kullanımdır.

2.1.1.1. Hileli Anlaşma

Ticari temsilci, üçüncü kişiyle anlaşarak işletme sahibi aleyhine işlem yapmaktadır. Örneğin, üçüncü kişi ticari temsilciye veya onun bir yakınına çıkar sağlayarak onunla işletme sahibini zarara sokan, ancak ticari temsilcinin temsil yetkisinin yasal kapsamına dahil bir işlem yaparsa burada hileli anlaşmayla temsil yetkisinin kötüye kullanılması vardır⁸⁸. Yapılan bu anlaşma ahlaka aykırı olması sebebiyle TBK m.27/I düzenlemesiyle kesin hükümsüzlük yaptırımına tabidir. Bu sebeple ortaya çıkan zarardan haksız fiil hükümlerine göre tazminat talep edilebilir.

2.1.1.2. Üçüncü Kişinin Ağır Kusuruna Dayalı Kötüye Kullanım

Ticari temsilci, temsil yetkisinin hukuki dayanağı kapsamında davranmasına rağmen, bu yetkisini bariz olarak ticari işletme sahibinin aleyhine olarak kullanır ve onunla iş yapan üçüncü şahıs, ticari temsilcinin temsil yetkisini kötüye kullandığını bilir ya da ağır kusuru nedeni ile bilemezse, bu halde de ticari temsil yetkisi kötüye kullanılmış olur⁸⁹. Burada ticari temsilcinin saik veya bilincine bakılmaksızın üçüncü kişinin temsil yetkisinin kötüye kullanımı hakkında en azından gerekli dikkat ve özeni göstermeyerek ağır ihmal ile hareket etmesi aranmaktadır. Bu duruma örnek olarak ticari temsilci, işletme sahibinin hesabından kendi hesabına havale yapmak suretiyle para transferi yaparsa bankanın burada üçüncü kişi olması ve işletme sahibine bu para transferi için onayı olup olmadığını araştırmak durumundadır. Aksi halde işletme sahibinin ticari temsilcisi olarak kendisiyle yaptığı işlemde temsil yetkisi kötüye kullanılmış olur.

⁸⁸ Şener, s.318.

⁸⁹ Şener, s.319.

Ticari temsilci kendisine verilen temsil yetkisi hakkını kullanarak bu işlemi yapmış olsa da TMK m.2/II'deki hakkın kötüye kullanması kuralı karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla ticari temsilci kendisine verilen bu hakkın sınırını aşarak kendi yararına bir menfaat elde etmesi yapılan bu işlemin geçerliliğini etkilemektedir. Ticari temsilciyle üçüncü kişi arasındaki hukuki işlem bakımından TBK m.46-47'deki yetkisiz temsil kuralları uygulama alanı bulur ve ticari temsilciyle üçüncü kişinin yapmış olduğu işlem askıda hükümsüz sayılır⁹⁰. İşletme sahibinin onayı olmaz ise işlem kesin hükümsüzlük yaptırımına dönüşmektedir.

Aksine bir hüküm yoksa iddia eden iddiasını ispatla yükümlüdür. Ticari temsilcinin yetkisini kötüye kullandığını iddia eden işletme sahibi bu iddiasını ispat ile yükümlüdür. Dolayısıyla ispat yükü kendisinde olan işletme sahibi ispatını her türlü delil ile ispat edebilir⁹¹.

2.1.2. Ticari Temsilcinin Şahsi Sorumluluk Sebebi

Ticari temsilcinin yetkisiz temsil kuralları yerine şahsi sorumluluğuna gidilebilen istisnai durum TTK m.678'de düzenlenmiştir⁹². Bu madde de yetkisiz

⁹⁰ Şener, s.327; Kırca, s.169.

⁹¹ Şener, s.331.

⁹² Bu konudaki Yargıtay Kararı için bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E.2016/12545, K.2018/4218, T.04.06.2018; Taraflar arasında görülen davada İskenderun 1. Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından bozmaya uyularak verilen 05/04/2016 tarih ve de 2014/1083-2016/396 sayılı kararın Yargıtay tarafından incelenmesi, davalı vekili tarafından istenmiş ve de temyiz dilekçesinin ise müddeti içinde verildiği anlaşılmış olmakla, dava dosyası için Tetkik Hakimi olan Sefa Er tarafınca düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosyanın içerisindeki dilekçeler, layihalar, mahkeme tutanakları ve de bütün belgeler okunark, incelendikten sonra işin gereği görüşülüp düşünüldü:

Davacı vekili, müvekkiline ait işletmenin faaliyetlerini takip etmesi için davalıya vekâletname verildiğini, bu vekâletin borç doğurucu işlemler yapmaya yetki vermediği halde davalının kötü niyetli olarak müvekkilini borçlu göstererek bono tanzim ettiğini ve bu şekilde müvekkilinin üçüncü kişiye icra kanalıyla 59.559,00 TL ödemek zorunda bırakıldığını, bu miktardan davalının sorumlu olduğunu ileri sürerek 44.559 TL'nin ödeme tarihi olan 16.05.2005 tarihinden, 15.000 TL'nin ödeme tarihi olan 28.07.2005 tarihinden itibaren işleyen reeskont faizi ile beraber tahsilini talep ve de dava etmiştir

Davalı vekili, müvekkilinin ticari mümessil olduğunu, bono tanziminden davacının haberdar olduğunu ve işletme masraflarını karşılamak üzere borç para alınması için dava konusu senedin davacı adına düzenlendiğini, müvekkilinin şahsi sorumluluğunun olmayacağını savunup davanın reddini istemiştir.

Mahkeme tarafından, bozma ilamına uyularak yapılan yargılamaya göre; davacının ticari işletmesine temsilci olarak atadığı davalının vekalet görevini kötüye kullanmak suretiyle şirket adına 25.000,00 TL tutarındaki senet keşide ettiği, söz konusu senet bedelinin herhangi bir şekilde işletme kayıtlarına işlenmediği, işletmenin bononun tanzim tarihi itibarıyla borçlu olmadığı, aksine kârlı bir işletme olduğu, senet karşılığında alınan paranın işletme kasasına aktarılmadığı ve bu konuda işletme kayıtlarına herhangi bir giriş yapılmadığı, işlemin tamamen borç para alıp verme işlemi olduğu, davalı her ne kadar tanzim edilen senede istinaden alınan parayı davacı yararına kullandığını beyan etmiş ise de bu iddiasını yeterli delille ispat edemediği gerekçesiyle davanın kabulü ile 15,000,00 TL'nin

temsilci konumundaki ticari temsilci düzenlediği poliçeden TTK m.778/II gereğince bonodan ve m.818/I-b gereğince de çekten dolayı sorumludur⁹³. Bu düzenlemenin senedin tedavül gücünü arttırmak ve uygulamadaki emniyeti korumak amacıyla getirildiği açıktır⁹⁴. Açıkça düzenleme yapılan bu madde olmasaydı, TBK m.47 hükmü uygulama alanı bulacaktı. Dolayısıyla kambiyo senedi alacaklısı, temsilci olmadığı halde temsilci gibi davranıp işletme sahibi adına düzenlediği senetten dolayı doğan alacağını tazmin edebilmektedir.

2.2. TİCARİ TEMSİLCİNİN KANUNDAN DOĞAN TEMSİL YETKİSİNE KANUN İLE GETİRİLMİŞ OLAN SINIRLAMALAR

2.2.1. TBK m. 548 Hükümünün Tanıtılması Ve Temel Özellikleri

TBK madde 548: “Ticari mümessil, iyi niyetli üçüncü şahıslara karşı, müessese maliki namına kambiyo taahhüdünde bulunup ve de yine malikin namına müessesenin gayesine giren her türlü işlemi ifa etmeye yetkili kabul edilir.

Ticari mümessil, açık olarak yetkilendirilmediği müddetçe, gayrimenkulleri devredemez ya da bir hakla sınırlandıramaz.

TBK’nun 548. Maddesinde yer alan ticari temsilcinin temsil yetkisinin kapsamı, ticari temsilciye diğer tacir yardımcılarına nazaran daha geniş yetkiler içeren ve tacirin “alter ego’su” yani bizzat tacirin kendisi niteliğinde görülmektedir. Temsil yetkisini kapsamı oldukça geniş ve emredici niteliktedir. Kanun koyucu ikinci fıkrada esas itibariyle ticari temsilcinin yetkilerini sadece taşınmazlar bakımından sınırlandırmıştır. Bu durum ticari temsilcinin işlem yaptığı üçüncü kişilere güvenilirlik sağlamıştır. Böylelikle üçüncü kişiler sadece karşısındaki muhatabın ticari temsilci olup olmadığını araştıracaktır⁹⁵. Kanun koyucu her ne kadar ticari temsilcinin yetkisinin kapsamını kanunda belirtmiş ise de bu onu kanuni temsilci yapmaz. Ticari temsilcinin temsil niteliği iradi temsildir. Bu tür temsil

28/07/2005 tarihinden 44,559,00 TL’nin 16/05/2005 tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle beraber davalıdan tahsiline karar verilmiştir.

Kararı, davalının vekili temyiz etmiştir.

Dosyadaki yazılara, mahkemece uyulan bozma kararı gereğince hükmün verilmiş olmasına ve de kanıtların takdirinde bir isabetsizliğin bulunmamasına göre, davalı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir.

⁹³ Şener, s.335.

⁹⁴ Fırat Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 2. Baskı, Ankara 1997, s.407.

⁹⁵ Şener, s.137.

niteliği, karşımıza kanuni ve iradi temsil arasında ortada yeni bir tip temsil yetkisi ortaya koymaktadır. Buna sınırı kanunen çizilmiş iradi temsil yetkisi de denilebilir⁹⁶.

TBK m.548 ticari temsilcinin dış ilişkileriyle ilgili yetkisinin kapsamını belirten bir kuraldır. İşletme sahibi ile aralarındaki iç ilişkide ticari temsilci yetkisinin sınırlarını aşması halinde sadece işletme sahibine karşı sorumlu olur. Dolayısıyla üçüncü kişilerin iyiniyetli olması şartıyla iç ilişkideki yetki ve sınırlandırmaların dış ilişkide bir önemi yoktur. Örnek olarak işletme sahibi, iç ilişkide ticari temsilcinin yetki ve sınırlarını belirlemiş olsa dahi bunları ihlal eden ticari temsilci yapılan işlemle sorumludur.

Ticari temsilcinin yetkisi TBK m.548’de düzenlemesi onun yetkisini tahdidi hale getirmemektedir. Ticari temsilciye ek yetkilerin verilmesini engelleyen herhangi bir kanuni düzenleme bulunmamaktadır. Buna örnek olarak ticari temsilciye TBK m.548’deki yetkilere ek olarak ticari vekillik yetkisi de tanınabilir.

Ticari temsilcinin temsil yetkisi, işletme sahibinin veya kanuni temsilcinin şahsına bağlı değildir. Ticari temsilci, işletme sahibi tarafından atandıktan sonra TBK m.548 kapsamındaki işlemleri başka birinin onayı olmaksızın gerçekleştirme olanağına sahiptir. Örneğin ticari temsilci yasal danışmanın izniyle atanmışsa, artık onun düzenleyeceği kambiyo senedinden veya yapacağı kefalet ya da kredi sözleşmesinden dolayı yasal danışmanın iznine ihtiyaç yoktur⁹⁷. Aynı şekilde ticari temsil yetkisi aşağıda ayrıntılı olarak değineceğim gibi şube veya birlikte temsil ile sınırlandırılmış olsa bile temsil yetkisinin kapsamı tamdır.

Ticari temsilcinin temsil yetkisinin kapsamının belirlenmesinde ana ilke ticari temsilcinin işletme amacına giren her türlü muameleyi yapabilmesidir. Ticari temsilci amaç kapsamında kalmak kaydıyla, işlemin türü, şekle bağlı olup olmadığının önemi olmaksızın işletme amacına giren her türlü işlemi yapabilmektedir⁹⁸. Burada işletme amacına giren her türlü işlem kavramından anlaşılması gereken ticari temsilcinin atandıktan sonra yapacağı hukuki işlemler ile atandığı ticari işletmenin konusu arasında objektif bir bağ olması durumudur. İşletmenin amacı TBK m.548’de açık olarak anlaşılmamaktadır. Yukarıda da açıkladığım gibi ticari temsilciye kanuni olarak verilen bu yetkinin kapsamı

⁹⁶ Şener, s.138, Kırca, s.35, Karayalçın, s.482.

⁹⁷ Şener, s.139.

⁹⁸ Şener, s.141; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.683.

işletmenin amacına giren her türlü işlem denilerek olağanüstü işlemler içinde yetki verilmiş olup TBK m.40'da yer alan genel yetkili temsilden daha geniş kapsamlı olduğu açık olarak anlaşılmaktadır. Bir diğer tacir yardımcısı olan ticari vekile bakacak olursak genel yetkili ticari vekil yalnız mutad işlemleri yapabilir fakat ticari temsilci olağanüstü işlemleri yapabilme yetkisine de sahip olması onu diğer tacir yardımcılarının yetkisinden daha geniş kapsamlı hale getirmektedir. Ticari temsilci işletme amacına doğrudan giren işlemleri yapabilmesiyle ilgili şüphe olmamasına karşın işletme amacına dolaylı olarak giren işlemleri yapabilmesi konusunda bir açıklık yoktur. Fakat bu konuda da ticari temsilcinin işletme amacıyla dolaylı olarak yapılan işlemlere de özel yetkilendirme gerektirmeden de yetkisinin olduğunu söyleyebiliriz. Ticari temsilcinin yapmış olduğu işletme amacına giren işlemlerin işletme sahibi açısından yararlı olup olmamasının bir önemi yoktur. Dolayısıyla yapılan işlemlerin işletme sahibine yarar sağlamasına bakılmaksızın geçerli olmaktadır. Ancak ticari temsilcinin yaptığı işletme amacına açıkça aykırı işlemlerde de işletme sahibine başvurmak olanaksızdır. Ticari temsilcinin işletme sahibini temsili sırasında işlediği haksız fiillerden şahsi olarak sorumludur.

Ticari temsilcinin yetkisinin kapsamı kanunda genel olarak belirtilmiş olup işletme amacına giren her türlü işlemleri yapabilmektedir. Diğer kanunlarda özel yetki ile yapılabileceği ifade edilen muameleler bakımından ticari temsilcinin özel bir yetkiye ihtiyacının olmaması, işletme amacına giren her türlü işlemleri yapabilmesinin sonucudur. Kuşkusuz bu işlemlerin işletme amacına girmesi ve temel işlemlerden olmaması şartıyla tamamının ticari temsilci tarafından gerçekleştirilmesine neden olur⁹⁹.

Ticari temsilcinin atanması uygulamada hukukçu olmayan kişiler tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu sebeple notere giderek düzenleme şeklinde vekaletname hazırlanır ve verilen yetkiler ile atanan kimsenin ticari temsilci mi ticari vekil mi olduğu açıkça anlaşılamadığı durumlar ortaya çıkmaktadır. Bu durumu çözümlemeye en büyük pay noterlere düşmektedir. Noter, öncelikle ticari temsilci ataması yapacak kişinin tacir olup olmadığını araştırması gerekir. Bu araştırmadan sonra temsilciye ne tür yetkiler verilecek ve atanacak kişinin ticari temsilci veya ticari vekil olduğunu

⁹⁹ Şener, s.145.

açıkça vekaletnamede belirtmesi gerekecektir¹⁰⁰. Böylelikle düzenlenen vekaletname üçüncü kişilere daha çok güvenilirlik sağlayacaktır.

¹⁰⁰ Bu konuda Yargıtay kararı için bkz. E. 2016/11606, K. 2018/4928, T. 04/07/2018 Taraflar arasında görülen davada İstanbul 14. Asliye Ticaret Mahkemesi tarafından verilen 10/03/2016 tarih ve de 2015/590-2016/183 sayılı kararın duruşmalı şekilde incelenmesi davacının vekili tarafınca istenmiş bulunup, duruşma için belirlenen 26/06/2018 günü başkaca gelenin olmadığı yoklamayla tespit edilip, hazır bulunan davacının vekili Av. Recep Gazi Civelek dinlendikten sonra duruşmalı işlerin yoğunluğu ve de süre darlığından ötürü işin incelenip karara bağlanması ileriye bırakıldı. Tetkik Hakimi Fatma Serap İmamgiller tarafınca düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içerisinde mevcut dilekçe, layihalar, mahkeme tutanakları ve de tüm belgeler okunarak incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:

Davacı vekili, davacının Probosfor Gayrimenkul Yatırım İnş. Tic. Ltd. Şti.'nin ortağı, Yellone Finance S.A.'nın da şirketin diğer ortağı ve müdürü olduğunu, Yellone Finance S.A.'yı temsilen Dimitri Achiel Emiel Boon'un Resul Barış'a bazı konularda yetki verdiğini, yani davalı şirket müdürü Yellone Finance S.A.'nın Probosfor Gayrimenkul Yatırım İnş. Tic. Ltd. Şti.'ne vekil olarak Resul Barış'ı görevlendirdiğini, verilen vekaletin sınırsız yetkilerle donatılmış bir ticari temsilci ataması niteliğinde olduğunu, davalının yetki devrinin kanuna aykırı olduğunu, hukuka aykırı şekilde verilen vekaletnamenin davalı şirket müdürü Yellone Finance S.A.'nın tazminat sorumluluğunu da doğurduğunu, davalı şirket müdürünün kanuna ve şirket sözleşmesine açıkça aykırı şekilde, kendisinin dahi sahip olmadığı şirketin tek malvarlığı olan taşınmazı devretme ve şirketin mahvına sebep olabilecek borç doğurucu işlemler yapma yetkisini, şirket ortağı dahi olmayan üçüncü kişiye devrettiğini ileri sürerek; davalı şirket müdürünün yönetim ve temsil yetkisinin kaldırılmasını, kanun ve şirket sözleşmesine aykırı şekilde düzenlenen vekaletnameye dayalı olarak yapılan sözleşme ve işlemlerin yokluğunun tespitini, Resul Barış tarafından gerçekleştirilen işlemlerden dolayı uğranılan zararların, sorumlu şirket müdürü tarafından şimdilik 1.000,00 TL'sinin tazminine karar verilmesini talep ve de dava etmiştir.

Davalılar vekilleri, vekil Resul Barış'ın müdür Yellone Finance S.A. tarafından tüzel kişi müdür temsilcisi olarak atandığını, Resul Barış'a verilen vekaletnameden daha kapsamlısının davacının müdür olduğu dönemde davacı tarafından verildiğini, vekaletnamenin şirket işlerinin hızlı ve sorunsuz yürütmesi için verildiğini, vekaletname nedeniyle şirketin zarara uğramasının söz konusu olmadığını savunup, davanın reddini istemişlerdir. Mahkemece, iddia, savunma ve yine bütün dosya içeriğine göre; TTK'nın 625. maddesinde, müdürlerin kanunların ve şirket sözleşmesinin genel kurula görev ve yetki vermediği bütün hususlarda görevli ve de yetkili olduğunun belirtildiği, şirket müdürlerinin devredemeyeceği görev ve yetkilerin sayıldığı, bunların içerisinde özel veya genel yetkili vekaletname verilmesinin bulunmadığı, TTK'nın 623/2 maddesinde şirket müdürlerinden biri tüzel kişi olduğu takdirde bu kişinin bu görevi yerine getirecek bir gerçek kişi belirleyeceğinin düzenlendiği, somut olayda tüzel kişi şirket müdürü temsilcisi tarafından verilen vekaletnamenin incelenmesinde Resul Barış'ın ticari vekil veya ticari temsilci olarak atandığı sonucuna varılamadığı, davalı şirketin bir inşaat projesi yürüttüğü, şirket müdürü temsilcisinin gayrimenkul alım ve satımı da dahil olmak üzere genel veya özel yetkilerle vekaletname tanzim etmesinin mümkün olduğu, bunun sorumluluk davası açılması için bir sebep olamayacağı, bu vekaletnamenin şirket zararına olarak nerede ve ne şekilde kullanıldığı hususunda davanın somutlaştırılmadığı, sırf vekaletname verilmesi sebebiyle davalı şirket müdürünün görevden uzaklaştırılmasının ve sorumluluk davası açılmasının yerinde görülmediği, müdür seçimine ilişkin genel kurul kararının iptal edilmediği müddetçe geçerliliğini koruyacağı ve şirket zararına kullanılmadığı müddetçe bir sorumluluk sebebi olarak dayanamayacağı, vekaletnamenin şirket müdürü tarafından temsil yetkisi kapsamında verildiği, daha geniş yetkiler içeren vekaletnamenin daha evvel davacı tarafından da verildiği gerekçesi ile, davanın reddine karar verilmiştir.

Kararı, davacının vekili temyiz etmiştir.

Dava dosyası içerisinde bulunan belge ve bilgilere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanan kanıtların tartışılıp değerlendirilmesinde usul ve de yasaya aykırı bir yön bulunmamasına, davalı limited şirket müdürünün azli ve sorumluluk davası olan işbu davada davalı Probosfor Gayrimenkul Yatırım İnşaat Tic. Ltd. Şti.'ye husumet yöneltilmeyecek bulunmasına, bu nedenle adı geçen şirket hakkında verilen davanın reddine ilişkin kararın sonucu itibarıyla doğru olduğunun anlaşılmasına göre davacı vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddi ile hükmün onanmasına karar vermek gerekmiştir.

Bir kişiye kural olarak malvarlığına ilişkin genel temsil yetkisi verilmesi, temsil olunanın bizzat kendisinin yapabileceği tüm işlemler için temsilciyi yetkilendirmiş sayılmasıdır¹⁰¹. Bu durum özellikle her işlem için yeni bir temsil yetkisi verilmesinden kurtulmak amaçlanır¹⁰². Genel yetkili temsilci, ticari temsilciden farklı olarak dava açması, kambiyo senedi düzenlemesi vs. için özel yetkilendirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla genel temsil yetkisi, ticari temsil yetkisinden daha dardır. Ticari temsilci, bir başka ticari temsilci atayamaz fakat genel yetkili temsilci atayabilir¹⁰³. Bu sebeple ticari temsile ilişkin hükümleri kıyasen genel temsile uygulayamayız.

2.2.2. Ticari Temsilcinin Yapabileceği Ve Yapamayacağı İşlemler

2.2.2.1. Ticari Temsilcinin Yapabileceği İşlemler

Ticari temsil yetkisinin kapsamı TBK m.549'da hüküm altına alındığı gibi ve yukarıda da açıkladığımız gibi işletme amacına giren her türlü işlemi yapmaya haizdir. Hatta ticari temsilcinin işletme kapsamına giren işlemi yapması ve bu işlemin işletme açısından zarara uğratacak bir işlem olmasının önemi yoktur. Ticari temsilcinin yapabileceği işlemlerin hepsini saymanın olanaksız olacağından önemli olanlardan birkaçını açıklayacağız.

2.2.2.1.1. Satım ve Eser Sözleşmeleri

Ticari temsilci, işletme amacına giren, ortaya çıkan yükümlülüklerin kapsamı ve miktarı ne olursa olsun satım ve eser sözleşmeleri yapabilir. Dolayısıyla satım sözleşmesi ile alınan malın ayıplı çıkmasıyla buna ilişkin ayıp ihbarında bulunma ve ayıplı satımdan kaynaklanan hakları kullanma yetkilerine de sahiptir.

¹⁰¹ Necip Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukukuna Giriş**, Hukuki İşlem, Sözleşme, 4. Baskı, İstanbul 2008, s.655; İmregün, s.169; Hayri Domaniç, Erol Ulusoy, **Ticaret Hukukunun Genel Esasları**, 5. Baskı, İstanbul 2007, s.361.

¹⁰² Yargıtay bir kararında genel vekaletname için benzer bir sonuca varmıştır. Bk. 2.HD, 7.6.1971, E.3771, K.3698: "... Bir kişinin umumi vekil olması, müvekkilinin talimatı olmadan bütün davalarını takip etme mecburiyetini ona yüklemeyiz. Umumi vekalet verilmesinin amacı, her davaya veya işlem için yeni bir vekaletname verme külfetinden kurtulmaktır..."(Bu karar için bk. Özkaya, Eraslan, Vekalet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması, 3. Baskı, Ankara 2013, s.438.).

¹⁰³ Karayalçın, Yaşar, s.489.

2.2.2.1.2. Hizmet Sözleşmeleri

Ticari temsilci işletme sahibi adına, işletmeye personel ve işçi alabilir onlarla hizmet sözleşmesi yapabilir. Herhangi bir uyuşmazlıkta işverenin hak ve yükümlülüklerini icra edebilir. Örneğin bu çerçevede işletmede çalışanlara talimat verebilir, onların hizmet sözleşmelerini sona erdirebilir, çalışanların ücretlerini arttırabilir veya izin verebilir¹⁰⁴.

Ayrıca ticari temsilci işçiler hakkında TBK m.426'ya uygun hizmet belgesi düzenleyebilir¹⁰⁵. Ancak bu belgeye düzenleyebilmesi için ticari temsilci, işletmede bu belgeyi düzenleyen kişiden hiyerarşik olarak üstte olmak zorundadır¹⁰⁶.

2.2.2.1.3. Taşınmaz Kirası ve Şerhi

Ticari temsilci TMK m.1009 ve TBK m. 312 çerçevesinde işletme için taşınmaz kiralayabilir ve bu kira sözleşmesini şahsi hakkı kuvvetlendirme amacıyla tapuya şerh ettirebilir.

2.2.2.1.4. Bağışlamalar

Ticari temsilci işletme amacına giren bağışlamaları yapabilir. Buna örnek olarak işletmede çalışan işçilere ikramiye dağıtabilir fakat işletme amacı dışında kendi yakınına hediye adı altında maddi bağışlamalar yapamaz.

2.2.2.1.5. Kefalet Sözleşmeleri

Ticari temsilci ticari işletmeyi işleten taciri temsilen kefalet sözleşmeleri yapabilir¹⁰⁷.TBK m.584'de getirilen ve kefalet sözleşmeleri bakımından eşin rızasına ilişkin kural ticari temsilci tarafından yapılan işlemlerde aranmaz. Çünkü TBK madde 584/III'e göre, ticaret sicilinde tescili olan ticari müessesenin maliki

¹⁰⁴ Şener, s.157.

¹⁰⁵ Kırca, s.113.

¹⁰⁶ Şener, s.157.

¹⁰⁷ Kırca, s.107.

tarafından müesseseyle ilgili olarak verilecek kefaletler için eşinin rızası aranmayacaktır¹⁰⁸.

2.2.2.1.6. Tasarruf İşlemleri

Ticari temsilci işletme amacına giren her türlü işlemleri yapabilir. Bunlardan biri de taahhüt yani borçlandırıcı işlemlerin yanında tasarruf işlemleridir. Malvarlığının aktif kısmının azalmasına neden olan tasarruf işlemlerine örnek olarak işletme alacaklarını TBK m.183 vd. gereği devredebilir. Bir başka örnek olarak işletmenin alacağı olmadığına ilişkin ibranameler düzenleyebilir.

Yargıtay bir kararında ticari temsilcinin ibraname düzenleyebileceğini içtihat etmiştir. Bu karar, Yargıtay 19. Hukuk Dairesi, 15.02.2001, E. 2000/6917, K. 2001/1191 şöyledir :

“...Davacı vekili, davalının müvekkili şirketten aldığı piliç eti ve piliç ürünlerinin bedelini ödemediğini, haciz yoluyla ilamsız takibe itiraz edilerek durdurulduğunu, itirazın ise haksız şekilde olduğunu ileri sürmek suretiyle davalının itirazının iptaliyle takibin devamına ve % 40 da icra inkar tazminatına karar verilmesini talep ve de dava etmiştir.

Davalının vekili cevabında, müvekkilinin davacıdan aldığı ürünlerin bedelini ödediğini, hiçbir borcu bulunmadığını belirtmek suretiyle davanın reddini istemiştir.

Mahkemece iddia, savunma ve de toplanmış olan delillere göre, davacı şirket adına tahsilatların Mehmet Kozan isimli elemanınca yapıldığı, bu kişinin verdiği 07.09.1998 tarihli belgede davacı şirketin alacağının kalmadığı belirtildiğinden davacının takibinde haksız olduğu fakat kötü niyetli kabul edilemeyeceği gerekçesi ile davanın reddine karar verilip, hüküm de davacının vekili tarafınca temyiz edilmiştir.

Mahkemece davacı şirket adına tahsilat yapan Mehmet Kozan tarafından verilen 07.08.1998 ve 07.09.1998 tarihli ibranamelere göre davalının borcu bulunmadığı kabul edilmiştir. Oysa ibra belgesi veren Mehmet Kozan B.K.’nın 444. (TBK m.547) maddesi anlamında ticari mümessil olmayıp, davacı şirket elemanıdır.

¹⁰⁸ Şener, s.162.

Bu kişinin tahsilat yaparak, bunlar yönünden belge vermesi gerekli ise de dava şirket adına ibra verdiği ibranameler geçerli kabul edilemez...”¹⁰⁹.

2.2.2.1.7. Ticari Temsilcinin Temsil Yetkisi Vermesi

Ticari temsilci, ticari temsil yetkileri haricindeki yetkilerini bir başka temsilci atayarak icra edebilir. Örneğin, kural olarak ticari temsilci TBK m.551’e göre ticari vekil atayabilir. Fakat adi, anonim, ve limited ortaklıklar bakımından kanun ticari vekilin kimler atayabileceğini düzenlediği için ve bunlar arasında ticari temsilci olmadığı için atayamaz. Ticari temsilci tarafından ancak genel temsil yetkisi verilmesi mümkündür. Ticari temsilci, bir ticari vekilin veya işletmedeki diğer basit temsilcilerin yetkisiz temsil teşkil eden davranışlarına onay verebilir¹¹⁰.

2.2.2.1.8. Ticari Temsilcinin Kambiyo Taahhüdünde Bulunması

Ticari temsilci TBK m.548 hükmünden anlaşılacağı gibi kambiyo taahhüdünde bulunabilir. Buradaki kambiyo taahhüdünü geniş yorumlamamız gerekmektedir. Yani ticari temsilci işletme sahibi adına kambiyo senedi düzenlemenin yanında, kabul eden, ciranta ya da avalist olarak da taahhütte bulunabilir¹¹¹. Ticari temsilcinin kambiyo taahhüdünde bulunma yetkisi diğer tacir yardımcılarından ayıran en önemli işlemlerinden biridir. Şöyle ki; ticari vekil tacir adına kambiyo düzenleyebilmesi için özel olarak yetkilendirme koşulu aranırken ticari temsilcinin böyle bir özel yetkiye ihtiyaç olmaksızın tacir adına kambiyo taahhüdünde bulunabilir. Fakat “Yargıtay Hukuk Genel Kurulu” bir kararında işletme sahibinin ticari temsilciye çek düzenleme yetkisini belirli miktarla sınırlı tutmuş ve bu miktarın üzerinde bir işlem yapan ticari temsilcinin bu işlemde sorumlu olmayacağına dair bir karar vermiştir. Bu karar HGK, E. 200/19-818, K.816, T. 26.04.2000 şöyledir:

¹⁰⁹ Bu karar için bk. Adnan Deynekli, Sedat Kısa, **İtirazın İptali Davaları, İcra İnkâr ve Kötüniyet Tazminatı**, 3. Baskı, Ankara 2013, s.1216.

¹¹⁰ Kırca, s.115; Şener, s.166.

¹¹¹ Kırca,s.108; Şener, s.171; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan,s.683

“... Davacının vekili, müvekkil şirketin muhasebecisi konumunda olan dava dışı Nurullah Öz tarafınca şirketin kaşesini kullanmak suretiyle tanzim ettiği ve arkasına da ciro imzası attığı 5 tane çekin davalıyla herhangi bir akdi münasebeti bulunmamasına rağmen verildiğini ve davalı tarafınca icra takibine konu edildiğini iddia edip, bahsi geçen çeklerle borçlarının olmadığını tespit edilmesini talep ve de dava etmiştir.

Davalı ise yaptığı savunmada mezkur çekleri düzenleyen dava dışı olan Nurullah Öz’ün davacı A.Ş.’yi temsile yetkisinin bulunduğunu beyan suretiyle davanın reddini talep etmiştir.

Mahkeme tarafından, temsilcinin yetkisini aşmak suretiyle gerçekleştirdiği işlemlere, temsil edilenin onayını sunması durumunda yapılan muamelelerin geçerlilik kesbedeceği, davacının temsilcinin yetkisini düzenlemiş olduğu diğer çeklere ödeme yapmak sureti ile onay verdiği, bu sebeple de şimdi yetki itirazında bulunmasının MK.’nin 2. Maddesine aykırı olması gerekçesi ile davanın reddine karar verilip hüküm de davacının vekili tarafından temyiz edilmiştir. Dava konusu olan çeklerdeki keşidecinin ve de ciro imzasının davacı olan şirketin 75.000.00 TL’ye kadar çek düzenleme yetkisi verilmiş olan Nurullah Öz’e ait olduğundan tereddüt olmadığı, bu halde ise davacı olan şirketin her çek yaprağı için 75.000.00 TL’nin üzerinde kalan miktar yönünde borçlu olmadığını tespitine karar verilmesi gerekir iken, mahkemece yazılı şekilde temsilcinin yetki sınırlarını aşp, dava dışı üçüncü şahıslara tanzim ettiği çeklerden bir bölümünün davacı şirket tarafından ödenmiş olmasının, dava konusu çeklerin düzenlenmesi yönünde vekile icazet verilmesi niteliğinde görülüp, davanın reddinde uygunluk bulunmamıştır, gerekçesiyle dosya yerine geri çevrilmek ile, yeniden görülen yargılama neticesinde; mahkeme tarafından önceki hükmünde direnilmiştir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı:

Yargıtay’da, Hukuk Genel Kurulu’nca incelenip direnme kararının müddetinde temyiz edilmiş olduğu görüldükten ve dosya içeriğindeki kağıtlar da okunduktan sonra gereği görüldü:

Dava, davacı şirket mümessilinin yetkisini aşmak suretiyle keşide ve ciro ettiği beş adet çekle borcunun bulunmadığının tespit edilmesi, istemine dairdir.

Yerel mahkemenin davanın reddine dönük verdiği önceki karar, “Özel Daire” tarafından yukarıda geçen sebeplerle bozulmuştur.

Mahkemece davacı şirketin yetkisiz temsilcisinin, görevde bulunduğu müddet içerisinde iki yüz elli tane çek keşide ettiğini ve bu çeklerden de yüz doksan beş tanesinin davacı şirket tarafından benimsendiği bir diğer ifade ile onay verildiği; bu hali ile davacının yetki aşımı ve de yetkisiz temsilcinin keşide ettiği çeklerin geçersizli olmadığını ileri sürmesinin, MK. Madde 2 ile bağdaşamayacağını öne sürüp önceki verilen kararda direnilmiştir.

Tarafların karşılıklı savunma ve iddialarında, dosyadaki tutanak ve delillere mahkeme kararında açıklanan geciktirici sebeplere ve hususiyetle mezkur çekleri keşide ve de ciro eden Nurullah Öz’ün BK 449 (TBK m.547) maddesinde düzenlenmiş olan ticari temsilci hükmünde bulunup, yine aynı kanunun 450. Maddesinde (TBK m.548) gereğince ticari temsilcinin, iyi niyet sahibi üçüncü kişilere karşı şirket namına kambiyo taahhüdünde bulunmak ve de şirket namına şirket amacına dahil tüm tasarruflarda bulunma yetkisinin mevcudiyetine, vekaletnamedeki kısıtlamanın ticaret siciline tescil edilmemiş olmasına göre, usule ve de yasaya uygun bulunan direnme kararının onanması gerekmektedir.”¹¹².

Kanaatimizce, Hukuk Genel Kurulunun bu kararında ticari temsilciye ilişkin bir çok hatalar vardır. Bunlar, karardan anlaşılabileceği üzere ticari temsilci olarak söylenen kişinin vekaletname ile yetkilendirilmesinden açıkça ticari temsilci olduğu anlaşılamamaktadır. Ticari temsilci olduğunu söyler isek Hukuk Genel Kurulu 75.000.00 TL ile ticari temsilcinin çek düzenleme yetkisinin sınırlandırılabilceği bu sınırlandırılmanın ticaret siciline tescil ve ilan ile mümkün olabileceğini ifade etmiştir. Ticari temsilcinin yetkisi miktar ile bu şekilde sınırlandırılmaz. Bu sınırlandırılmamanın kaynağı ise TBK m.549/IV’de açıklanmıştır. Maddede de belirtildiği gibi bu sınırlandırmalar ticaret siciline tescili yapılsa dahi iyiniyetli üçüncü şahıslara karşı ileri sürülemez. Bu sebeplerden Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun bu kararı ticari temsilcinin yetkisinin kapsamı konusu açısından yerinde bulmuyoruz.

Ticari temsilcinin kambiyo taahhüdünde bulunur iken işletmenin amacı ile bağlı olup olmadığı konusu tartışmalıdır. Kambiyo taahhütleri soyut borç ikrarı

¹¹² Bu karar için bk. İlmi ve **Kazai İctihatlar Dergisi** 2002, Cilt: XLII, Sayı: 494, s.864-865.

içeren senetlerdir. Bu sebeple düzenlenen kambiyo taahhüdünün hangi borç için düzenlendiğini bulmak olanaksızdır. İşletme amacına girmeyen bir kambiyo taahhüdü olması durumunda işletme sahibini bağlaması için üçüncü kişinin iyiniyetli olması koşulu aranır. Şayet ticari temsilci işletme amacı dışında bir kambiyo senedi düzenlerse, bu işletme sahibi açısından bir şahsi def'i teşkil eder¹¹³. Dolayısıyla bu tür durumlarda uyuşmazlıkları çözümlmek için TBK m.548 hükmüne değil TTK'da yer alan kıymetli evrak hükümleri ile yola çıkmak gerekir.

2.2.2.1.9. Ticari Temsilcinin Usul Hukukuna İlişkin İşlemleri

TBK m.504/III'e göre vekilin dava açabilmesi için özel yetkiye sahip olması gerekir. Avukatlık Kanunu m.35'e göre ise de vekilin avukat olması gerekir. Ticari temsilcinin bu kanunların istisnai bir durumu olarak özel yetki olmadan ve avukat olmasa dahi işletme sahibi adına dava açabilir, açılmış bir davayı takip etme yetkisine sahiptir. Bu yetki kanunda açıkça anlaşılmassa da dolaylı olarak TBK m.551/II'ye göre genel yetkili ticari vekil açıkça yetkili kılınmadıkça dava açamaz¹¹⁴ ve takip edemez iken TBK m.548'e göre ticari mümessil özel yetki aranmaksızın müessese sahibi namına kambiyo taahhüdünde bulunabilir ve kıyasen de TBK m.551/II'de sayılan diğer işlemleri de yapabilmektedir. Ticari temsilcinin yetkisi kapsamında kalan işler için dava açabileceği ve açılan davaları takip edebileceğini ifade etmiştik. TBK m.548/II gereğince özel yetkili kılınmayan ticari temsilci taşınmazların devri ve ayni hakların sınırlanması işlemlerine ilişkin davaları açamayacağı ve açılmış davaları takip edemeyeceği kuşkusuzdur. Aynı şekilde tacirin özel hayatı ile ilgili davalarda da bu yetkisi geçerli değildir. Ticari temsilcinin dava açma yetkisi tüm mahkemelerde geçerli olup görevli mahkemeler konusunda sınırlama yoktur. Örneğin asliye ticaret mahkemesinde işletmeye karşı açılmış bir davayı takip edebileceği gibi işçinin işletmeye karşı İş Mahkemesi'nde açmış olduğu bir davayı da işletme adına temsile yetkilidir. Bir diğer usule ilişkin ayrımlardan biri

¹¹³ Şener, s.182.

¹¹⁴ Arslanlı, Halil, Kara Ticareti Hukuku Dersleri Umumi Hükümler, 3. Bası, İstanbul 1960, s.169; Şener, s.185; Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.685. Ancak bu hususta krş. Feyzioğlu, s.416, Bu yazara göre ticari temsilci işletmeye ilişkin davaları açabilmesi ve savunabilmesi görevini, ancak avukat görevlendirerek yerine getirir. Ancak böylelikle Avukatlık Kanunu'nun, yargı mahallerinde sadece barıda kayıtlı olan avukatların tarafları temsil edebileceği kaidesine uyulmuş olur. Yoksa ticari temsilci doğrudan adli makamlarda işletmenin vekili sıfatı ile hareket edemez.

olan çekişmeli veya çekişmesiz yargı ile ilgili de bir sınırlama olmayıp her iki türde de dava açabilir. Ticari temsilci, işletme sahibi adına yetkisi kapsamındaki davaları açıp takip edebileceği gibi bu kapsamda vekaletname ile avukat görevlendirip davaların atanan avukat tarafından takip edilmesini de saęlayabilir¹¹⁵.

Ticari temsilci bu kadar geniş yetkilere sahip olmasına rağmen sadece bir temsilci olması sebebiyle usuli işlemlerden bazılarında yetkili değildir. Her ne kadar HMK m.232/II’de taraflardan birisi tüzel kişiye onun namına yapılmış bir işleme ilişkin vakanın kanıtlanması için yemin, tüzel kişiliği temsile yetkili kişi veya organ tarafınca eda ya da iade olunur denmekteyse de “ tüzel kişiye temsile yetkili kişi” kavramında ticari temsilci dahil değildir. Örneğin HMK m.232/I’e göre ticari temsilci işletme sahibi ve üçüncü kişi arasındaki bir uyuşmazlıkta taraf sıfatıyla yemin edemez¹¹⁶.

2.2.2.2. Ticari Temsilcinin Yapamayacağı Işlemler

2.2.2.2.1. Işletme Amacına Aykırı Işlemler

TBK m.548’ e göre ticari temsilci işletme amacına giren işlemleri yapmaya yetkilidir. Kanunun lafzi yorumundan işletme amacına girmeyen işlemleri yapamayacağı açıkça anlařılmaktadır¹¹⁷. Örneğin bu çerçevede amaç dışı olduğundan tacir adına ticari temsilci rüşvet alamaz.

2.2.2.2.2. Işletme Sahibinin zel Yaşamıyla ilgili Işlemler

Ticari temsilci işletme amacı dışındaki tacirin özel yaşamıyla ilgili işlemleri yapması olanaklı değildir. Örneğin tacir adına ticari temsilci evinde kullanmak için buzdolabı satın alma işlemini yağmaya yetkili değildir. Aynı şekilde tacirin şahsına sıkı sıkıya bağlı işlemlerde de ticari temsilcinin yetkisi dışındadır. Buna rnek olarak ticari temsil yetkisi verilmesi tacir veya kanuni temsilci tarafından yapılabilir. Bu sebeple ticari temsilcinin bu işlemi yapması olanaksızdır.

¹¹⁵ şener, s.192.

¹¹⁶ şener, s.197.

¹¹⁷ lgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.686; şener, s.203.

2.2.2.2.3. İşletme Sahibi Ticaret Ortaklıklarının Ortaklarını Borç Altına Sokan İşlemler

Ticari temsilci temsil yetkisini sadece işletme sahibi adına kullanabilir. Bunun sonucu olarak işletme sahibinin ortaklığın bir ortağı olduğu durumlarda ticari temsilci münferiden ticari temsilcisi olduğu ortağı borç altına sokan işlemleri yapabilir. Ortaklığı borç altına sokan işlemleri yapamaz. Hatta ortaklık tek adam ortaklığı niteliğine sahip olsa bile, hukuki durum değişmez¹¹⁸.

2.2.2.2.4. İşletmenin Hukuki Yapısı ile İlgili İşlemler

Ticari temsilci işletme yetkisini kullanırken işletme amacıyla bağlı kalmak zorundadır. Bu sebeple işletmenin hukuki yapısı ve hukuki biçimiyle ilgili işlemleri işletmenin yasal organları tarafından veya onların temsilcisi aracılığıyla yapılacak işlemleri ticari temsilcinin yetkisi dışındadır. Bu tür işlemlere örnek olarak, işletmenin devri, kiralanması, ticaret unvanının değiştirilmesi, işletme konusunun değiştirilmesi gibi kanunun düzenlemiş olduğu hukuki işlemleri yine kanunda düzenlenen ve belirli organlara verilen kişilerce yapılmaktadır. Dolayısıyla ticari temsilci bu tür hukuki işlemler yetkisi kapsamı dışındadır. Fakat bu işlemleri yetkili organlarca yapıldıktan sonra bu işlemlerin icrasını ticari temsilci yapabilir. Örneğin tacire ait işletmenin merkezi değiştirilmiş ise bu sürecin işlemlerinin icrasında ticari temsilci gerçekleştirebilir. Yine başka örnekler vermek gerekirse, ticari temsilci işletme sahibinin iflasını isteyemez. Ticari temsilcinin ticari işletme rehini veremez. Çünkü işletmeye ait olan taşınmazları dahi devredemeyen ticari temsilcinin bundan çok daha ağır sonuçları olacak ticari işletme rehnini yapamaması gerekir¹¹⁹.

2.2.2.2.5. İşletmenin Hukuki Yapısı ile İlgili Olmayan İşlemler

Ticari temsilci, işletmenin yasal organları tarafından alınan kararları kabul etme işlemi işletmenin hukuki yapısı ile ilgili olmayıp bunu yapmaya yetkilidir.

¹¹⁸ Şener, s.206.

¹¹⁹ Şener, s.211.

Örneğin, limited ortaklık müdürünün istifa beyanının kabulünde beyan alıcısı olan ticari temsilci sadece pasif olarak beyanı kabul eder¹²⁰. Bir başka örnek verecek olursak banka şube müdürü sıfatı olan ticari temsilcinin gayrimenkul ticareti yapması, vergi beyannamesi verilmesi, tekstil işletmesinde beyaz eşya ticareti yapılması gibi tacirin ticaret hayatına dahil olmayan konularda taciri temsil edemez¹²¹.

2.3. TİCARİ TEMSİLCİNİN TEMSİL YETKİSİNİN İRADİ SINIRLANDIRILMASI VE İRADİ SINIRLANDIRMANIN KANUNDAN DOĞAN SINIRLARI

2.3.1. Ticari Temsilcinin Temsil Yetkisinin İç İlişkide Sınırlandırılması

Ticari mümessilin, TBK m.549 hükmü çerçevesinde şube ile veya birlikte temsil ile temsil yetkisi sınırlandırılabilir. Ancak işletme sahibi ile ticari temsilcinin iç ilişkilerinde örnek olarak, belirli bir para miktarının altındaki işlemleri yapabileceği veya işletmede çalışan işçilerin iş sözleşmelerinin feshinin işletme sahibi tarafından yapılacağı şeklinde sınırlandırmalar yapılabilir. Bu tür sınırlandırmalar TBK m.549/IV'e göre tescili yapılmış olsa dahi iyi niyetli üçüncü şahıslara karşı ileri sürülemez. O halde ticari temsilcinin bu sınırlandırmalara uymayarak iyi niyetli üçüncü şahıslara karşı işlemler yapması halinde müessese sahibi hangi yollara başvurabilir ? Şayet ticari temsilci iç ilişkide verilen temsil yetkisini aşar ve iyi niyetli üçüncü kişiyle kendisinin TBK m.548 ile kanunen çizilen temsil yetkisinin kapsamına dahil bir işlemi geçerli olarak gerçekleştirirse, bu durum kendisinin iç ilişkide müessese sahibine karşı tazminat sorumluluğunu doğurur¹²². Aynı şekilde işletme sahibi TBK m.435'e göre ticari temsilci ve kendisi arasındaki temel ilişkideki sözleşmeyi de, özellikle hizmet sözleşmesini haklı sebeple sona erdirebilir¹²³. Bu şekilde yaptırımların ticari temsilciye uygulanması bakımından bu sınırlandırmanın iç ilişkide ispatı işletme sahibindedir¹²⁴. İspat kolaylığı açısından

¹²⁰ Şener, s.211.

¹²¹ Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.686; İmregün, s.150.

¹²² Şener, s.236; Kırca, s.155.

¹²³ Şener, s.237; Kırca, s.155.

¹²⁴ Şener, s.237.

işletme sahibi ispat yükünü yerine getirmesi için ticari temsilciye bu sınırlandırmaları yazılı olarak tebliğ edip imzasını almalıdır.

2.3.2. Ticari Temsilcinin Temsil Yetkisinin Dış İlişkide Sınırlandırılması

2.3.2.1. Ticari Temsilcinin Kanundan Doğan Temsil Yetkisine Kanun İle Getirilmiş Olan Sınırlamalar

TBK m.549'a göre ticari temsilcinin temsil yetkisinin sınırlandırılmasını iki şekilde mümkün kılmıştır. Bunlardan birincisi, temsil yetkisi bir şubenin işleri ile sınırlanabileceği, ikincisi ise birden fazla kişinin birlikte imza atmaları şartıyla sınırlanabileceğidir. Temsil yetkisine dair yukarıda belirtilen sınırlandırmalar, ticaret siciline tescili yapılmadığı müddetçe, iyi niyetli üçüncü şahıslara karşı hüküm teşkil etmez. Temsil yetkisine dair öteki tahditler, tescil edilmiş olsalar dahi, iyi niyetli üçüncü şahıslara karşı ileri sürülemez.

2.3.2.1.1. Ticari Temsilcinin Temsil Yetkisinin Şube ile Sınırlandırılması

Ticari temsilci, işletme sahibi tarafından atandıktan sonra herhangi başka bir yetki almasına gerek olmaksızın işletmeyle ilgili tüm işlemleri işletme merkezi ve şubeleri dahil yapmaya yetkilidir. Bir başka ifadeyle ticari temsilci işletmenin merkez ve şubelerini de kapsayan bütünü bakımından, TBK m.548'deki kanuni temsil yetkisinin kapsamı çerçevesinde faaliyette bulunabilir¹²⁵.

Tacir genişleyen ticari faaliyetleri ve ekonomik hayatı çerçevesinde yeni pazarlara açılabilmesi bu sebeple de müşteri kitlesini arttırabilmesi için şubeler açması gerekmektedir. Şube kavramını genişletecek olursak, kanun koyucu şube kavramının tanımını gerek TBK gerekse TTK'da açıklamamıştır. Fakat 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'yle Odalar ve Borsalar Kanunu'nda madde 9/II'de, bir merkeze bağlı olmasına rağmen, ister merkezin bulunduğu, isterse de başka bir odanın faaliyet sahası içerisinde bulunan bağımsız sermayesi ve de bağımsız muhasebesi bulunun ve / veya muhasebesinin merkezde tutulduğu ve

¹²⁵ Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.687; Şener, s.240; Aksi görüş için bkz. Arslanlı, s.171.

bağımsız sermayesi olmadığı halde kendi başına sınai faaliyet ve ticari işlem yapan yerler ve de satış mağazaları bu kanunun uygulanması yönünden şube sayılırlar. Bu tanımdan şube kavramından bahsedebilmek için şubenin merkeze bağlı olması ve kendi başına ticari işlem ve sınai faaliyet yapabilmesi aranmaktadır. Şubeler tanımda belirtildiği üzere kendi başına sınai faaliyet ve işlemler yapabildiğinden, merkezden ayrı bir yönetimi olmalıdır¹²⁶. Ancak şubelerin tüzel kişiliği yoktur. Dolayısıyla ayrı bir yönetim olması işletme sahibi tacirin işlemleri tek elden yürütmesinin zorlaşacaktır. Bu sebeple işletme sahibi, ticari temsilciyi şubeye atayarak onun yardımıyla şubeyi idare edebilir. Bu niteliğiyle ticari temsilci, işletme sahibinin şubedeki daimi ve iradi temsilcisi konumundadır¹²⁷.

Ticari temsilcinin yetkisini şube ile sınırlandırabilmek için, işletme merkezinin haricinde bir şubenin olması yeterlidir. İşletmenin birden fazla şubesinin olması halinde ticari temsilci yalnız bir şube için atanabileceği gibi bütün şubeler için de atanabilir. Ticari temsilcinin yetkisinin şube ile sınırlandırılmasını anlayabilmek için yetkisinin yalnız şube işleri için verildiği açıkça belirtilmelidir¹²⁸. İşletmeye bağlı şubelerin açılması, ticari temsilci atanmasını zorunlu kılmamaktadır. Fakat bunun istisnası TTK m.40/IV'e göre, merkezi ülke dışında bulunan ticari işletmelerin ülkemizdeki şubelerine, ikametgah yeri ülkemizde bulunan tam yetkili bir ticari mümessil atanmalıdır. Kanun koyucu bu düzenlemeyle, tek başına temsil yetkisine sahip olan ticari temsilci aracılığıyla yerleşim yeri Türkiye'de olan üçüncü kişilerin alacağını güvence altına almaktadır. İşletme sahibi tarafından şube için atanan ticari temsilci, şubenin kapatılması durumunda ticari temsil yetkisi, işletme için devam edecek midir? Bu halde söz konusu şube ticari temsilcililiği, hiçbir şekilde geri kalan merkez için veya bütün işletme için bir ticari temsilcilik yetkisi haline dönüşmez¹²⁹.

TTK m.40/I'de düzenlendiği üzere her ticari işletmenin bir merkezinin olması gerekmektedir. Merkez kavramı da şube kavramı gibi kanun koyucu tarafından tanımı yapılmamıştır. Doktrinde merkez, işletmenin hukuki, idari ve ticari işlemlerinin bir arada bulunduğu ve de yürütüldüğü mekan olarak tanımlanmıştır¹³⁰.

¹²⁶ Şener, s.246.

¹²⁷ Şener, s.246.

¹²⁸ Kırca, s.150; Şener, s.248.

¹²⁹ Kırca, s.153; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.688; Şener, s.250.

¹³⁰ Mehmet Özdamar, "Yargıtay Kararları Işığında Ticari İşletmede Şube Kavramı", ABD 2007, Cilt: LXV, Sayı: 1, s.49.

Her ne kadar kanun koyucu TBK m.549/I'de sadece şube işleriyle ticari temsilcinin temsil yetkisinin sınırlanabileceğini belirtmekte ise de, bu düzenlemenin aksine ticari temsilcilik yetkisi, sadece işletmenin merkeziyle de sınırlanabilir¹³¹. Şubeler de işletme merkezleri gibi iş çevresine sahip olup benzer işlemleri de yapabilmektedir. Dolayısıyla ticari temsilcinin şube ile temsil yetkisinin sınırlandırılabilmesi kanun koyucu tarafından düzenlenmiş ise de işletme merkezi ile sınırlandırmak da mümkündür.

Şube için atanan ticari temsilci yukarıda da bahsettiğimiz gibi sadece şube işleri ile ilgili olan işlemleri işletme sahibi adına yapmaya yetkilidir. Fakat ticari temsilci tarafından üçüncü kişiler ile yapılan işlemlerden dolayı işletme sahibi bütün işletmesiyle yükümlü ve bütün malvarlığı ile sorumlu olur.

İşletme merkezi veya şube için atanan ticari temsilci, TBK m.548'de yer alan yetkiler kapsamında şube ile ilgili tüm hukuki işlemleri yapmaya yetkilidir. Yine usuli işlemler bakımından yetki de sadece şubenin işlemlerine dayalı olarak söz konusu olabilir¹³². Ticari temsilci, işletme merkezi tarafından sınırları çizilen şubenin işlem alanına girmeyen işlemler ile ilgili olarak yetki sahibi değildir. Örnek olarak, bir başka şubenin işlem alanına giren buzdolabı alımı konusunda ticari temsilci bu konuda işlem yapar ise yetkisiz temsil hükümleri uygulanacaktır. Bu sebeple yapılan işlem mutlak hükümsüz olmamakla beraber tacirin onayıyla geçerlilik kazanacaktır. Tacir tarafından şubelerin işlemlerini coğrafi sınırlandırma hallerinde de bir başka şubenin sınırına giren işlemlerin yapılması halinde de sonuç bu şekilde olacaktır.

Bu şekilde usulüne uygun olarak şube için atanan ticari temsilcinin temsil yetkisinin kapsamı atandığı şubenin işlemleriyle sınırlı olduğundan, şube ticari temsilcini yaptığı işlemler nedeniyle işletme sahibine başvuran üçüncü kişi, şube ticari temsilcisinin temsil yetkisine sahip olduğu şubenin işletilmesinden kaynaklanan işlemlerin söz konusu olduğunu ortaya koymak ve ispatlamak zorundadır¹³³.

TTK madde 48'e göre bütün şubeler, ait oldukları merkezlerin ticaret unvanını, şube olduklarını da belirtmek sureti ile kullanmak mecburiyetindedirler. Bu sebeple de şubenin ticari temsilcisi, esas itibarıyla işlemleri sırasında kendisinin

¹³¹ Kırca, s.150; Şener, s.252; İmregün, s.174.

¹³² Şener, s.254.

¹³³ Şener, s.258.

bu sıfatını belirten bir sözü ve kendi ismini, TTK m.48'e uygun olarak seçilen şubenin ticaret unvanına ekleyerek işlemleri gerçekleştirecektir¹³⁴.

2.3.2.1.2. Ticari Temsilcinin Temsil Yetkisinin Birlikte Temsil Yetkisi İle Sınırlandırılması

TBK madde 549/II'ye göre ticari temsilcinin temsil yetkisini birden fazla kimsenin birlikte imza atmaları şartıyla sınırlandırılabilir. Bu sınırlandırma türüne göre bir temsilcinin imza atması işlemin işletme sahibi adına yapılması için geçerli sayılmayıp diğer imzaya yetkili temsilci veya temsilcilerle imza atması halinde geçerli sayılacaktır. Bu hususta önemli olan ise işlemin aynı anda imza edilmiş olması değil, beraber hareket edilmesidir. Birlikte temsil, aktif temsilde geçerlidir yani “pasif temsil”de geçerli değildir. Örnek olarak, müessese malikine tebliği yapılan bir ihbarı ticari temsilcilerden her biri tek başına kabul edebilir¹³⁵. Ticari temsilci tacirin en geniş yetkili yardımcısı olması sebebiyle ticari hayatta rizikosu en yüksek olan tacir yardımcısıdır. Bu sebeple her ne kadar tacir ile ticari temsilci arasında güven ilişkisi olsa da bu rizikoyu en aza indirmenin yollarından en önemli çarelerinden birisi birlikte temsil yoluyla sınırlandırmadır. Birlikte temsilde ticari temsilciler temsil yetkisini bölünmüş olarak paylaşmamaktadır. Tek bir ticari temsil yetkisini ortak ve beraber kullanmaktadırlar. Dolayısıyla birlikte ticari temsil yetkisinin, atanan birden çok ticari temsilcinin her birinin işletme sahibini münferiden temsil ettiği durumlarda değil, aksine sadece bütün birlikte temsilcilerin müştereken işletmeyi işleteni geçerli olarak temsil edebilmesi halinde mevcut olduğunu söyleyebiliriz¹³⁶. Sınırlamanın amacı, temsilcilerin birbirini denetlemesi ve temsil yetkisinin kötüye kullanılmasının önüne geçilmesidir¹³⁷.

Birlikte temsil yetkisi, anonim ve limited ortaklıklarda bulunan çift imza kuralı ile her ne kadar benzeseler de farklı durumlardır. Şöyle ki, ikiden fazla ticari temsilci atanır ve birlikte temsil ile sınırlandırılırsa işletme sahibinin borç altına

¹³⁴ Şener, s.258.

¹³⁵ Ayşe Sarıca, **Ticari İşletme Hukuku**, Savaş Yayınevi, 11. Baskı, Ankara 2016, s.41.

¹³⁶ Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s. 688; Şener, s.267.

¹³⁷ Kırca, s.133; Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.688; Feyzioğlu, s.421.

girebilmesi için hepsinin imzası gerekmektedir. Fakat çift imza kuralında herhangi ikisinin imzası borç altına girilebilmesi için yeterlidir.

Birlikte temsil sınırlandırılmasının geçerli olabilmesi için işletme sahibi tarafından en az iki temsilcinin atanmış olması gerekmektedir. Dolayısıyla bir ticari temsilci atanmış olması halinde süreç tamamlanmamıştır. En az iki ticari temsilcinin atanmış olması da yeterli olmayıp birlikte ticari temsilcilik yetkisi bulunduğu ilişkin açık bir iradeye ihtiyaç vardır. Eğer iki ticari temsilcinin birlikte temsile ilişkin açık bir irade olmayıp beraber hareket etmesinde şüphe halinde her birinin işletmeyi tek başına temsil ettiğini söylememiz gerekir. Öte yandan işletmede bir ticari temsilci var ve faaliyette bulunuyorsa, bunun temsil yetkisinin sonradan birlikte ticari temsilciliğe dönüştürülmesi, ancak münferit temsilcinin temsil yetkisinin TBK m.554'e göre geri alınması ve sonra yeni bir birlikte temsilin aynı anda teşkil edilmesiyle olanaklıdır¹³⁸.

Birlikte ticari temsilci olarak atanan ticari temsilcilerin aynı yerde, aynı şekilde ve aynı zamanda davranması zorunlu değildir. Şöyle ki, işletme sahibini borç altına sokan işlemlerde birlikte temsil ile hareket eden ticari temsilcilerden her ikisinin de aynı anda imza atması gerekmemektedir. Yapılan işlem ikinci temsilcinin imzasıyla beraber hüküm ve sonuç doğurmaya başlar.

Ticari temsilcilerden birinin önceden izin verilmesi ile de birlikte temsil işlemleri gerçekleştirilebilir. Diğer birlikte ticari temsilci, yapılacak işleme önceden izin vererek her iki birlikte ticari temsilci işlemi birlikte icra edilmiş kabul edilmelidir¹³⁹. Eğer yapılacak işleme izin veren ticari temsilci, bu iznini işlem yapılmadan önce alırsa, diğer birlikte ticari temsilcinin yapacağı işlem işletme sahibini bağlamayacaktır.

Birlikte temsilcilerden birisi, diğeri olmaksızın bir hukuki işlemi işletme sahibi adına gerçekleştirirse, bu durumda söz konusu ticari temsilci yetkisiz temsilci olarak davranmış olur ve işlem askıda hükümsüzdür¹⁴⁰. Dolayısıyla işlemin geçerlilik kazanması için diğer birlikte temsilcinin onayına ihtiyaç vardır. Eğer onay vermesi gereken ticari temsilci azledilmiş ve onun yerine başka bir temsilci atanması

¹³⁸ Şener, s.271; Kırca, s.136.

¹³⁹ Şener, s.287.

¹⁴⁰ Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.689; Şener, s.288.

durumunda yeni atanan ticari temsilcinin onayıyla da işlem geçerlilik kazanmaktadır¹⁴¹.

İzin vermiş olan ticari temsilci işlemin yapılması anına kadar geri alabilmesi mümkün iken onay, yenilik doğurucu bir irade beyanı niteliğine sahip olduğundan verildiği kişiye ulaştıktan sonra geri alınması mümkün değildir. Onayın geri alınmamasının diğer nedeni ise, onay verilmekle hukuki işlem tamamlanmış olduğundan, ondan tek taraflı dönmenin mümkün olmamasıdır¹⁴².

İşletmeyi işletenin menfaatleri için tehlikeli durumlarda birlikte temsilcilerden biri diğer temsilci ile hareket etme zorunluluğu olmadan işlem yapılabilir. Örnek olarak, süresi dolmak üzere olan ödeme emrine itiraz edebilir, başvurma süresi sona ermekte olan ihaleye katılmak için gerekli prosedürü tamamlayabilir ya da ayıp ihbarı yapılması gerekiyorsa tek başına gerçekleştirebilir¹⁴³. Dolayısıyla bu işlemleri yapılmasında birlikte ticari temsilcinin onayına veya iznine ihtiyacı yoktur.

TBK m.549/I-II’de belirtilen şube ve birlikte temsil ile sınırlandırmaların birlikte bulunması da mümkündür. Bu çerçevede örneğin tacir bir şubenin ticari temsilcilerine birlikte ticari temsilcilik verebileceği gibi, özellikle aynı kişiye bir şube için tek başına ticari temsilcilik, diğer şube için birlikte ticari temsilcilik de verebilir¹⁴⁴.

TBK madde 549/III’e göre, ticari mümessilin temsil yetkisinin şube ile veya birlikte temsil ile sınırlandırılmasının, ticaret siciline tescili yapılmadığı müddetçe iyi niyetli üçüncü şahıslara karşı ileri sürülmesi mümkün değildir. Düzenlemeye göre temsil yetkisinin sınırlandırılması koşulu olarak tescil edilmesini aramamalıyız. Çünkü işletme sahibi, ticari temsilcinin sınırlanabildiği bu durumları tescil ettirmek suretiyle, üçüncü kişilerin iyiniyet karinesine dayanmalarını engelleyebilir¹⁴⁵. Bu sonucu çıkarmamızı sağlayan TTK m.36/III, üçüncü kişilerin ticaret siciline tescili gerekip de tescil edilen ve kendi şahıslarına karşı sonuç doğurmaya başlayan bir hususu bilmediklerine dair iddiaları dikkate alınmaz, demektir.

¹⁴¹ Şener, s.289; Kırca, s.141.

¹⁴² Ali Haydar Yıldırım, “Anonim Ortaklık Tasfiye Memurlarının Temsil Yetkisini Kullanmaları”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2007, C.IX, Özel Sayı: Prof. Dr. Ünal Narmanlıoğlu’na Armağan, s.940-941.

¹⁴³ Şener, s.294.

¹⁴⁴ Şener, s.305.

¹⁴⁵ Şener, s.306.

Ticari temsilcinin yetkisinin şube ile sınırlandırılması için uygun bir şubenin varlığı gerekmektedir. Şube için atanan ticari temsilci, şubenin bulunduğu yerdeki ticaret siciline tescil olunmalıdır¹⁴⁶. Ticaret Sicil Yönetmeliğinin 121. maddesine ve onun I. Fıkrasının c bendine göre, şubeler, merkezin tescil kaydına göndermede bulunularak, bulunduğu yerin siciline tescil edilir ve tescilde şubeyi temsile yetkili olan kişi ya da kişilerin adı ve soyadı, kimlik numarası, vatandaşlığı, ikametgah yeri bunların temsil yetkileri sadece şube işlerine dair olduğu takdirde, temsilin şekli gösterilir. Birlikte temsilde tescil ise merkez ticaret siciline tescil ile gerçekleştirilir.

Ticari temsilcinin kanuni sınırlamaları dışındaki iradi sınırlandırmalarını tescili mümkün değildir. Eğer yanlışlıkla tescil edilirse, bu kayıt hiç bir hüküm ve sonuç doğurmaz¹⁴⁷. Dolayısıyla tescil edilmiş olması hüküm ve sonuç doğurmayan bir işlemin iyiniyetli üçüncü kişilere etkisinin de olmayacağı açıktır.

2.3.2.1.3. Ticari Temsil Yetkisinin Diğer Sınırlandırmaları

İşletme sahibi tarafından ticari temsilcinin temsil yetkisini kanundaki sınırlamalar dışında da sınırlandırılabilir. Bunlardan biri ticari temsilcinin kendisiyle işlem yapması diğeri ise çift imzadır.

Ticari temsilci kural olarak kendisiyle işlem yapması yasaktır. Çünkü ticari temsilcinin kendisiyle işlem yapması demek sözleşmeyi kendi başına kurması demektir. Ticari temsil konusunda böyle bir düzenleme olmadığı gibi TBK'da basit temsile ilişkin düzenlemelerde de temsilcinin kendisiyle işlem yapabileceğine ilişkin bir düzenleme yoktur. Temsilcinin kendi kendisiyle işlem yapmasında, temsil olunan ve temsilci arasında bir menfaat çatışması ve temsil olunanın önemli zarara uğratılması söz konusudur¹⁴⁸.

Ticari temsilcinin kendisiyle işlem yapmasının yasak olması mutlak bir kural değildir. İşletme sahibine zarar vermeyecek olması ve işletme sahibinin izni veya onayı ile ticari temsilci kendisiyle işlem yapabilir. İşletme sahibinde zarar vermemesinden anlamamız gereken özellikle edim konusunda piyasanın oynak yapısı olduğu durumlarda kendisi ile işlem yaparak bir menfaat elde ettiği durumlarda ortaya çıkmaktadır. Bu tür durumlarda ticari temsilcinin kendisiyle

¹⁴⁶ Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.689; Şener, s.307.

¹⁴⁷ Şener, s.307.

¹⁴⁸ Kırca, s.130; Şener, s.313.

yaptığı işlemin geçerli olması için işletmeyi işleten tacir açısından herhangi bir menfaat ihtilafı bulunmadığını ispat etmek zorundadır¹⁴⁹. Aksi takdirde ticari temsilci fiyatların sürekli değiştiği durumlarda kendi menfaati doğrultusunda işletme sahibini ve dolayısıyla işletmeyi zarara sokacağı işlemler yaparak kendisine çıkar sağlayacaktır. Aynı durumlar birlikte temsil durumunda da geçerlidir.

Bir diğer sınırlandırma ise TBK’da düzenlenmeyen çifte temsil kurumudur. İşletme sahibi tarafından çifte temsil hususunda izin verilmiş veya ticari temsilcinin her iki tarafı da temsilen işlem yapmasında temsil olunan tacirin herhangi bir zarar görmesi ihtimali yoksa veya bu şartlar gerçekleşmese bile yine de temsil olunan tacir yapılan işleme icazet vermişse, yapılan işlem geçerli olur¹⁵⁰.

¹⁴⁹ Şener, s.315.

¹⁵⁰ Kırca, s.130; Şener, s.317.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TİCARİ TEMSİLCİNİN AZLI VE TEMSİL YETKİSİNİN SONA ERMESİ İLE TİCARİ TEMSİLCİNİN HUKUKİ SORUMLULUĞU

3.1. TİCARİ TEMSİLCİNİN TEMSİL YETKİSİNİN SONA ERMESİNE NEDEN OLMAYAN DURUMLAR

3.1.1. İşletme Sahibinin Ehliyetini Yitirmesi

TBK 43/I'de belirtildiği gibi , basit temsilde, temsil olunanın ehliyetini yitirmesi kural olarak temsil yetkisinin sona ermesine neden olur¹⁵¹. Basit temsilde hukuki durum böyledir. Ticari temsilde hukuki durum farklılaşmaktadır.

İşletme sahibi işlem ehliyetini kaybetse bile, ticari temsilcinin yasal temsil yetkisi kapsamında (TBK 548) yaptığı işlemler işletme sahibini bağlamaktadır. Ticari temsilcinin temsil yetkisinin devamı için vesayet makamının bir onayına ihtiyacı yoktur¹⁵².

TBK 554/II hükmündeki kuralın sorunlu olduğunu ve vesayet altındaki kişileri korumak amacına dayalı yasal sistemi bozduğunu belirtmiştir. Bu noktaya kanun koyucunun müdahale etmesi gerekmektedir.

3.1.2. Ticari Ortaklıklarında Ortak Değişimi Ve Tür Değiştirme

Ortaklıktaki bütün payların devri yolu ile, ortaklar arasında tam bir değişiklik olsa bile, ortaklığın şahsiyeti aynı şekilde devam eder ve bu durum ticari temsilcinin görevini sona erdirmez¹⁵³.

Ticaret ortaklıklarının tür değiştirmesinde, işletme sahibi olan ortaklığın özdeşliği etkilenmediği için (TTK 180), ticari temsil yetkisi de aynen devam etmektedir¹⁵⁴.

¹⁵¹ Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.691; Şener, s.391.

¹⁵² Kırca, s.189; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.691; Şener, s.392.

¹⁵³ Şener, s.393.

¹⁵⁴ Şener, s.393.

3.1.3. İşletmenin Unvanının Ve Konusunun Değişmesi

Bir ticari işletmenin sadece ticaret unvanının değişmesi ve işletmenin değişen bu ticaret unvanı altında faaliyetlerini sürdürmesi durumunda, verilmiş olan ticari temsil yetkisi varlığını sürdürmeye devam eder¹⁵⁵. İşletme konusunun tamamen değiştirilmesi halinde de ticari temsil yetkisi sona ermez.

3.2. Ticari Temsilcisinin Geri Alınması

3.2.1. Geri Alma Kavramının Kanunda Düzenlenme yeri

İşletme maliki, ticari mümessillerin yetkilerini, aralarındaki ortaklık, hizmet, vekalet vb. sözleşmelerden oluşan hakların mahfuz kalması koşulu ile, her zaman geri alabilir. Geri alma durumunda sözleşmede olan ücret talebi zarara uğramaz. Geri alma hakkından başlangıçta feragat edilemeyeceği gibi, sözleşme ile kullanılamayacağı da kararlaştırılamaz. Ayrıca geri alma hakkının kullanılmasını engelleyen cezai şart veya hakkın belirli bir zamandan sonra kullanılması türünde sınırlandırmalar da caiz değildir¹⁵⁶.

Ticari temsilcinin temsil yetkisi kapsamının TBK tarafından geniş kapsamlı düzenlenmiştir. Ticari temsilci atanması için tacirin en çok güven duyduğu kişi atanmalıdır. Tacir emredici bir hüküm ile korunabilmektedir. İşletme sahibine sunulan hak, hiçbir sınırlamalara tabi tutulamaz.

Geçersizlik yaptırımı bakımından söz konusu anlaşmaların, işletme sahibi ve ticari temsilci, ya da işletme sahibi ve üçüncü kişiler arasında yapılmasının hiçbir önemi yoktur¹⁵⁷.

İşletme sahibinin hukuku uygun bir şekilde ticari temsilin verilmesi ya da geri almadan kaçınması ile yükümlendirileme ve TBK 554/1'e göre ticari temsil yetkisi serbestçe geri alabilir.

¹⁵⁵ Şener, s.393.

¹⁵⁶ Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.690; Kırca, s.185.

¹⁵⁷ Şener, s.397.

3.2.2. Ticari Temsilcinin Temsil Yetkisini Geri Almaya Yetkili Kişi Veya Organ

3.2.2.1. Temel Kural

şirketler hukukunun temel ilkesinde olduğu gibi ticari temsil yetkisi kim veya hangi organ tarafından verilmişse almaya da o kişi veya organ yetkilidir. Fakat işletme sahibi tarafından atanan ticari temsilci, diğer ticari temsilcilerin yetkilerini geri alamazlar.

Kişi Ortaklıklarında; kollektif ortaklıkta TTK m.235/II'deki düzenlemeden yola çıkararak ticari temsilci, temsil yetkisine sahip tüm ortaklar tarafından atanabilir veya geri alınabilir.

Bu kural TTK m.317'ye göre aynı zamanda adi komandit ortaklıkta da geçerlidir.

Anonim Ortaklıkta; ticari mümessil tayini TTK madde 368'e göre anonim ortaklığın yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez görevleri arasındadır. Dolayısıyla ortaklığı temsile sahip bu organ ticari temsilciyi atayabileceği gibi geri de alabilir.

Limited Ortaklıkta; limited ortaklıkta, anonim ortaklığa göre daha farklı bir düzenlemeye gidilmiştir. Buna göre TTK m.631'de ticari temsilci genel kurul tarafından atanmışsa m d rl r tarafından azledilemez. M d rl r koruyucu tedbir olarak ticari temsilcinin yetkilerini sınırlayamaz ancak görevden uzaklaştırabilir. Sonuç olarak TTK m.631'de yer alan kurala göre genel kurul tarafından tayin edilen ticari temsilciler sadece genel kurul tarafından azledilebilir veya yetkileri sınırlandırılabilir.

3.2.3. Ticari Temsilcinin Temsil Yetkisinin Geri Alınma Tarzı Ve İleriye Etkili Olması

3.2.3.1. Geri Alınmanın Temsilciye Varması Gereken Bir İrade Beyanı Olması

Geri alma durumu karşı tarafa varması gereken irade beyanı niteliğindedir¹⁵⁸ ve karşı tarafa vardığında geçerli olur. Geri alma için sadece böyle bir beyan yeterlidir.

3.2.3.2. Geri Almanın Üçüncü Kişilere Bildirimle Olanaklı Olup Olmadığı Sorunu

Ticari temsil yetkisi sadece temsilciye karşı yapılacak bir beyanla geri alınabilir. Üçüncü kişinin iyiniyeti ile, bu kişiye gönderilen bildirim ile üçüncü kişi ortadan kalkar. TBK 548 ve TBK 549'da belirtildiği gibi, ticari temsilcinin temsil yetkisi geniş kapsamlı düzenlenmiştir. Buna karşılık, belirtilen üçüncü kişilerin kapsamaları, ticari temsilcinin yetkisi ile aynı oranda genişlemektedir. O halde ticari temsilcinin işletme sahibini temsilen işlem yapabileceği tüm üçüncü kişilere geri almanın bildirmesi hemen hemen olanaksızdır¹⁵⁹.

3.2.3.3. Geri Almanın Şekli

Ticari temsil yetkisinin geri alınması bakımından kanun koyucu herhangi bir şekil öngörmemiştir¹⁶⁰. Taraflar geri alınmanın uygun bir şekilde olmasına ortak karar veremezler.

Ticari temsilci ve tacir arasındaki temel ilişkide bir hizmet sözleşmesi var ve bu hizmet sözleşmesi tacir tarafından feshi ihbar edilmişse, bu halde de ticari temsil yetkisi örtülü olarak geri alınmış demektir¹⁶¹.

¹⁵⁸ Turhan Esener, **Salahiyete Müstenit Temsil**, Ankara 1961, s.188; Şener Akyol, **Türk Medeni Hukukunda Temsil**, İstanbul 2009, s.430; Kırca, s.187.

¹⁵⁹ Şener, s.416.

¹⁶⁰ Şener, s.416.

¹⁶¹ Esener, s.189; Şener, s.417.

3.2.3.4. Ölüme Bağlı Tasarrufla Geri Almanın Gerçekleştirilmesi

İşletme sahibi tarafından hazırlanan bir beyan, işletme sahibinin ölümünden sonra da açığa çıkabilir. Yani, tacir tarafından hazırlanmış bir beyan onun ölümünden sonra da ortaya çıkabilir¹⁶².

3.2.3.5. Geri Almanın İleriye Etkili Olması

Ticari temsil yetkisinin geri alınması, ileriye etkilidir¹⁶³. Ticari temsilcinin geri almadan önce yapmış olduğu tüm hukuki işlemler geçerliliğini sürdürür.

3.2.4. Ticari Temsil Yetkisinin Kısmen Geri Alınması Ve Geri Almanın Hukuki Niteliğini Etkilemesi

Geri alma tümüyle temsil yetkisinin geri alınması şeklindedir. Fakat bu işlem kısmen de gerçekleşebilmektedir. Ticari temsil yetkisinin kısmen geri alınmasında, verilen yetkinin kapsamının sınırlandırılması söz konusu olur¹⁶⁴.

Ticari temsil yetkisinin kısmi olarak alınması konusunda, geri almanın hukuki niteliği de etkileyici bir durumdur. Ticari temsil yetkisinin tamamen geri alınmasını sağlayan tek taraflı beyan, niteliği gereği yenilik doğurucu bir işlemdir¹⁶⁵. Böyle bir beyanla temsil olunan işletme sahibi, temsilcinin temsil yetkisinin ortadan kalkmasına sebep olmaktadır.

3.2.5. Geri Almanın Temsil Yetkisini Ve Temel İlişkiyi Etkilemesi

3.2.5.1. Geri Alınmanın Temsil Yetkisi Üzerindeki Etkileri

Ticari temsilci geri almanın geçerli olmasından itibaren, ticari temsil yetkisini işletme sahibi adına kullanamaz. Kullanırsa, TBK 550'ye uyulması şartıyla yetkisiz

¹⁶² Şener, s.418.

¹⁶³ Akyol, s.435; Şener, s.419.

¹⁶⁴ Şener, s.419.

¹⁶⁵ Şener, s.420.

temsile ilişkin kurallar (TBK 46 vd.) uygulanır. Temsil yetkisi üzerinde geri alma mutlak bir etkiye sahiptir.

Geri alma işlemi, işletme sahibinin kararına ve isteğine bağlıdır. Anlaşılabilir, objektif, geri almayı haklı kılan bir neden şart değildir.

Bu açıklamalar ışığında Yargıtay'ın bir kararında ticari temsilcinin azledilmesi ve hatta bu azlin tescil ve ilan edilmiş olmasında işletme sahibinin korunmadığı bir duruma örnek bir karar vermiştir. Bu karar Yargıtay XII. Hukuk Dairesi, T. 21.11.2006, E. 18970, K.21740, şöyledir:

“... Borçlu durumdaki S. İnş. Pey. Tem. Ltd. Şti. hakkındaki bonoya ilişkin şekilde kambiyo senetlerine mahsus olan haciz vasıtasıyla icra başlandığı ve borçluya örnek 10 numaralı ödeme emrinin tebliğ edilmesi üstüne, borçlunun da yasal müddette icra mahkemesine başvurup, şirket namına bono tanzim eden Selmin'in şirket namına vekaleten bono tanzim yetkisinin bulunmadığı, Selmin'in 19.07.2004 tarihinde ise vekaletten azledilmiş olduğu, bononun bundan sonradan düzenlendiğini belirtip mezkur borca itiraz ettikleri anlaşılmıştır.

Takibe konu olan bononun S. İnş. Pey. Tem. Ltd. Şti. 'ne vekaleten Selmin tarafınca tanzimin yapıldığı ve tanzim tarihinin de 02.06.2004 olduğu görülmüştür.

Yargılama esnasında dosyaya sunulan Gaziantep 4. Noterliği'nin 28.02.2002 tarihli ve de 5219 yevmiye nolu vekaletnamesinde, bonoda keşideci olarak yazılı bulunan S. İnş. Pey. Tem. Ltd. Şti. 'nin çek tanzim yetkisini de kapsayacak biçimde Selmin'in vekil tayin edildiği saptanmıştır.

Öte taraftan Selmin Şanlıurfa 4. Noterliği'nin 19.07.2004 tarihli azilnamesiyle vekaletten azledilmiş olsa da, bu azil işlemi bononun düzenlenme tarihinden sonradır.

Bu vekaletnamenin içeriğine göre Selmin, borçlu şirketi ticari işlemlerinde ve de bankalarda temsilde bulunmaktadır. Vekaletnamede öngörülen bu kapsamlı yetki sebebiyle Selmin'in şirketin ticari temsilcisi olduğu kabul edilmelidir. Borçlar Kanunu'nun 449. m. (TBK m.547) göre ticari temsilci bir ticarethane ya da fabrika ve ticari şekilde işletilen diğer müessese sahibi tarafından, işlerini idare ve de müessesenin imzasını kullanıp vekaleten imza koymak üzere sarıh veya zımni kendisine yetki veren kişidir. Aynı kanunun 450/1. Maddesinde de (TBK m.548) ticari temsilcinin, iyi niyet sahibi üçüncü kişilere karşı, işletme sahibi hesabına kambiyo

taahhüdünde bulunmak ve onun adına müessesenin amacına dahil olan tüm tasarrufları yapmak yetkisine haiz sayıldığı belirtilmiştir. Ticari senetlerin ticari işletmeyle olan ilgisini iyi niyetli üçüncü kişilerle kolayca anlaşılmayacağından ticari mümessilin imzaladığı senetlerin iyi niyetli üçüncü şahıslar bakımından işletmeyi bağlayacağı öngörülmüştür. O halde ticari mümessil Selmin'in vekil olarak imzaladığı takibe konu olan bonodan dolayı şirket sorumlu olup bononun vekaletten azil tarihinden sonra tanzim edildiği de İcra İflas Kanunu'nun 169/A maddesi gereğince yazılı belgeyle kanıtlanamadığına göre mahkeme tarafından itirazın reddi yerine kabulü karar verilmesi isabetsizdir...''¹⁶⁶.

3.2.5.2. Geri Almanın Temel İlişki Üzerindeki Etkileri

TBK 554/I'de belirtildiği üzere, müessese maliki, ticari mümessillerin yetkilerini aralarındaki vekalet, hizmet, ortaklık vb. mukavelelerden oluşan hakları gizli kalmak şartı ile her zaman geri alabilirler. Her zaman geri alma hakkına bir engel oluşmamaktadır.

Ticari temsil yetkisinin geri alınması da bu yetkinin dayanağını teşkil eden temel ilişkiyi doğrudan etkilemekte¹⁶⁷, temel ilişkiden doğan tüm hak ve yükümlülükler geri almaya rağmen devam etmektedir¹⁶⁸.

3.3. Ticari Temsilciliği Azil Dışında Sona Erdiren Nedenler

3.3.1. Ticari Temsilciden Kaynaklanan Nedenler

3.3.1.1. İstifa

TBK'da ticari temsilciliğin istifası ile ilgili bir düzenleme bulunmamaktadır. Sadece ticari temsilciliğin sona ermesiyle ilgili yapılan düzenlemeler vardır ve bu düzenlemeler işletme sahibinin şahsi dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir.

¹⁶⁶ Bu karar için bk. Oskay/Koçay/Deynekli/Doğan, s.4058.

¹⁶⁷ Şener, s.423.

¹⁶⁸ Şener, s.424.

3.3.1.2. Ticari Temsilcinin İflası

Ticari temsilcinin iflası da TBK 43'de açıkça ifade edildiği gibi, aksi kararlaştırılmadıkça ve işin özelliğinden anlaşılmadıkça ticari temsil yetkisini sona erdirir¹⁶⁹. Bu düzenlemeye göre, ticari temsilcinin iflası durumunda kural olarak ticari temsil yetkisinin sona ereceğine kabul etmek kanunu daha uygundur. İflas ederek, kendi malvarlığına bile sahip çıkamayan bir kişinin, ticari temsil yetkisini geniş kapsamlı kullanacağından, temsil yetkisinin devamı durumunda engelleyici bir durum olacaktır. İflas durumunda temel ilişkide sona erer ve ticari temsil yetkisi de bu sona ermeden dolayı ortadan kalkmaktadır. Fakat iflas eden ve bundan dolayı ticari temsil yetkisi sona eren temsilcinin, tekrar aynı göreve atanması olabilmektedir.

3.3.1.3. Ticari Temsilcinin Ölümü

Ticari temsilcinin ölümü -kural olarak- onun ticari temsil yetkisinin sona ermesine neden olur¹⁷⁰. Ticari temsilcinin ölümü sonrasında, ticari temsil yetkisi mirasçılara intikal edebilir. Ticari temsilcinin ölümüyle, ticari temsil yetkisi bir kural olarak sona ermektedir.

3.3.1.4. Ticari Temsilcinin Ehliyetini Yitirmesi

TBK 43/I'e göre, ticari temsilcinin fiil ehliyetini yitirmesi, onun ayırtım gücünü kaybetmesine bağlı ise, bu durumda ticari temsilcinin temsil yetkisi ortadan kalkmaktadır. Ayırtım gücü bulunmayan bir kişinin ticari temsilcilik görevini sürdürmesi olanaklı değildir¹⁷¹. Ticari temsilcinin ayırtım gücü bulunmasına rağmen, kanuni sebeplerle kısıtlanması halinde de, onun ticari temsil yetkisi TBK/43'e uygun olarak sona erer¹⁷².

¹⁶⁹ Kırca, s.191; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.691; Ayhan, Rıza/ Özdamar, Mehmet/ Çağlar, Hayrettin, Ticari İşletme Hukuku, 6.Baskı, Ankara 2013, s.345; Şener, s.431.

¹⁷⁰ Kırca, s.188; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.691; Feyzioğlu, s.443; Başoğlu, s.231; Karayalçın, s.493; Şener, s.432.

¹⁷¹ Kırca, s.189; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s.691; Şener, s.434.

¹⁷² Kırca, s.188-189; Şener, s.434.

Ayırtım gücü olan fakat ayırtım gücü kısıtlanmış bir kişinin ticari temsil yetkisinin sona ermesi gerekmektedir. Fakat işletme sahibi istiyorsa, ayırtım gücü bulunan bir kişiye daha sonra tekrardan temsil yetkisi verebilir.

3.3.1.5. Ticari Temsilcinin İşletme Sahibi ya da Ortaklığın Temsil Organi Statüsünü Elde Etmesi

Ticari temsilcilik yetkisi ve işletme sahipliği konumu bir kişinin kendi kendisinin temsilcisi olmaması ilkesi nedeniyle aynı kişinin şahsında toplanamaz¹⁷³.

3.3.2. İşletme Sahibinden Kaynaklanan Nedenler

3.3.2.1. İşletme Sahibinin İflası ve Konkordatosu

3.3.2.1.1. İşletme Sahibinin İflası

İşletme sahibi iflas ederse, onun tarafından atanan ticari temsilcinin görevi de sona erer¹⁷⁴. Aynı şekilde kanun koyucu tarafından TBK m.43 basit temsil hükümlerinde iflasın temsil yetkisini sona erdirmekte olduğunu düzenlenmiştir.

3.3.2.1.2. İşletme Sahibinin Konkordatosu

İşletme sahibi tarafından konkordato talep edilir ve bu talep uygun görülürse İİK m.287'ye göre üç aylık bir mühlet verilir. Bu mühlet içerisinde konkordato komiserinin denetimi altında işletme sahibi işlerine devam eder.

Konkordato durumunda, işletme sahibinin ticari temsilciden yararlanmaması, konkordato mühleti ile birlikte ticari temsilcinin görevinin de sona ermesi gerekir¹⁷⁵

¹⁷³ Şener, s.435.

¹⁷⁴ Başoğlu, s.231; İmregün, s.175; Ayhan / Özdamar / Çağlar, s.345; Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Kaya / Nomer Ertan, s.691; Şener, s.436; Kırca, s.190.

¹⁷⁵ Kırca, s.191-192; Şener, s.440.

3.3.2.2.Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesi ve Bölünme

3.3.2.2.1. Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesi

Eğer bir ticari temsilci, bir ticaret ortaklığına atanmışsa, bu durumda ticaret ortaklığının başka bir ticaret ortaklığıyla birleşmesi ve tüzel kişiliğini yitirmesi durumunda verilen ticari temsilcilik de sona erer.

3.3.2.2.2. Bölünme

Sadece sermaye ortakları bakımından bölünme söz konusudur. Ortaklık bölündüğü takdirde, tüzel kişiliğini yitirip yitirmemesine göre ikiye ayrılmaktadır. Kanun koyucu TTK 159'da belirtilmiştir. Buna göre, bölünme, tam yada kısmi bölünme olabilir.

Tam bölünmede, ortaklıktaki tüm malvarlığı bölümlerine ayrılır ve diğer ortaklara devrolur. Tam bölünen ve devrolan ortaklıklar nihayete erer ve unvanı da ticaret sicilinden silinir (TTK 159/I a). Buna göre, bölünen ortaklık nedeniyle verilen ticari temsil yetkileri de sona ermektedir. Eğer işletme sahibi ile ticaret temsilci arasında bir hizmet sözleşmesi var ise, sözleşmeden kaynaklanan tüm haklar, TTK 178 ile korunmaktadır.

Kısmi bölünmedeyse, sermaye ortaklığının malvarlığının bir ya da birden fazla kısmı, diğer ortaklara devrolur. Bölünen ortaklık devrettiği malvarlığı oranında sermayesini azaltır. Bu bölünmede bölünün ortaklıkta kalan ve onun tarafından atanan ticari temsilcinin temsil yetkileri bu durumdan etkilenmezler.

3.3.2.2.3. Ticaret Ortaklıklarının (ve Diğer Tüzel Kişilerin) Sona Ermesi

TTK m.243, 328, 529, 565/II, 636'da geçen kanunda öngörülen sebeplerin gerçekleşmesiyle sona erdikten sonra, kural olarak tasfiye aşamasına geçer.

Ticaret ortaklıklarının sona ermesiyle birlikte, ticari temsilcinin söz konusu yetkisi de sona erer ve ortaklık artık tasfiye memurları tarafından temsil edilmeye başlar¹⁷⁶.

¹⁷⁶ Şener, s.443.

3.3.2.2.4. Ticari İşletmelerin Ticaret Ortaklığına Sermaye Olarak Getirilmesi ve Ortaklıkların Ticari İşletme Haline Dönüşmesi

TTK 127/g' de belirtildiği üzere, bir tacire ait işletme, bir ticaret ortaklığına sermaye olarak getirilebilir. Buna göre, tacirin atadığı ticari temsilcinin görevi sona erer. Söz konusu ticari temsilciyi atayan tacir, yeni kurulan ortaklıkta temsile yetkili ortak veya organ üyesi olsa bile, yeni de hukuki durum değişmez¹⁷⁷.

Miras ortaklığınca miras bırakana ait ticari işletmenin işletilmesine devam ediliyor, ancak miras ortaklığının ortakları kendi aralarında yaptıkları bir ortaklık sözleşmesiyle miras ortaklığına dönüştürülürse, bu durumda TBK 554'e göre devam eden ticari temsilcilik, yapı değişikliği sebebiyle sona erer¹⁷⁸.

3.3.2.2.5. Ticari İşletmenin Kiralanması, Devri, Kapatılması ya da Esnaf İşletmesine Dönüşmesi

Ticari işletmenin devri ve de kiralanması; ticari temsilin sona ermesine neden olan önemli bir sebep, ticari işletmenin devridir¹⁷⁹. İşletmenin devriyle birlikte ticari temsilcinin yetkisi sona erer. Ticari temsil yetkisinin sona ermesinin nedeni, ticari temsilin işletme sahibi ile sıkı bir güven içinde olmasıdır.

TTK 11/II'ye göre, ticari müessese; sahip olduğu malvarlıklarının devri hususunda zorunlu, tasarruf işlemlerinin ayrı ayrı yapılmalarına gerek olmadan bütün olarak devredilebilir ve yine diğer hukuki işlemleri konu alabilir. Yazılı devir mukavelesi bir tasarruf işlemi niteliğindedir. Bu sözleşme ile birlikte, ticari işletme diğer tarafa geçer ve bu anda ticari temsil yetkisi de sona erer.

Ticari işletmenin bir başkasına kiralanması da söz konusu olabilir. Bu kiralama sonucunda işletme sahibinin şahsında değişiklik olur ve ticari temsilcilik ilişkisi sona erer.

Ticari işletmenin kapatılması durumunda, söz konusu temsil yetkisi , ticari vekillığe ve basit temsilciliğe dönüşmez. Temsil yetkisi ticari işletme sahibinin ticari

¹⁷⁷ Şener, s.444.

¹⁷⁸ Şener, s.444.

¹⁷⁹ Şener, s.445.

işletmesindeki işlemler için verilir. Dolayısıyla işletmenin (özellikle tasfiye edilmeksizin) kapatılmasıyla birlikte ticari temsil yetkisi de sona erer¹⁸⁰.

Ticari işletmenin esnaf işletmesine dönüşmesi; TBK 547'ye göre, sadece ticari işletmelerin ticari temsilci atayabileceği belirtilmiştir. Esnaf işletmeleri ticari temsilci atayamazlar. Bunun sonucu olarak bir ticari işletme, sonradan da bu vasfını yitirerek esnaf işletmesi haline dönüşürse, ticari temsilci de bu sıfatını kaybeder¹⁸¹.

Eğer ticari işletme esnaf işletmesine dönüşmüşse ve buna rağmen hala ticaret sicilinde ticari işletme olarak tescilli ise, söz konusu esnaf iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ticari işletme işleten tacir sayılmaktadır. Tacirin atadığı ticari temsilci de ticari temsilci olarak kabul edilmektedir.

3.4. TİCARİ TEMSİLCİLİĞİN SONA ERDİREN DİĞER NEDENLER

3.4.1. Sürenin Sona Ermesi

Ticari temsilcilik süreye bağlı olarak verilebilir. Bu durumla ilgili kanunda açık bir hüküm yoktur. Ticari temsilcilik herhangi bir süre ile verilmesi gerekmez fakat süreye bağlanması mümkündür.

Ticari temsil yetkisi süreye bağlı olarak verilirse, sürenin geçmesiyle birlikte ticari temsil yetkisi hiçbir şey yapmadan sona erer. Fakat ticari temsilci bir süreye bağlansa bile, her zaman geri alınabilir. TBK 554/I'de belirtildiği gibi, temsil yetkisinin süreye bağlanması, her zaman geri alınabilirliğine engel olmamaktadır.

3.4.2. Temel İlişkinin Sona Ermesi

İşletme sahibi ve ticari temsilci arasındaki temel ilişki sona ererse, ticari temsilcilik de sona erer¹⁸². Ticari temsil yetkisi açıkça belirtilmemiş olarak, temel ilişkinin geçerli olarak kaldığı sürece ve şarta bağlı olarak verilmektedir. Eğer temel ilişki sona ererse, temsil ilişkisi bakımından bozucu şartla gerçekleşir. Bu duruma göre, ticari temsil yetkisi de sona erer.

¹⁸⁰ Şener, s.447.

¹⁸¹ Şener, s.448.

¹⁸² Şener, s.449.

Temel ilişkinin ticari temsilci veya işletme sahibi tarafından sona erdirilmesinde, ticari temsil yetkisinin ortadan kalkmasıyla ilgili bir önemi yoktur.

3.5. Ticari Temsil Yetkisinin Sona Erdiğinin Tescil ve İlanının Külfet Niteliği

Ticari temsilci, diğer tacir yardımcılarından farklı olarak atanmasında herhangi bir şekil veya tescil şartı olmamasına rağmen temsil yetkisinin sona ermesi bakımından Türkiye Ticaret Sicil Gazetesine tesciline ve ilanına gerek vardır. TBK m.550/II’de kanun koyucu ticari temsil yetkisinin nihayete erdiğini ticaret siciline tescili ve ilanı yapılmadığı müddetçe, bu yetkinin iyiniyetli üçüncü şahıslar için geçerliliğini koruyacağını düzenlemiştir¹⁸³. Bu sebeple işletme sahibinin ticari temsilcinin yetkisini sona erdirdikten sonra ticaret siciline tescil ve ilan etmesinde hukuki yarar vardır. Eğer tescil ve ilan yapılmazsa, yetkisi sona ermiş ticari temsilcinin işlem yaptığı iyiniyetli üçüncü kişiler, yapılan hukuki işlemde doğan haklarını tacire karşı ileri sürebilirler. Ticaret siciline tescil ve ilan işletme sahibinin ticari temsilciye karşı bir yükümlülük değil bir külfettir.

Yargıtay 19. Hukuk Dairesi’nin E. 8907, K. 187, T. 14.12.2003 tarihli kararında ticari temsil yetkisi sona erdiği tescil ve ilan edilmezse, bu yetkinin iyi niyetli üçüncü şahıslar hakkında yürürlükte kalacağına karar vermiştir. Bu kararın ilgili kısmı şöyledir:

“... Davacı vekili, davalının lehtar olduğu 20.02.2000 vade tarihli 9800 DM miktarlı bonoyu imzalayan Mehmet Akif Sağol’un müvekkili şirket adına kambiyo senedi düzenleme yetkisi bulunmadığını ileri sürüp, müvekkilinin bu senetten dolayı borcunun olmadığını tespitine ve de davalının yüzde kır oranında kötü niyet tazminatına mahkum edilmesine karar verilmesini talep ve de dava etmiştir.

Davalı vekili, Mehmet Akif Sağol’un davacı şirket adına kambiyo senedi düzenlemeye yetkisinin bulunduğunu savunarak davanın reddini istemiştir.

Mahkeme tarafından, dava konusu bononun davacı şirket adına kambiyo senedi düzenleme yetkisi bulunmayan kişi tarafından imzalandığı gerekçesiyle

¹⁸³ Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s. 692; Şener, .459.

davanın kabulü ile senedin davacı şirket yönünden iptaline, davacının bulunduğu tazminat talebinin reddine karar verilip, hüküm davalının vekilince temyiz edilmiştir.

Dava konusu lehdarı davalı, vade tarihi 20.03.200 olan 9800 DM miktarındaki bononun davacı şirket adına Mehmet Akif Sağol tarafından tanzim edilip imzalandığı hususunda uyuşmazlık yoktur. Tarafların arasındaki uyuşmazlıkta, adı geçen şahsın davacı şirket namına kambiyo senedi tanzime yetkisinin bulunup bulunmadığı hususunda toplanmaktadır.

Davacı şirket tarafınca Mehmet Akif Sağol'a Alanya 1. Noterliği tarafından düzenlenen 20.05.1998 tarihli vekaletname uyarınca, “ şirketle ilgili tüm resmi ve hususi muameleleri yürütme ve bütün işlemler için şirketi temsil” konusunda açık ve kapsamlı yetki verildiği anlaşılmaktadır.

Uyuşmazlığın çözümünde anılan vekaletname muhteviyatına göre dava dışı Mehmet Akif Sağol'un ticari temsilci mi ya da ticari vekil mi olduğunun tespit edilmesi önem arz etmektedir. Çünkü B.K'nin 453/II. maddesine (TBK m.551) göre, ticari vekil, sarıh yetki verilmediği müddetçe kambiyo taahhütlerinde bulunamayacağı gibi aynı yasanın 450/I. maddesi(TBK m.548) gereğince, ticari temsilci, iyi niyetli üçüncü şahıslara karşı müessese maliki hesabına kambiyo taahhütlerinde bulunmak yetkisine haizdir.

Yukarıda sözü edilen vekaletname kapsamına göre, bonoyu düzenleyen Mehmet Akif Sağol'un, davacı şirketin ticari mümessili olduğunun kabulü gerekir. Bu durumda B.K.'nin 450/1. Maddesi (TBK m.548) uyarınca kambiyo senedi düzenleme yetkisinin bulunduğu kuşkusuzdur.

Her ne kadar Alanya 1. Noterliğinin 22.09.1998 tarihli azilnamesi ile, adı geçen temsilcilikten azledilmiş ise de, bu azilnamenin ticaret siciline kayıt ve ilan edilmediği anlaşılmaktadır. B.K'nin 452. maddesi (TBK m.550) mucibince; mümessil atanır iken tescili yapılmamış olsa dahi, temsiliyet yetkisinin geri alındığı taktirde vaziyetin ticaret siciline tescil edilmesi zorunlu olup, temsil yetkisinin geri alınması, ticaret siciline kayıt ve ilan edilmediği müddetçe bu yetki iyi niyetli üçüncü şahıslar hususunda yürürlükte kalır.

Hal böyle olunca, davalı alacaklının kötünietli olduğu da iddia ve ispat edilemediğine göre davanın reddi gerekirken somut vakaya uygun düşmeyen sebeplerle davanın kabul edilmesine karar verilmesinde uygunluk görölmemiştir.”¹⁸⁴.

3.6. TİCARİ TEMSİLCİNİN HUKUKİ SORUMLULUĞU

3.6.1. Ticari Temsilcinin İç İlişkide Tacire Karşı Hukuki Sorumluluğu

3.6.1.1. Ticari Temsilcinin Genel Olarak Tacire Karşı Hukuki Sorumluluğu

Ticari temsilci en temelinde temsilci konumunda olması sebebiyle yapmış olduğu işlemlerden dolayı temsil edilen yani işletme sahibi sorumludur. Bu sebeple ticari temsilcinin doğrudan sorumluluğu yoktur. Yapılan işlemler işletme sahibinin yararına olsun veya olmasın bunun sorumluluğa etkisi de yoktur. Dolayısıyla hem ticari temsilci hem de işletme sahibi tarafından yapılan işlemler aynı nitelik ve nicelikte olsa dahi yapılan her iki işlem de geçerli olup işletme sahibinin sorumluluğunda olacaktır.

3.6.1.2. Ticari Temsilcinin Sadakat Yükümlülüğünden Doğan Hukuki Sorumluluğu

İşletme sahibi ile ticari temsilci arasında kural olarak hizmet, vekalet veya ortaklık olan temel ilişki vardır. İstisna olarak aralarında herhangi bir hukuki işlem olmayabilir. Özellikle bu sonuçla, işletme sahibi kendi eşine ticari temsil yetkisi vermişse karşılaşılabilir¹⁸⁵. Ticari temsilci ile işletme sahibi arasında olan bu temel ilişki sebebiyle ticari temsilcinin bazı yükümlölükleri doğmaktadır. Bunlardan birisi sadakat yükümlölüğüdür. Bu yükümlölük gereği ticari temsilci işletme sahibine sadakatle hareket etmek zorundadır. Sadakat yükümlölüğü açıkça düzenlendiği vekalet sözleşmeleri TBK m.506/II ile hizmet sözleşmeleri TBK m.396/I ve aynı şekilde İş Kanunu n.25/I ve m.26/II hükümleri kıyasen ticari temsilcide de uygulanabilmektedir. Bu yükümlölük gereği ticari temsilci işletme sahibinin

¹⁸⁴ Oskay, Mustafa/Koçak, Coşkun/Deynekli, Adnan/Doğan, Ayhan, İcra İflas Kanunu Şerhi, C.I-V, Ankara 2007, s.2027-2028.

¹⁸⁵ Şener, s.339.

menfaatine uygun olan işlemleri gerçekleştirmeli. Buna karşılık ticari temsilci işletme sahibinin menfaatine daha az yarayacak olan işlemi gerçekleştirmesi halinde ticari temsilcinin işletme sahibine karşı bu yükümlülük gereği hukuki sorumluluğu ortaya çıkacaktır.

Ticari temsilcinin diğer tacir yardımcılarından kanundan doğan daha geniş yetkileri olması sebebiyle yapılan işlemler sonucu rizikosu yüksek sorumluluklar altına girmektedir. Bu sebeple ticari temsilci işletme sahibi adına işlemi yapmadan önce işletme sahibinden bilgi ve talimat alarak hareket etmelidir.

3.6.1.3. Ticari Temsilcinin Rekabet Yasağından Doğan Hukuki Sorumluluğu

Rekabet yasağı, işletme sahibi ile bağlı ticari temsilciye dair iç münasebeti ilgilendiren bir düzenlemedir. Bu noktada doktrinde rekabet yasağının temelini iç ilişki olmadığı, yönünde bir görüşün belirtilmesi gerekmektedir. Nitekim Başoğlu, tacir yardımcıları hakkında öngörülmüş olan rekabet yasağının temsil yetkisiyle ilişkili olduğunu öne sürmektedir¹⁸⁶. Yazar, rekabet yasağının kaynağının tacir ve de tacir yardımcıları arasındaki mevcut iç ilişki olmadığını, kanundan kaynaklanan rekabet yasağının temelini tacir ve de ticari mümessil arasındaki iç ilişki değil, ticari mümessillik vasfı olduğunu belirtmektedir¹⁸⁷. Böylelikle rekabet yasağıyla ticari mümessilliğin esasını oluşturan ve de somut vasıf göstermeyen temsil yetkisi arasında ilişki kurulmaktadır¹⁸⁸. Fakat devamla, rekabet yasağıyla muhafaza edilen faydanın, temsilcinin yetkisi dolayısıyla tacire ait özel bilgilere ve sırlara kolayca ulaşabilecek olmasından kaynaklanan itimat ilişkisi olduğunu da belirtilmektedir¹⁸⁹. Buna karşılık, rekabet yasağının temelini idare yetkisi olduğunu ifade eden yazarlar da bulunmaktadır. Bu yönden Arslanlı'nın şu ifadesi de belirtilmelidir: “Kaideten tabi yardımcılar bütün faaliyetlerini işletmeye hasretmişlerdir, bu sebeple işletme ile rekabet yapmaktan memnurdurlar”¹⁹⁰. Aynı nokta Ayhan/Özdamar/Çağlar,

¹⁸⁶ Şebnem Başoğlu, **Bağlı Tacir Yardımcılarının Kanundan Doğan Rekabet Yasağı**, Ege Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1980, Cilt: I, Sayı: I, s. 224-225.

¹⁸⁷ Başoğlu, s.226.

¹⁸⁸ Demirkapı, s.845.

¹⁸⁹ Demirkapı, s.845.

¹⁹⁰ Arslanlı, s.165.

tarafından da, “İşletmenin yönetimi kendisine bırakılmış bulunan temsilci” ifadesi kullanılarak belirtilmektedir¹⁹¹. Öte yandan müşterileri tanıma ve de müessese sınırlarına vakıf olma, temsil yetkisinin değil, yönetme yetkisinin bir neticesi olabilir¹⁹².

Ticari mümessilin tacire dair malumata sahip olabilmesinin kaynağı, temsil yetkisi değil, onun yerine müessesenin yönetimini konu alan yetkisidir¹⁹³. Buna bağlı olarak da rekabet yasağının temlinin de bu yetkide aranması gerekir ve bunun temeliyse yalnız bir iş görme sözleşmesi olabilir¹⁹⁴.

Bunun yanında, konuyu temsil yetkisinin bulunmasıyla bağlantı, temsil yetkisinin sınırlanmış olduğu hallerde rekabet yasağının da sınırlı olduğunun kabulü biçiminde bir neticeye yol açabilecektir. Oysa ki temsil yetkisinin sınırlanmış olması bile, rekabet yasağının varlığını ve de kapsamını değiştirmemektedir¹⁹⁵.

Ticari temsilcinin sadakat yükümlülüğü ile bağlantılı olan rekabet yasağı da işletme sahibine karşı kanundan doğan bir yükümlülüğüdür. Bu yükümlülük TBK m.553’de düzenlenmiş olup kurala bağlanmıştır. Kurala göre, bir müessesenin tüm işlerini idare eden ya da işletme malikinin hizmetinde bulunan ticari temsilciler, müessese malikinin izni olmaksızın, dolaylı ya da doğrudan olarak kendilerinin veya üçüncü şahısların hesaplarına bu tür işlemleri üçüncü şahıslara da yaptıramazlar¹⁹⁶. Kanun koyucu ticari temsilciye ilişkin düzenlemeleri genel olarak dış ilişki ile ilgili olup bu kural istisna teşkil etmektedir. TBK m.553 işletme maliki ve ticari temsilci arasındaki iç ilişkiye ilgili bir kuraldır¹⁹⁷.

İşletme maliki tarafınca tek taraflı verilen ticari temsil yetkisi ticari temsilcinin işletme sahibine karşı rekabet yasağını doğurmaz. Bunun için verilen yetkinin temsilci tarafından açık veya örtülü kabulü gerekmektedir. Rekabet yasağı TBK m.553’de düzenlenmiş olup emredici bir kural değildir. Bu sebeple işletme sahibi, ticari temsilci ile beraber bu yasağı kaldırabileceği gibi yumuşatabilir veya esnetebilir.

¹⁹¹ Ayhan/Özdamar/Çağlar, s.289.

¹⁹² Demirkapı, s.845.

¹⁹³ Demirkapı, s.846.

¹⁹⁴ Demirkapı, s.846.

¹⁹⁵ Demirkapı, s.846.

¹⁹⁶ Şener, s.342.

¹⁹⁷ Şener, s.342; Arkan, s.169; Kırca, s.34.

Rekabet yasağının kapsamı konusunda işletmenin fiilen icra ettiği faaliyet alanı esas alınır¹⁹⁸. Yoksa burada gerektiğinde daha geniş olan ortaklık sözleşmesindeki konu kaydı veya işletmenin yapabileceği işlemler dikkate alınmaz¹⁹⁹. Rekabet yasağı yer bakımından da işletmenin faaliyet ve menfaat çevresiyle, yani müşterilerinin bulunduğu veya ticaret yaptığı mülki alanla sınırlıdır²⁰⁰.

Ticari temsilci tarafından yapılan işlemin rekabet yasağına girebilmesi o işlemde kar elde edilip edilmediğine bakılması gerekmektedir. Dolayısıyla ticari temsilci işletmenin konusuna giren taşınmaz alım, satım konusunda kendi şahsi ihtiyacı gereği ev satın almış ise bu işlem rekabet yasağına tabi değildir²⁰¹.

Rekabet yasağına aykırı davranan ticari temsilci TBK madde 553/II'de bulunan hükme göre, müessese maliki, aralarındaki yasal münasebetten doğan hakları mahfuz kalmak koşuluyla, uğramış olduğu ziyanın tazminini isteyebileceği gibi, bunun yerine ticari mümessilin kendi nam ve hesabına yaptığı ya da üçüncü şahıslara yaptırdığı işlerin kendi namına yapılmış gibi sayılmasını ve bu işlerin neticesinde aldıkları ücretin verilmesini ya da aynı işlerden doğacak alacağın kendisine devredilmesi isteyebilir²⁰². Yine rekabet yasağına aykırı davranış sonucu işletmeyi işleten ve ticari temsilci arasındaki ilişkide özellikle bir hizmet sözleşmesi bulunması durumunda, sözleşmenin sona erdirilmesi bakımından haklı sebep teşkil eder²⁰³.

Rekabet yasağının zamanaşımı konusunda doktrinde tartışmalıdır. Şöyle ki; rekabet yasağının ihlalinin caiz olmayan vekaletsiz iş görme olduğunu, bu yasağın ihlali durumunda ticari temsilcinin işletme sahibine ait bir işi vekaleti olmaksızın kendisi ya da başkası yararına gördüğünü, caiz olmayan vekaletsiz iş görme haksız fiil niteliğini taşıdığından TBK m.72'de haksız fiil zamanaşımı süresinin burada da uygulanması gerektiğini belirtmektedir²⁰⁴.

¹⁹⁸ Şener, s.347.

¹⁹⁹ Başoğlu, s.228-229; Demirkapı, s.851; Kırca, s.173.

²⁰⁰ Şener, s.347.

²⁰¹ Kırca, s.174.

²⁰² Şener, s.349.

²⁰³ Feyzioğlu, s.441; Başoğlu, s.232; Kırca, s.180.

²⁰⁴ Kırca, s.181.

Şener'e²⁰⁵ göre ve bizim de katıldığımız görüşe göre, burada işletme sahibi ve ticari temsilci arasındaki temel ilişkiyi dikkate alınarak sonuca varmak gerekir. Dolayısıyla işletme sahibi ile ticari temsilci arasında vekalet sözleşmesi varsa, TBK m.147/I'e göre beş yıllık zamanaşımı süresi, hizmet sözleşmesi varsa TBK m.146'ya göre on yıllık zamanaşımı süresi, eğer aralarında herhangi bir temel ilişki olmazsa vekaletsiz iş görme hükümleri gereği on yıllık zamanaşımı süresi uygulanacaktır.

3.6.2. Ticari Temsilcinin Dış İlişkide Üçüncü Kişilere Karşı Hukuki Sorumluluğu

Ticari temsilcinin, temsilci sıfatıyla işletme sahibi adına yapmış olduğu işlemlerin asıl etkisi hukuk dünyasında üçüncü kişilerdir. Ticari temsilci, işletme sahibi tarafından verilmiş olan temsil yetkisini kötüye kullanması sonucu ortaya çıkan zararlardan temsil yetkisini kötüye kullanan mümessil, temsil edilenin bu sebeple uğramış olduğu ziyanı tazmin ile mükelleftir. Bununla ilgili olarak da temsil yetkisinin kötüye kullanılmasını açıklamamız gerekir.

Yargıtay bir kararında bono düzenleyen kişinin ne işletme kaşesi ne de ticari temsilci ibaresini içeren bir kayıt olmadan imzalamıştır. Bu bonodan dolayı sorumluluğun işletme sahibi olduğuna karar vermiştir. Bu karar Yargıtay XII. Hukuk Dairesi, T.10.10.2006, E. 15430, K.18824, şöyledir:

“... Borçlu P. Teks. San. Ve Tic. Ltd. Şti. hakkında bonoya istinaden kambyo senetlerine özel haciz vasıtasıyla icra takibine başlandığı ve borçluya da örnek on numaralı ödeme emrinin tebliğ edilmesi üstüne borçlunun yasal müddette İcra Mahkemesi'ne başvurup, bononun keşideci hanesinde yazılı P. Tekstil'in gerçek veya tüzel kişi olmadığı bonodaki imzaların şirket yetkilisine ait olmadığı ve bonoda imzası bulunan Soner'in şirketi temsile yetkisinin olmadığı belirtilmek suretiyle borca itiraz ettiği anlaşılmıştır.

Takip dayanağı olan bononun keşideci bölümünde P. Tekstil-Soner yazılı olduğu ve imzaların Soner'e ait olduğu tartışmasızdır.

Yargılama esnasında dosyaya sunulan Gaziosmanpaşa 3. Noterliğinin 18.10.2002 tarih ve 29412 yevmiye no'lu vekaletnamesinde bonoda keşideci olarak

²⁰⁵ Şener, s.354.

yazılan P. Teks. San. Ve Tic. Ltd. Şti.'nin çek düzenleme yetkisini de ihtiva edecek şekilde Soner'i vekil atadığı tespit edilmiştir.

Bu vekaletname muhteviyatına göre Soner borçlu şirketi ticari muamelelerinde ve de bankalarda temsil etmektedir. Vekaletnamede öngörülen geniş yetki sebebiyle Soner'in şirketin ticari temsilcisi olduğu kabul edilmelidir. Borçlar Kanunu'nun 449. Maddesine (TBK m.547) göre ticari temsilci, bir ticarethane ya da bir fabrika ve de ticari biçimde işletilen diğer müessese sahibi tarafından işlerini idare ve müessesenin imzasını kullanarak, vekaleten imza koymak üzere sarıh veya örtülü kendisine yetki verilen kişidir. Aynı kanunun 450/1. Maddesinde de (TBK m.548) ticari temsilcinin iyi niyet sahibi üçüncü kişilere karşı, müessese maliki hesabına kambiyo taahhüdünde bulunmak ve de onun adına müessesenin amacına dahil olan tüm tasarrufları yapmak yetkisine haiz sayıldığı belirtilmiştir. Ticari senetlerin ticari işletmesi ile olan ilgisi iyi niyetli üçüncü şahıslarca kolayca anlaşılmayacağından ticari temsilcinin imzaladığı senetlerin iyi niyetli üçüncü şahıslar bakımından müesseseyi bağlayacağı öngörülmüştür. O halde de ticari temsilci olan Soner'in vekil olarak imzaladığı takibe konu olan bonodan dolayı şirket sorumlu olup, Mahkemece itirazın reddi yerine kabulüne karar verilmesi isabetsizdir.”²⁰⁶.

3.7. TİCARİ TEMSİLCİ İLE TİCARİ VEKİL ARASINDAKİ FARKLILIKLAR

Ticari temsilcinin tanımı ve temsil yetkisinin kapsamı TBK m.547 ve m.548'de tanımlanmış ve de yetkisinin sınırları ise tam olarak ifade edilmiştir. TBK m.547/1'de ticari temsilci: “Ticari Temsilci, müessese malikinin, ticari müesseseyi idare etmek ve müesseseye dair muamelelerde ticaret unvanı altında, ticari temsil yetkisi ile kendisini temsil etmek üzere, açıkça ya da zımni şekilde yetkilendirdiği kimsedir.” biçiminde yer almıştır.

Ticari temsilcilik; bir mukavele olmayıp, tek taraflı bir hukuki işlem ile verilen temsil yetkisini kapsamaktadır. Buna bağlı olarak da ticari temsilcilik işletme

²⁰⁶ Oskay/Koçak/Deynekli/Doğan, s.4065-4066.

malikinin iradesine dayandığından, burada mevzubahis olan temsiliyet yetkisinin kanuni değil de, iradi bir temsil yetkisi olduğu gözlenmektedir.

Ticari temsilcinin sahip olduğu temsil yetkisinin kapsamıysa TBK m.548’de tam olarak ifade edilmiştir. Bu hali ile ticari mümessillik, sınırı kanunlarla belirlenmiş bir iradi temsil yetkisidir. Ticari mümessil, iyi niyetli üçüncü şahıslara karşı, müessese maliki adına kambiyo taahhüdünde bulunmaya ve de onun namına müessesenin gayesine giren her türlü işlemleri de ifa etmeye yetkilidir. Yalnızca, sarahaten yetkili kılınmadığı müddetçe gayrimenkulleri devredemez ya da taşınmazları bir hakla sınırlandıramaz.

Ticari temsilci, işletme malikini temsile yetkili bir kimse olduğu gibi, aynı zamanda ticari müessesenin belirli yetkilerine malik yöneticisi vasfını da taşır. Nitekim ticari temsilcinin bu yönü eBK m.449/1’de “işlerini idare” şeklinde vurgulanmıştır. Bir örnek verilecek olursa; bir şirketin genel müdürü yasal açıdan şirketin ticari temsilcisidir fakat, idari yönden de, yürütme organının bir parçasıdır.

Ticaret şirketleri, organları aracılığı ile temsil ve de idare edildiğinden, ticari temsilci atama yetkisi de yine bu organlara aittir. Her ticaret şirketinin çeşidine göre de bu organlar farklılık göstermektedir. Ticaret şirketlerinin bütününde ticari temsilci şirket ana sözleşmesi ile atanabildiği gibi, şirket sözleşmesinde kararlaştırılması koşuluyla bu yetkinin şirketi temsil ve idareye yetkili müdürlere bırakılabilmesi de mümkündür. Örnek olarak; Limited şirketlerinde, şirket sözleşmesinde aksi yönde bir hüküm bulunmadıkça, ticari temsilci atamasına “Genel Kurul” yetkilidir.

Ticari temsilci ticaret siciline tescil edilir.

Ticari Vekil: Ticari vekalet hususu TBK madde 40 ve diğer maddelerinde tanzim edilmiş olup, temsil yetkisinin ticari hayatın gereksinimlerine uyarlanmış biçimidir. Ticari vekalet de ticari temsilcilik gibi tek taraflı hukuki bir işlemi le verilen bir temsil yetkisi ihtiva etmektedir. TBK m.551’de “Ticari vekil, bir işletme sahibinin, kendisine ticari temsilcilik yetkisi vermeden, işletmesini idare etmek ya da işletmesinin birtakım işlerini yürütmek için yetkilendirdiği kimsedir. Bu yetki, işletmenin mutlak bütün işlemlerini kapsar. Fakat ticari vekil açıkça yetkili kılınmadığı müddetçe, ödünç para ya da benzerlerini alamaz, kambiyo taahhüdünde bulunamaz, dava açamaz ve de açılmış davayı takip edemez.” biçiminde tanzim edilmiştir.

İşletme maliki ya da şirketlerin ticari temsilci haricinde diğer yardımcılarından da faydalanması mevzubahis olabileceğinden, bu yardımcıların konumları ve de yetkileri ticari temsilciye çok benzemekte olan ticari vekil ismi altında yürütülmektedir. Yasadaki bu tanımlamalardan da görüleceği gibi ticari mümessil ve de ticari vekil arasında görevle yetki kapsamı yönünden farklılıklar mevcuttur²⁰⁷. Pratikte ise bu iki kavramın özellikle yetkilerin kullanımı hususunda karıştırıldığı görülmektedir.

Bu ana farklılıkları kısaca özetlemek gerekirse²⁰⁸;

²⁰⁷ Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun bir kararında farklılıklar şu şekilde ortaya konulmuştur; “... ticari temsilci ve de ticari vekil arasında (görülmekteki davaya konu olan uyumsuzluk ile sınırlı olarak), ana hatları ile şu farklılıkların bulunduğu görülmektedir; ticari temsilcinin, bir müessesenin bütün işlerini idare ile görevlendirilmesine ve böylece de, müessesenin belirli yetkilere sahip yöneticisi niteliğinde olmasına ve yine adeta işletmenin malikiymiş gibi işletme amacına giren bütün işlemleri (BK.’nin 451. maddesindeki sınırlamalar haricinde) ifa edebilme yetkisine sahip bulunmasına karşın; ticari vekilin temsil yetkisi ancak işletmenin mutad işleri ile sınırlıdır. Ticari vekil, müessesenin idaresine ve de yürütülmesine dair yetkilere sahip değildir. Dolayısı ile de, ticari temsilci işletmenin mutad ve olağanüstü vasıftaki bütün işlemlerini yapma yetkisine sahip iken; ticari vekil, kural olarak yalnızca mutad işlemleri yapabilir. Yine ticari vekilin, mutad işler haricinde kalan hususlarda müesseseyi temsilen işlem yapabilmesi, sadece, işletme malikince o hususta özel olarak yetkilendirilmesi ile olanaklıdır. Bir diğer fark ise şudur; ticari vekil, ticari temsilcinin tersine, ticaret siciline tescil edilemez. Borçlar Kanunu’nun 453/II. maddesindeki açık hükme göre ise, ticari vekilin, müvekkilini kambyo taahhüdü altına sokabilmesi hususunda, bu konuda vekile sarahaten yetki verilmiş olması mecburidir. Ancak, ticari temsilcinin kambyo taahhüdünde bulunması, o yöndeki açık ve de ayrıca verilmiş olan bir yetkinin varlığına bağlı değildir. Gerek ticari temsilcilik ve de ticari vekillik; gerekse diğer yardımcılıklar (komisyoncu, acente gibi) Borçlar Kanunu'nun 32. maddesinde düzenlenmiş temsil kurumunun, ticari hayatın söz konusu gereksinimlerinden kaynaklanan, bu ihtiyaçlara uydurulmuş özel türleridir. Önemli bir ortak yön olarak ise, hem ticari temsilcilik hem de ticari vekillik, tek taraflı olan bir hukuki işlem ile verilen bir temsil yetkisini ihtiva ederler ve bu temsil yetkisinin verilmesinde etkili olan alt ilişkiden de bağımsız bir nitelik taşırlar”. Yarg. HGK. 19.4.2006 tarih, E. 2006/19-165, K. 2006/213 sayılı kararı için bkz. www.kazanci.com.tr

²⁰⁸ Örnek karar için bk. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun T. 16.05.2018, E. 2017/19-1652, K.2018/110 :“Taraflar arasındaki “itirazın iptali” davasından dolayı yapılan yargılama neticesinde Kahramanmaraş 2. Asliye Hukuk (Ticaret Mahkemesi Sıfatıyla) Mahkemesince davanın reddine ilişkin verilen 10.05.2013 gün ve 2009/380 E., 2013/325 K. sayılı karar taraf vekilleri tarafından temyiz edilmekle Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 30.06.2014 gün ve 2013/15521 E., 2014/12097 K. sayılı kararı ile;

Davacının vekili, müvekkilinin davalıya hazır beton ve benzeri malzemeler satıp teslim ettiğini, taraflar arasında yapılan hesaplama neticesinde 88.705,22 TL üzerinden mutabık kaldıklarını ve mutabakat belgesinin imzalandığını, davalının borcunu ödemediğini, alacağın tahsili için başlatılan icra takibine de davalının itiraz ettiğini belirtmek suretiyle itirazın iptaline, takibin devamına, % 40 tazminata karar verilmesini talep ve de dava etmiştir.

Davalının vekili, taraflar arasındaki kabul görmüş ve mutabakata varılmış herhangi bir borç bulunmadığını, fatura bedellerinin davacıya büyük ölçüde çeklerle ödendiğini, bu çeklerin hesaba

yansıtılmadığı gibi yazılı bir cari hesap sözleşmesi de bulunmadığını bildirerek davanın reddini istemiştir.

Davalı vekili, 10.03.2012 tarihli dilekçe ile cevap dilekçesini ıslah ederek, mutabakat belgesi imzalayan kişinin davalı şirketin yetkili temsilcisi olmadığı, mutabakat mektubunun taraflar arasındaki cari hesap bakiyesi ile ilgili bir ara hesap durumuna ilişkin mi olduğu yoksa cari hesap bakiyesi ile ilgili kesin ve nihai bir hesap mutabakatı mı olup olmadığının incelenmesi gerektiğini, cari hesap sözleşmesinin ancak TTK 20. Maddesinin 3. fıkrasındaki şekil şartları ile feshedilebileceği, dosyada fesih beyanının bulunmadığı, nihai bakiyeden özetilemeyeceğini bildirerek davanın reddini istemiştir.

Mahkemece, tarafların açık işlem şeklinde kayıtlara intikal ettirmeden, davacı şirketin davalıya inşaat malzemesi gönderdiği davalının dava dışı başka şahıslardan aldığı senetleri borcuna mahsuben ciro suretiyle davacıya verdiği, davacının da bu şekilde alacağını tahsil ettiği mutabakat verenin de davalı şirketi temsile yetkili olmadığı, davacının alacağını kanıtlamadığı gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiş, hüküm taraf vekillerince de temyiz edilmiştir.

Takip ve dava 31.12.2008 mutabakat belgesine dayanmaktadır. Mutabakat belgesini davalı şirket yetkilisi sıfatıyla imzalayan Ahmet Düni dosyaya sunulan Kahramanmaraş 4. Noterliğinin 17 Aralık 2008 tarih 1...5 Yevmiye notlu vekaletname ve Kahramanmaraş Cumhuriyet Başsavcılığı'nın takipsizlik kararının içeriğinden davalı şirket adına mutabakat belgesi imzalamaya yetkili olduğu anlaşılmaktadır. Davalı taraf gerek takibe itiraz dilekçesinde gerekse davaya cevaplarında ödeme savunmasında bulunmuştur. Ödeme savunmasını cevap dilekçesini ıslah tarihinde sonra da sürdürmüştür.

Bu durumda, davalının mutabakat tarihinden sonra mutabakat belgesinde belirtilen borca karşılık bir ödemesi bulunup bulunmadığının yazılı delillerle ispatlanması gerektiği, mutabakat belgesinin düzenleme tarihinden önceki ödemelerin mutabakat kapsamı içinde kalması nedeniyle sonuca etkili olmadığı gözetilerek deliller hep birlikte değerlendirilerek varılacak uygun sonuç dairesinde bir karar verilmesi gerekir iken eksik inceleme ve de somut olaya uygun düşmeyen gerekçeler ile yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir" gerekçesi ile bozularak dosya yerine geri çevrilmekle yeniden yapılan yargılama sonunda mahkeme önceki kararında direnmiştir.

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının müddetinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve kararın verildiği tarih itibarıyla Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 438/II. maddesi gereğince direnme kararlarının temyiz incelemesinde duruşma yapılamayacağından davalı vekilinin duruşma isteğinin reddine karar verilip dosyadaki belgeler okunduktan sonra gereği görüldü:

Dava itirazın iptali istemine dairdir.

Davacı vekili; müvekkili şirketten davalıya hazır beton ve benzeri malzemeleri satıp teslim ettiğini, 2008 yılı sonunda taraflar arasında yapılan hesaplaşma neticesinde davalının 88.705,55 TL borçlu olduğu konusunda anlaştıklarını, buna ilişkin belgenin davalı şirket yetkilisi tarafından imzalandığını, davalının borcunu ödemediği gibi ve alacağın tahsili için başlatılan icra takibine de haksız şekilde itiraz ettiğini ileri sürerek takibe itirazın iptaliyle % 40 oranındaki icra inkâr tazminatının davalıdan tahsiline karar verilmesini talep ve de dava etmiştir.

Davalı vekili, tarafların arasında cari hesap sözleşmesi bulunmadığını, takibe konu borcun nakden ve çek verilmek suretiyle ödendiğini, çeklerle yapılan ödemelerin hesaba yansıtılmadığını, kabul görmüş ve mutabakata varılmış herhangi bir borcun bulunmadığını savunmuş, ıslah dilekçesi ile de mutabakat belgesini imzalayan kişinin davalı şirketin yetkili temsilcisi olmadığını, mutabakat mektubunun taraflar arasındaki nihai bakiyeyi gösterdiğinden söz edilemeyeceğini belirterek, davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir.

Mahkemece, taraflar arasında yapılmış bir cari hesap sözleşmesinin bulunmadığı, davacı şirketin davalıya inşaat malzemesi gönderdiği, davalının da başka şahıslardan aldığı senetleri borcuna mahsuben davacıya ciro ettiği, açık işlem şeklinde kayıtlara intikal ettirmeden alışveriş yaptıklarından alacak borç durumunun netlik kazanamayacağı, mutabakat verenin de davalı şirketi temsile yetkili olmadığı gerekçesiyle davanın reddi yönünde karar verilmiştir.

Taraf vekillerinin temyizi üstüne hüküm, Özel Daire tarafından yukarıda başlık bölümünde açıklanan gerekçeler ile bozulmuştur.

Yerel mahkemece önceki gerekçelerle direnme kararı verilmiştir.

Direnme kararı taraf vekillerince temyiz edilmiştir.

Direnme yolu ile Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık: icra takibine konu alacağın dayanağı olan mutabakat belgesini davalı şirket adına imzalayan dava dışı Ahmet D.'ün belgenin

düzenlendiği tarih itibari ile davalı şirketi temsile yetkili olup olmadığı, dolayısıyla anılan belgenin davalı şirket yönünden geçerli sayılıp sayılmayacağı, geçerli olduğunun kabulü hâlinde davalı şirketin belge tarihinden önceki ödemelerinin dikkate alınıp alınamayacağı noktasına ilişkindir.

Uyuşmazlığın çözümü için öncelikle konu ile ilgili yasal düzenlemelerin incelenmesi gerekmektedir.

Davanın açıldığı tarihte yürürlükte olan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 317. maddesi "Anonim şirket idare meclisi tarafından idare ve temsil olunur." hükmünü içermektedir.

Aynı Yasanın 319. maddesinde ise; "Esas mukavelede idare ve temsil işlerinin idare meclisi azaları arasında taksim edilip edilmeyeceği ve taksim edilecekse bunun nasıl yapılacağı tespit olunur. İdare meclisinin en az bir azasına şirketi temsil salahiyeti verilir.

Esas mukavele ile temsil salahiyetinin ve idare işlerinin hepsini veya bazılarını idare meclisi azası olan murahhaslara veya pay sahibi olmaları zaruri bulunmayan müdürlere bırakabilmek için umumi heyete veya idare meclisine salahiyet verilebilir. Bu gibi kayıtlar bulunmadığı takdirde 317. madde hükmü tatbik olunur." şeklinde düzenleme getirmiştir.

Yine davanın açıldığı tarihte yürürlükte bulunan 818 sayılı BK'nın 453. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında ticari vekil; "Ticari vekil, ticari mümessil sıfatını haiz olmaksızın bir ticarethane veya fabrika veya ticari şekilde işletilen diğer bir müessese sahibi tarafından müessesenin bütün işleri veya muayyen bazı muameleleri için temsile memur edilen kimsedir. Bu salahiyet, müessesenin mutat olan muamelelerinin cümlesine şamildir. Şu kadar ki ticari vekil kendisine sarıh mezuniyet verilmedikçe istikraz edemez ve kambiyo taahhütlerinde ve muhakeme ve muraafaada bulunamaz." ifadeleri ile açıklanmıştır.

Yasal düzenlemelere yukarıdaki şekilde yer verdikten sonra uyuşmazlığa konu kavramların açıklanmasında da fayda vardır.

Geniş bir faaliyet alanına ve de iş hacmine sahip olan ticarî müesseselerde, bu kurumu kendi namına işleten kimsenin (tacir), bütün işlemleri tek başına yürütebilmesine olanak yoktur. Bu sebeple tacir,işletmesi ile ilgili işlemleri yürütürken, başka kimselerin (tacir yardımcıları) emek ve mesailerinden faydalanır. Tacir yardımcılardan bir kısmı, tacire bağımlı olarak çalışırlar; bunlar, tacirin vermiş olduğu talimat çerçevesinde ve yine onun nezareti - denetimi altında faaliyet yürütürler. Tacire yardımcı olan kişilerin bir diğer bölümü de, çalışma yöntemi ve zamanını serbest olarak belirleme yetkisine sahip olan bağımsız yardımcılardan oluşur.

818 sayılı Borçlar Kanunu'nda tanımı yapılan bağımlı tacir yardımcılardan olan ticari vekil ve ticari mümessil arasında ana hatları itibari ile bazı farklılıklar bulunmaktadır.

Ticari temsilcinin, bir müessesenin bütün işlerini idare ile görevlendirilmesine ve böylece, işletmenin belirli yetkilere sahip "idarecisi" vasfında olmasına ve de adeta işletmenin malikiymiş gibi işletme amacına giren bütün işlemleri (818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 451. maddesindeki sınırlamalar haricinde) yapabilme yetkisine sahip bulunmasına rağmen, ticari vekilin temsil yetkisi; ancak işletmenin olağan işleri ile sınırlıdır. Ticari vekil, müessesenin idaresine ve yürütülmesine dair yetkilere malik değildir. Dolayısıyla da, ticari temsilci müessesenin mutad ve mutad olmayan vasıftaki bütün işlerini yapma yetkisine sahip olduğu halde; ticari vekil, kural olarak ancak mutad işleri yapabilir; ticari vekilin, mutad işlemler haricinde kalan hususlarda müesseseyi temsilen işlem yapabilmesi, yalnızca, işletme malikince o hususta özel olarak yetkilendirilmesi ile olanaklıdır. Bir başka farklılık ise şudur; 6762 sayılı TTK hükümlerine göre ticari temsilcinin aksine ticari vekil, ticaret siciline tescil edilemez.

818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 453/II. Maddesinde yer alan açık hükme göre de, yine ticari vekilin müvekkilini borç taahhüdüne sokabilmesi için, bu hususta kendisinin sarahaten yetkilendirilmiş olması şarttır. Ancak ticari temsilcinin borç altına sokan işlemi yapabilmesi, bu hususta açık ve de ayrıca tevdi edilmiş bir yetkinin mevcudiyetine bağlı değildir.

Özellikle belirtilmelidir ki; yukarıdaki yapılan açıklamaların da ortaya koyduğu şekilde bir kimsenin ticari mümessil mi, yoksa ticari vekil mi olduğunun çekişmeli bulunduğu durumlarda, öncelikli olarak, o kimseye işletme maliki ya da işletmeyi temsile yetkili kişi tarafınca verilen yetkilerin içerik ve de kapsamı göz önüne alınarak değerlendirme yoluna gidilmelidir.

Şayet verilen bu yetkiler, müessesenin hem mutad hem de mutad olmayan vasıftaki bütün işlemlerinin idare edilmesine olanak sağlayan bir muhteva ve genişlikteyse ortada ticari temsilcinin bulunduğu; buna karşın, yalnız mutad işlemlerle sınırlı olan bir yetki verilmişse de ticari vekilden söz edilmesinin gerektiği kabul edilmelidir. Bu noktada şu da ifade edilmelidir ki; mutad işlerin neler olduğunun tespitinde, hem işletmenin vasfı, iş hacmi gibi faktörler, hem de, yapılacak işlemlerin türü

ve de kıymeti göz önünde bulundurulmalıdır. Örnek olarak, müessesenin satış politikasında farklılığa gitmek yine işletmede kullanılan ekipmanları daha ileri teknoloji ile üretilmiş olanlarla değiştirmek hususunda mukaveleler yapmak, olağanüstü vasıftaki işlemlerden gösterilmektedir.

Nitekim Hukuk Genel Kurulunun 19.4.2006 gün, 2006/19-165 E., 2006/213 K.; 29.11.2006 gün ve 2006/12-758 E., 2006/754 K., 05.11.2008 gün ve 2008/15-651 E., 2008/654 K sayılı kararlarında da aynı ilkeler benimsenmiştir.

Görüldüğü gibi ticari temsilciyle ticari vekil arasında: tayini, temsil yetkisinin içeriği, mahiyeti, vasfı gibi yönlerden farklılıklar görülür. Ticari mümessilin temsil yetkisi, iyi niyet sahibi üçüncü kişilere karşı kapsam ve sınır bakımından emredici hükümler ile düzenlenmişken; ticari vekillerde, vekilin temsil yetkisini tanzim eden hükümler daha çok tamamlayıcı niteliktedir. Ticari vekilin temsil yetkisinin sınır verilen hizmetin niteliğinden doğar; temsil yetkisinin sınırı ve kapsamı da dış ilişkideki görünüşe göre belirlenir. Ticari vekil, ticari işletmenin olağan işlerini görmek amacıyla tayin edildiğinden, temsil yetkisi de bu çerçevede olacaktır”.

Yukarıda yapılan açıklamaların ışığında ve de somut olay değerlendirildiğinde, Özel Daire bozma kararında geçen Kahramanmaraş 4. Noterliğinin 17 Aralık 2008 tarih 1...5 Yevmiye sayılı vekâletnamesi, Kahramanmaraş Cumhuriyet Başsavcılığının kovuşturmaya yer olmadığına dair 06.06.2014 tarih, 2014/6..6 soruşturma sayılı ve 2014/5..1 K. sayılı kararı ve mutabakat metnini imzalayan dava dışı Ahmet D. 'ün şüpheli sıfatıyla vermiş olduğu 13.05.2014 tarihli ifade tutanağı, Hukuk Genel Kurulunun 2017/19-836 E. sayılı dosyasından temin edilerek incelenmiştir.

Dava dışı müşteki M. İnşaat Taşımacılık San. ve Tic. A.Ş. tarafından yapılan şikâyet üzerine Kahramanmaraş Cumhuriyet Başsavcılığınca başlatılan soruşturmada, mutabakat metnini imzalayan dava dışı Ahmet D. şüpheli sıfatıyla vermiş olduğu 13.05.2014 tarihli ifadesinde, K...ş Holdingde mali işler müdürü olarak görev yaptığını, 18.01.2004 tarihinden 31.05.2013 tarihine kadar K...ş Holdinge bağlı K. Çimento Sanayi A.Ş. ile M...n Kahramanmaraş İplik San. Tic. ve A.Ş.' de çalıştığını ve şirketin yetkilisi olduğunu beyan etmiş; yapılan soruşturma sonucunda şikâyetlerin hukuki mahiyette bulunduğu ve cezai yönden kamu adına takibi gerektirmediği gerekçeleri ile kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir.

17.12.2008 tarih ve 1...5 no ile Kahramanmaraş 4. Noterliğince düzenlenen vekâletnamede Yönetim Kurulu Başkan ve vekili tarafından dava dışı Said Oğlu 1955 doğumlu Ahmet D. 'ün davalı şirketin de içinde bulunduğu şirketler adına “... Muhasebenin sevk ve idaresi ile ilgili her türlü belgeleri ve müşterilere gönderilen hesap özetlerini, borç ve alacak dekontlarını, faturaları, irsaliyeleri, makbuzları, maaş bordrolarını maaş yazılarını ve her türlü beyannameleri tanzim etmeye ve imzalamaya, Şirketimiz adına T.C. sınırları dâhilinde bulunan Sosyal Güvenlik Kurumunda her türlü istenecek evrak ve işlemlerden doğan evrak ve belgeleri almaya, dilekçeler vermeye, bu işlerle ilgili şirket adına belgeleri imzalamaya, almaya; Şirketimiz adına T.C. sınırları dâhilinde bulunan Defterdarlıklar, Vergi Daireleri, Bölge Çalışma Müdürlükleri, Maliye Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı merkezi denetim elemanları işlemlerden doğan belgeleri, tutanakları, bilanço ve gelir tablolarının tanzimi ve her türlü inceleme raporu ile ilgili uzlaşma tutanaklarını ve Vergi Dairesi ile ilgili diğer tutanakları imzalamaya ve teslim etmeye ve karıştı inceleme tutanaklarını imzalamaya, Vergi dairelerinden alacağımız tüm KDV (Katma Değer Vergisi) iade alacaklarımızla ilgili her türlü dilekçe ve ekinde yer alan belgeleri hazırlamaya, imzalamaya ve almaya, borcu yoktur yazısını almaya ve Vergi Dairelerindeki her türlü istenecek evrak ve işlemlerimizde yazışmalarda bulunmaya onaylanması zorunlu belgeleri noterliklerde onaylatmaya, bu işlemlerden doğan her türlü evrakı imzalamaya, teslim ve tesellüme, yazılı ve sözlü olarak müracaatlarda bulunmaya, temsil ve ilzama, malumat alıp vermeye, kendi imzası ile dilekçeler verip cevaplar almaya ve bizim yapmamız gereken bilcümle işlemleri basından sonuna kadar yürütmeye...31.05.2009 tarihine kadar vekil tayin edildiği... ” görülmüştür.

Yine Yönetim Kurulu Başkanı ve Başkan vekilinin imzasının yer aldığı “Atama Hakkında” konulu 2008/26 nolu “Genelge” başlıklı duyuruda holding bünyesinde kurulan ve holding şirketlerine mali işler grup şefi olarak Ahmet D. 'ün vekâleten atandığı belirtilmiştir. Davalı şirket de genelgeyi yayımlayan K...ş Holding bünyesinde faaliyet göstermektedir.

Mevcut durum karşısında dava dışı Ahmet D. 'ün hesaplaşma metninin imzalandığı tarihte davalı şirketin bağlı olduğu holding bünyesinde mali işler şefi olarak çalıştığı, söz konusu dönemde yürürlükte bulunan 818 sayılı BK. 453/1, 2 (6098 Sayılı TBK 551) maddesi kapsamında ticari vekil olarak usulüne uygun bir biçimde atandığı, muhasebe, alacak ve borç ile ilgili işlemlerden sorumlu olduğu, işinin niteliği ve vekâletname kapsamına göre de olağan işler arasında yer alan mutabakat metnini de imzalamaya yetkili olduğu anlaşılmaktadır. Böyle olunca Özel Daire bozma kararında

Ticari temsilci hem esnaf işletmesi hem de ticari müessese için; ticari vekilse yalnız ticari müessese için atanabilir.

Ticari vekile özel bir yetki verilmediği müddetçe tacirin namına ödünç alamaz, kambiyo taahhüdünde bulunamaz ve davalı ya da davacı sıfatıyla yargı mercilerinde taciri temsilde bulunamaz. Ticari temsilci ise, bu tür muameleleri de yapma yetkisine sahiptir.

Ticari temsilcinin temsil yetkisinin ticaret siciline tescil edilmesi gerekir iken, ticari vekilin sahip olduğu temsil yetkisi sicile tescil edilemez.

Ticari temsilci, bir müessesenin bütün işlemlerini yönetmekle memur edildiğinden, onun müessesedeki hem mutat hem de mutat olmayan vasıftaki tüm işleri yapmaya yetki sahibidir. Genel yetkili ticari vekil ise, müessesenin yalnız mutat işleri ile sınırlı olarak, temsil yetkisine sahiptir ki mutat haricindeki işlemleri yapabilmesi için işletme malikinin özel yetkisine zorunluluk vardır. Belirli bir işin veya işlemin yapılması ile görevlendirilen özel yetkili vekillerin sahip oldukları temsil yetkilerinin içeriği de kendilerine bırakılan iş veya işlemin vasfına göre belirlenir.

belirtildiği gibi, ticari vekil olarak görevlendirilen Ahmet D. tarafından imzalanan mutabakat belgesi geçerlidir. Taraflar arasındaki hesaplaşma gereği belgenin düzenlenme tarihinden önce yapılan ödemeler sonuca etkili olmayacaktır. Davalının mutabakat tarihinden sonra mutabakat belgesinde belirtilen borca karşılık bir ödemesi bulunup bulunmadığının yazılı delillerle ispatlanması gerekmektedir. Mahkemece tüm bu hususlar gözetilerek ve denetime elverişli olacak şekilde gerekçeli kararda tartışılarak sonucuna göre bir karar verilmesi gerekmekte iken, bu hususlara riayet edilmeyerek, eksik inceleme ve değerlendirme ile hüküm kurulmuştur.

O hâlde Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır...”

SONUÇ

Ticari ilişkilerde temsil, Türk Borçlar Kanunu'nda m. 40 vd. yer alan basit temsil hükümlerine göre daha teknik ve daha detaylı düzenlenmesi gerekli bir hukuki kurumdur. Dolayısıyla çalışmamızda yer verdiğimiz ticari temsilci kurumu TBK 547 vd. maddelerinde hüküm altına alınmıştır. Kanun sistematığı bakımından Borçlar Kanunu'nda yer alan ticari temsilcilik kurumu düzenlenme bakımından Ticaret Hukukunun temel kanunu niteliğindeki TTK' da düzenlenmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Ticari temsilci, en geniş yetkili tacir yardımcısıdır. Çalışmamızda da belirttiğimiz gibi tacirin “alter egosu” yani bir başka kendisi olarak nitelendirilmektedir. Gerek tacir ile ilişkisinde gerekse üçüncü kişilerle ilişkisinde diğer tacir yardımcılarından farklı düzenlemelere sahiptir.

İşletme sahibinin bir bakımından en güvendiği kişi niteliğine sahip ticari temsilci, kanun koyucu tarafından bu özelliği bilindiği için buna göre de iyiniyetli üçüncü kişilere karşı da birtakım güvence getiren düzenlemelerde düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin koyulma amacı ise ticari temsilcinin yetkilerinin genişliği işletme sahibini her ne kadar güven ilişkisi temeline dayansa da bazı durumlarda zora sokabilmektedir. Özellikle kambiyo senedi düzenleme yetkisine sahip olan ticari temsil işletme sahibi adına yaptığı işlemler bakımından, kanun ile veya iradi olarak getirilen sınırlandırmalara uymazsa sorumluluk hususunda düzenlemeler yapılması ticari temsilcinin sonsuz yetkiler içerdiği kanısını yıkmaktadır.

Çalışmamızda tüm bu açıklamalar ışığında ve çalışmamız ile ilgili Yargıtay kararlarında ticari temsilcinin kim olduğunu, nerede düzenlendiği ve yetkisinin kapsamı detaylıca incelenmiştir. Tacirin sürekli ve bağımlı yardımcı olan ticari temsilci ticari ilişkilerde çokça karşılanan kurum olması ile öne çıkmaktadır. Özellikle ticari vekil ile karıştırılan ticari temsilci hukuk dünyasında bir çok yönden farklılıklar içermektedir. Ticari temsilci atanmasıyla kanunda düzenlenen yetkilerinin başkaca açıklamada bulunmadan kendisinde bulması diğer tacir yardımcılarından ayırt edilen en temel özelliğidir. Bu sebeple ticari temsilci atarken genelde vekaletname ile bu yetkisi kendisine verilmesinde ayrıca kanundaki yetkilerini belirten açıklamalarda bulunmak atanan kişinin ticari vekil mi ticari mümessil mi

olduğu sorusunu sordurmakta ve Yargıtay kararlarına örnek olmaktadır. Bu soruna çözüm olma açısından ticari temsilci ibaresini içeren bir vekaletname düzenlendiğinde ticari temsilcinin yetkisinin kapsamındaki işlemleri ayrıca belirtmeksizin atanması daha doğru olacağı kanaatindeyiz.

Çalışmamızın konusu olan ticari temsilci ve ticari temsilcinin temsil yetkisi tüm bu değerlendirmeler ile birlikte gündelik ticari ilişkilerde çokça sorumluluğu olan ve karşımıza çıkan bir kurumdur. Bu sebeple işletme sahibi ve üçüncü kişiler, ticari temsilci ile olan ilişkilerinde güven temelli hareket edilmelidir. Güven ilişkisinde en ufak zedelenme durumunda gerek işletme sahibi gerekse işlem yapılan üçüncü kişiler karşı karşıya gelecek ve uyuşmazlıklar ortaya çıkacaktır.

KAYNAKÇA

Akdağ Güney. **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu**, 1. Baskı, İstanbul 2012.

Akyol, Şener. **Türk Medeni Hukukunda Temsil**, Vedat Yayınevi, İstanbul 2009.

Aral, Fahrettin ve Hasan Ayrancı. **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Yetkin Yayınları, 9. Baskı, Ankara 2012.

Arkan, Sabih. **Ticari İşletme Hukuku**, 18. Baskı, Ankara 2013.

Arsılanlı, Halil. **Kara Ticareti Hukuku Dersleri Umumi Hükümler**, 3. Bası, İstanbul 1960.

Ayhan, Rıza, Mehmet Özdamar ve Hayrettin Çağlar, **Ticari İşletme Hukuku**, 6.Baskı, Ankara 2013.

Başoğlu, Şebnem, “Bağlı Tacir Yardımcılarının Kanundan Doğan Rekabet Yasağı”, **Ege Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi** 1980, C.I, S.I.

Bilgili, Fatih. Tüzel Kişilerin Ticari Temsilciliği-Berlin Yüksek Mahkemesinin Bir Kararı Üzerine Düşünceler”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2004, S.50.

Birsel Mahmut T. **Ticari Mümessil Tarifinde Şahsi Unsur**”, Batider 1963, Cilt: II, Sayı: I.

Bozkurt, Tamer. **Ticari İşletme Hukuku**, On İki Levha Yayıncılık, 8. Bası, İstanbul 2013.

Demirkapı, Ertan. 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun Ticari Temsilciye İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. Cilt: 12, Özel S., 2010.

Deynekli, Adnan ve Sedat Kısa, **İtirazın İptali Davaları, İcra İnkâr ve Kötüniyet Tazminatı**, 3. Baskı, Ankara 2013.

Hayri Domaniç, Erol Ulusoy, **Ticaret Hukukunun Genel Esasları**, İstanbul 2007.

Hayri Domaniç, Erol Ulusoy, **Ticaret Hukukunun Genel Esasları**, 5. Baskı, İstanbul 2007.

Eren, Fikret, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 17. Baskı, Ankara 2015.

Esener, Turhan. **Salahiyete Müstenit Temsil**, Ankara 1961.

Feyzioğlu, Feyzi Necmettin, **Ticari Mümessiller ve Diğer Ticari Vekiller**, Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul 1978.

İlmi ve Kazai İçtihatlar Dergisi, 2002, Cilt: XLII, S.494.

İmregün, Oğuz. **Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri**, İstanbul 1989.

Karahasan, Mustafa Reşit, **Türk Borçlar Hukuku**, Özel Borç İlişkileri, Cilt: V, İstanbul 2004.

Karayalçın, Yaşar. **Ticaret Hukuku I, Giriş Ticari İşletme**, 3. Baskı, Ankara 1968.

Kırca, İsmail, **Ticari Mümessillik**, Ankara 1996.

Necip, Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukukuna Giriş**, Hukuki İşlem, Sözleşme, 4. Baskı, İstanbul 2008.

Kemal Oğuzman, ve Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 5. Baskı, İstanbul 2006

Oskay, Mustafa/Koçak, Coşkun/Deynekli, Adnan/Doğan, Ayhan, **İcra İflas Kanunu Şerhi**, Cilt: I-V, Ankara 2007.

Özbay, İbrahim. “Donatma İştirakinin İflası”, EUHFD 2008, C.XII, S.1-2.

Özdamar, Mehmet. “**Yargıtay Kararları Işığında Ticari İşletmede Şube Kavramı**”, ABD 2007, Cilt: LXV, S.1.

Özkaya, Eraslan. **Vekalet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması**, 3. Baskı, Ankara 2013.

Reha Poroy, ve Ünal Tekinalp, Çamoğlu, Ersin. **Ortaklıklar Hukuku I. Vedat Kitapçılık**, 13. Baskı, İstanbul 2014.

Pulaşlı, Hasan, “Şirketler Hukukundaki Temsil ile Borçlar Kanunundaki Ticari Mümessil ve Vekil Ayrımı” **Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi**, 2014, Cilt: I, Sayı: 2.

Sarıca, Ayşe. **Ticari İşletme Hukuku**, Savaş Yayınevi, 11. Baskı, Ankara 2016.

Şener, Oruç Hami. **Ticari Temsilci ve Ticari Temsil Yetkisi**, Adalet Yayınevi, Ankara 2015.

Tekinalp, Ünal, **Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları**, Vedat Kitapçılık, 2. Baskı, İstanbul 2011.

Selahattin Sulhi Tekinay, Sermet Akman ve Haluk Burcuoğlu, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 7. Baskı, İstanbul 1993, s.168.

Tekinay, Selahattin Sulhi, Sermet Akman, Haluk Burcuoğlu, Aydın Altop, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 7. Baskı, İstanbul 1993.

Üçışık, Guzin ve Aydın Çelik, **Anonim Ortaklıklar Hukuku**, Adalet Yayınevi 1. Cilt, 1. Baskı, Ankara 2013.

Ülgen, Hüseyin, Mehmet Helvacı, / Abuzer Kendigelen, Arslan Kaya, / Füsün Nomer Ertan, **Ticari İşletme Hukuku**, XII Levha Yayın Yayıncılık, 5. Tıpkı Baskı, İstanbul 2015.

Cevdet Yavuz, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 10. Baskı, İstanbul 2012.

Ali Haydar Yıldırım, “Anonim Ortaklık Tasfiye Memurlarının Temsil Yetkisini Kullanmaları”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2007, C.IX, Özel Sayı: Prof. Dr. Ünal Narmanlıoğlu’na Armağan, s.940-941.